

József Attila Tudományegyetem Pedagógiai Tanszéke

A Bács-Kiskun megyei általános iskolai
diákotthonok története, fejlődési tendenciái
/1962-82/

D O K T O R I   É R T E K E Z É S

Irta:

Juhász Károly

Szeged, 1983

T A R T A L O M J E G Y Z É K

Bevezető	1
A szocialista társadalom és gazdaság fejlődésének főbb jellemzői 1962-től napjainkig	7
A művelődés, az oktatás ügyének fejlődését meghatározó párt- és állami határozatok /1962-1982/	16
A bentlakásos intézmények hazai alakulásáról	26
Bács-Kiskun megye társadalmi-gazdasági helyzete, fejlődése 1962-től napjainkig	39
Az oktatás fejlődése Bács-Kiskun megyében az elmúlt 20 évben	50
Az általános iskolai diákotthonok fejlődése Bács-Kiskun megyében	60
A Bács-Kiskun megyei általános iskolai diákotthonok összefoglaló adatai	69
Az általános iskolai diákotthonok vázlatos története Bács-Kiskun megyében	76
Az általános iskolai diákotthonok tartalmi munkájának fejlődése a vizsgált időszakban	124
Az általános iskolai diákotthonok speciális vonásai.....	137
Összefoglalás és a fejlődés tendenciái	141
Jegyzetek	148
Irodalom	151
Függelék	156

B E V E Z E T Ő

Hazánk településhálózatának sajátos részét képezi az alföldi tanyavilág, a külterületi lakosság magas száma. A tanyai településrendszer történelmileg determinált körülmények között keletkezett és napjainkban is számolni kell vele.

A tanyai település a lakosságnak nemcsak gazdasági, civilizációs, kulturális hátrányt okoz, hanem ez az életforma sajátos elmaradottságot, zártságot is jelent. Ennek hatása a tanyai gyermekeken is érződik, hátrányos helyzetet teremt.

A tanyai lakósok múltbeli örökségének felszámolása, hátrányos helyzetük megszüntetése komoly feladatot jelent. A társadalom és gazdaság fejlődése utat nyitott a művelődés, az oktatás korszerűsítésének, eredményei fokozásának. A párt elvi irányítása, helyes politikája fogalmazódott meg és érvényesült az állami határozatokban és intézkedésekben. Az országos elvárások érvényesültek Bács-Kiskun megye helyi politikájának kialakításában is. Az adottságokból fakadó hátrányok leküzdése a közoktatás elmaradása felszámolásában is fokozott erőfeszítést követel a megye vezetőitől. A felzárkózáshoz nagy társadalmi és anyagi erőket mozgósítottak, s új "tanyapolitikai" koncepciót követtek. Ez az elképzelés a tanyai lakosság sokoldalú támogatását, gazdasági szerepük elismerését, az infrastruktúra megteremtését, a társadalmi és kulturális életbe való fokozott bekapcsolásukat jelentette. Ez a folyamat természetesen ma is és még sokáig tart.

A hatvanas és hetvenes évek művelődéspolitikai határozatai, állami intézkedései, a társadalmi segítségadás, hozzájárultak a hátrányos helyzet jelentős mérsékléséhez. A gyermekek szocializálódása, egészséges fejlődése szolgálatába olyan intézményeket kellett állítani, amelyek hozzájárulnak az elmaradás felszámolásához, a továbbtanulás esélyeinek növeléséhez, s a társadalmi mobilitáshoz azonos feltételeket teremtenek. Ezek: az általános iskolai diákotthonok.

A diákotthonokban a szórványtelepülések, tanyák, majorok fizikai dolgozóinak gyermekei élnek, tanulnak, akik a községi, városi gyermekekhez viszonyítva hátrányos körülmények közül startolnak. E hátrányos helyzet csökkentését, illetve megszüntetését hivatott szolgálni az országosan kiépült diákotthoni hálózat.

Az ország legnagyobb és legtanyásabb megyéjének, Bács-Kiskun diákotthonainak két évtizedes történetét és fejlődését szeretnénk bemutatni. Érzékeltetni azt az erőfeszítést, amelyet társadalmunk tesz a felnövekvő generáció tökéletes szellemi és testi fejlődése, nevelése érdekében. Az objektív és szubjektív feltételek ismeretében megláttatni eddigi eredményeiket, útkereséseiket.

Közoktatásunk eddig is sokat tett a nevelésközpontú szemlélet, a helyes pedagógiai közgondolkodás kialakítása érdekében. A nevelés hatékonyabbá tétele fontos társadalmi kérdés. Mindez tudatosabb szervező és tervező munkát, korszerűbb szemlélet-

módot és módszereket kíván a pedagógusoktól. Ehhez nyújt segítséget az általános iskola új nevelési és oktatási terve is, amely vezető helyen foglalkozik a nevelőtevékenység legfontosabb tendenciáival, feladataival.

Új típusú intézményünk az általános iskolai diákotthon sajátos módon biztosítja a benne élő gyermekek személyiségének formálását, a magasabb tudás megszerzésének lehetőségét. Sajátos funkciókat lát el közoktatási rendszerünkben azzal, hogy szociális védettséget, anyagi biztonságot, a közösségi élet lehetőségét nyújtja, a családot helyettesíti vagy pótolja és a szocialista társadalomba való beilleszkedést segíti elő.

A tartalmi munka fejlődését, a diákotthonok speciális vonásait és a fejlődés tendenciáit igyekszünk feltárni Bács-Kiskun megyei példákkal, adatokkal.

Sajátos helyzetük és az elmúlt húsz esztendő indokolja történetük feldolgozását. Irodalma és tanulmánykötetei hézagosak, s nagyobb lélegzetű összefoglaló munkák sem készültek e témában. A történeti bemutatás, a tények rögzítése és elemzése alkalmas a tanulságok összegezésére, a perspektíva felvázolására. A hiteles megörökítés forrásul szolgálhat későbbi kutatók számára is.

A vállalkozás másik indoka, társadalmunk előrehaladása, amelyben az intézmények is állandóan változnak, fejlődnek. Az általános iskolai diákotthonok létrehozását a magasabb műveltségi követelmények kényszerítették ki, még ha átmeneti jelleggel is.

Működésük hasznossága beigazolódott, eredményeik kézzelfoghatóan mérhetőek. Ezzel együtt azonban nem tagadható, hogy a diákotthonok ma már nem mindenhol töltik be eredeti funkciójukat. Több helyen profilmódosításra, profilváltásra van szükség, vagy éppen a megszüntetés célszerű. Új feladatok vállalását várja az iskola tőlük, amely árnyaltabb, differenciáltabb pedagógiai tevékenységet jelent.

A kollégiumok országos fejlődésének vázlatos áttekintésével, nevelőmunkájuk sommázott bemutatásával vezetjük be az általános iskolai diákotthonok húsz éves történetét. Részletesebben azonban csak egy megye tizennyolc intézményének életével foglalkozhatunk. A gyűjtőmunka során rengeteg anyag gyűlt össze, de a terjedelem korlátozottsága miatt arra nem vállalkozhatunk, hogy részletesebben elemezzük az egyes diákotthonokban folyó munkát. Ezért tömörítésre, a legfontosabb adatközlésre, a tartalmi munka szintézisére törekedtünk.

A gyűjtés és feldolgozás hagyományos módszerei alkalmasnak bizonyultak a dolgozat elkészítéséhez. Az irodalom, a forrásanyagok, a dokumentumok, a mérőlapok és statisztikai adattár mellett, nagy tapasztalati segítséget nyújtottak a megye vezetői, művelődési szakemberek, az iskolák igazgatói, a diákotthonok vezetői és nevelői interjú formában. Ez a munka egy közösség, ha úgy tetszik egy team közreműködésével készült, egy még nagyobb közösség hasznára, javára.

A szocialista nevelőiskola érdekében.

A szocialista társadalom és gazdaság fejlődésének főbb jellemzői 1962-től napjainkig

1. Két évtizede, 1962 novemberében mondta ki a Magyar Szocialista Munkáspárt VIII. kongresszusa: "befejeztük a szocialista társadalom alapjainak lerakását hazánkban." /1/

A szocializmus alapjainak lerakása az új társadalmi rend fejlődésének és tökéletesedésének korszakát nyitotta meg. A kongresszus megállapítását a társadalom fejlődésének jelentős tényei támasztották alá. Erre az időszakra fejeződött be a mezőgazdaság szocialista átszervezése és ezzel az egész népgazdaságban általánossá váltak a szocialista termelési viszonyok. A szocialista szektor részesedése a nemzeti jövedelem termelésében csaknem 96 %-ra emelkedett. Az ipari termelésnek a hatvanas évek elején már 98 %-át szocialista vállalatokban állították elő, a mezőgazdaság átszervezésében pedig a szántóterület mintegy 96 %-át termelőszövetkezetek és állami gazdaságok művelték meg. Változás következett be az osztályviszonyokban is. A termelőszövetkezetek túlsúlyra jutásával előrehaladt a parasztság egységes osztállyá szerveződése. Az elosztási viszonyokban is a szocialista jelleg érvényesült: a javakból való részesedés jogcime a társadalom minden rétege számára a végzett munka lett. Szocialista forradalmi átalakulás ment végbe a kulturális életben is.

A párt VIII. kongresszusa meghatározta a szocialista építés további feladatait:

- a társadalmi és politikai rendszer továbbfejlesztését,
- a gazdaság teljesítőképességének fokozását,
- az egységes szocialista társadalom alakítását."/1/

A társadalmi viszonyok területén a kongresszus a munkásosztály vezető szerepének erősítése mellett célul tűzte ki a munkás-paraszt szövetség erősítését és az értelmiség fokozott bevonását a szocialista építő munkába.

A határozat megállapította: "szocialista államunk továbbfejlesztésének, az egyetemes népi állam megteremtésének kulcskérdése a szocialista demokratizmus mind szélesebb körű kibontakoztatása."/1/

A fejlődés adott szakaszának megfelelően úgy összegezte a teendőket, hogy a társadalom és az állam erejét a gazdasági és kultúrális építő munka fellendítésére kell összpontosítani.

Az elmúlt két évtized bebizonyította a határozat helyességét, következetesen haladtunk előre a gazdasági és társadalmi viszonyok magasabb rendű formájához: a fejlett szocializmushoz.

2. Az 1980 márciusában ülésező XII. pártkongresszus megállapította, hogy "az előreláthatónál nagyobb nehézségeket leküzdve a szocialista építő munkában jelentős eredményeket értünk el"/2/

A párt politikáját népünk cselekvően támogatta: erősödött a szocialista nemzeti összefogás. Hazánk osztálytagozódása szerint a munkások részaránya 59 %, a szövetkezeti parasztságé 13 %, a szellemi foglalkozásúaké 25 %, és a kisárútermelőké

3 %. Hazánkban csak egymással szövetséges, dolgozó osztályok és rétegek vannak; érdekeik folyamatos egyeztetése politikánk el nem hanyagolható, állandó feladata.

A gazdasági építő munkában számottevő eredmények születtek; fejlődtek a termelőerők, erősödött társadalmunk anyagi-műszaki bázisa. A munka termelékenység a termelésnél gyorsabban emelkedett. Eredményeinket egyre nehezebb gazdasági körülmények között értük el. Az ipar termeli a nemzeti jövedelem 61 %-át. A mezőgazdaság eredményei világszinvonalúvá váltak. A szocialista átszervezés előtti évekhez viszonyítva 7 %-kal kisebb földterületen, 48 %-kal kevesebb dolgozóval, 61 %-kal több terméket adott az országnak.

A hazai építő munka bonyolultabb feltételei közepette is jelentős eredményeket értünk el az oktatásban és a kulturális élet területein.

Az MSZMP XII. kongresszusa határozatába rögzítette: "hogyan a társadalmi élet alapvető területein ... érvényesült pártunk több mint két évtizedes töretlen, egész népünk érdekeit szolgáló politikája." /2/

A programnyilatkozatban megfogalmazott célok felé haladva előbbre jutottunk a fejlett szocialista társadalom építésében. Fő feladat, hogy:

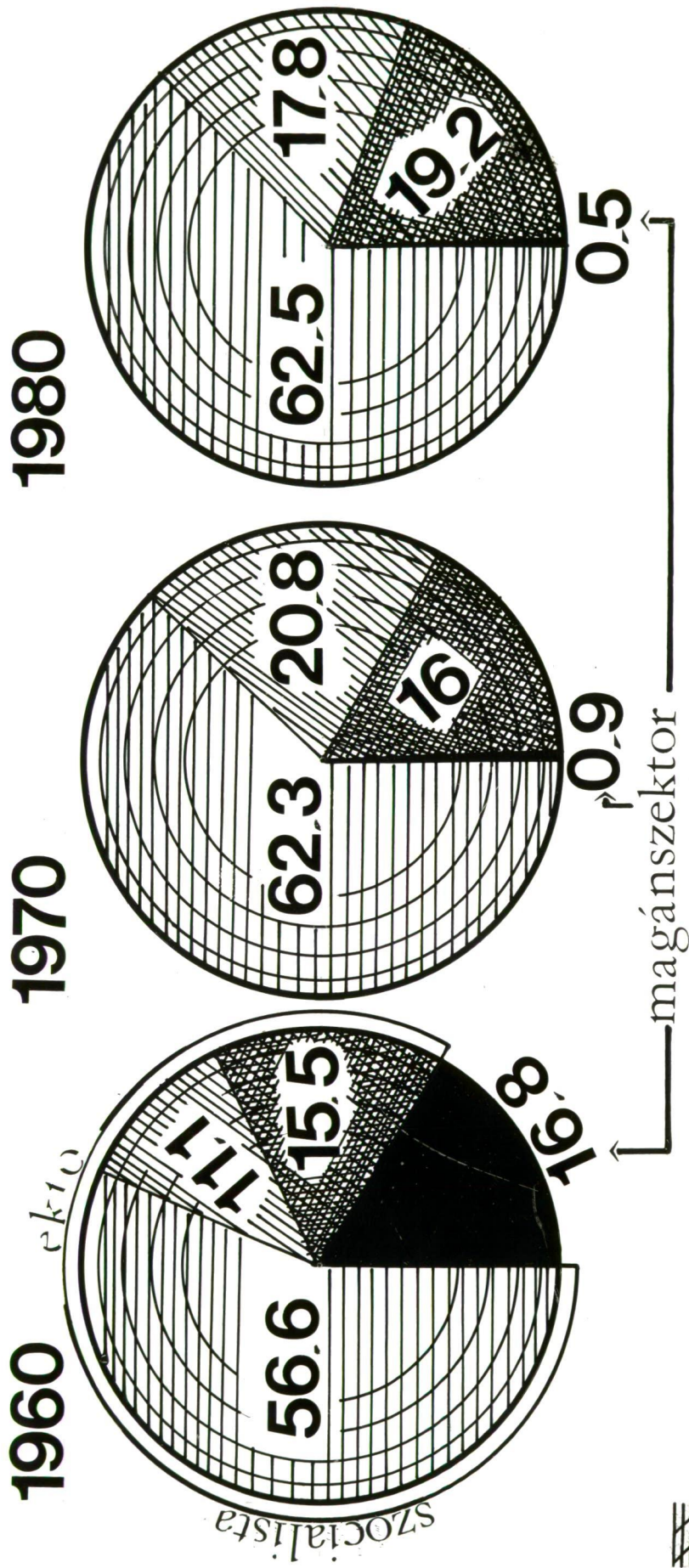
- erősítsük társadalmunk szocialista vonásait,
- megalapozzuk a népgazdaság további fejlődését,
- folytassuk a fejlett szocialista társadalom építését.

A VIII. kongresszus óta eltelt időszakban jelentős változások történtek a magyar társadalom életében. Megszilárdultak a szocializmus viszonyai, javultak az életkörülmények, növekedett népünk kulturális színvonala. Mindezt úgy értük el, hogy számos nehézséggel, a külgazdasági körülmények rosszabbodásával, új belső ellentmondásokkal kellett megküzdeni. A sikerek forrása a párt következetes politikai irányvonala és a nagy társadalmi feladatok végrehajtásában megnyilvánuló széles körű nemzeti összefogás volt.

3. Adatok a társadalom és gazdaság fejlődéséről /3/

A NEMZETI VAGYON MEGOSZLÁSA TÁRSADALMI SZÉKTÖRÖK SZERINT

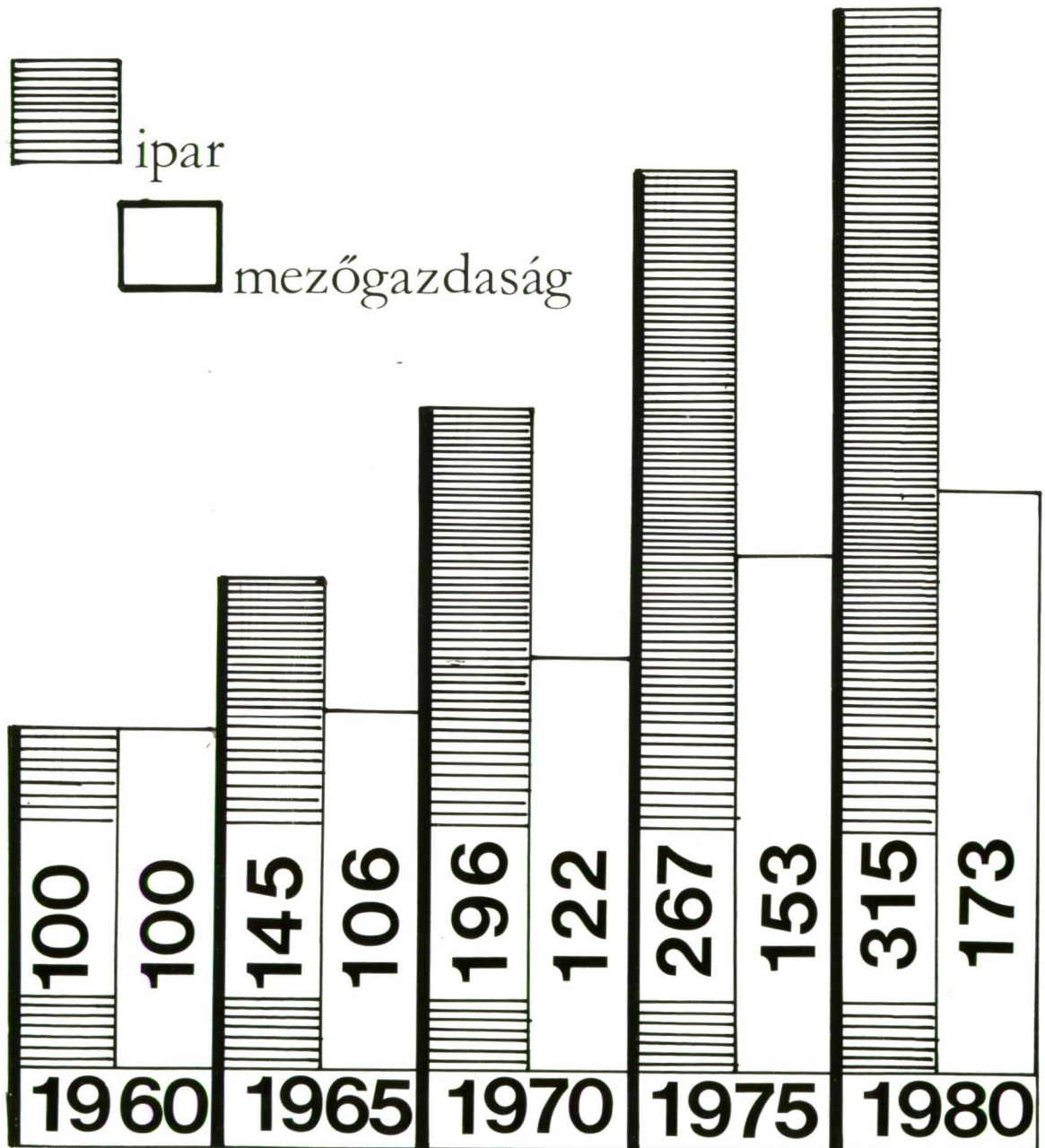
állami

szövetkezeti

alkalmazásban állók
kisegítő gazdaságai

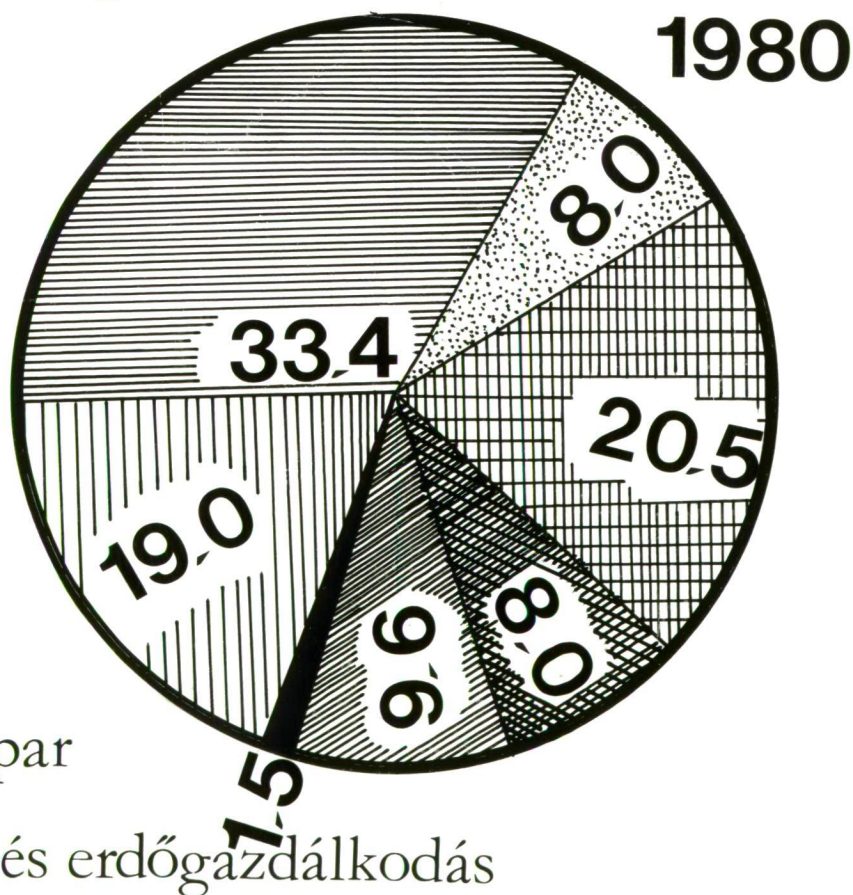
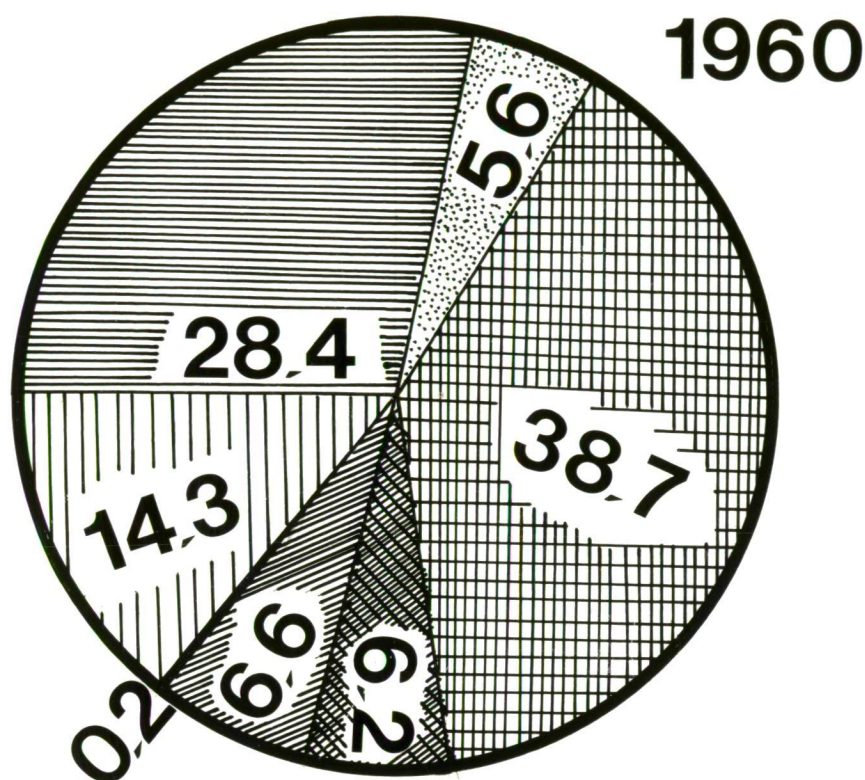
magánszektor

AZ IPARI ÉS MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS NÖVEKEDÉSE

AZ AKTÍV KERESŐK MEGOSZTLÁSA NÉPGAZDASÁGI ÁGAK SZERINT [%]

ipar

építőipar

mező és erdőgazdálkodás

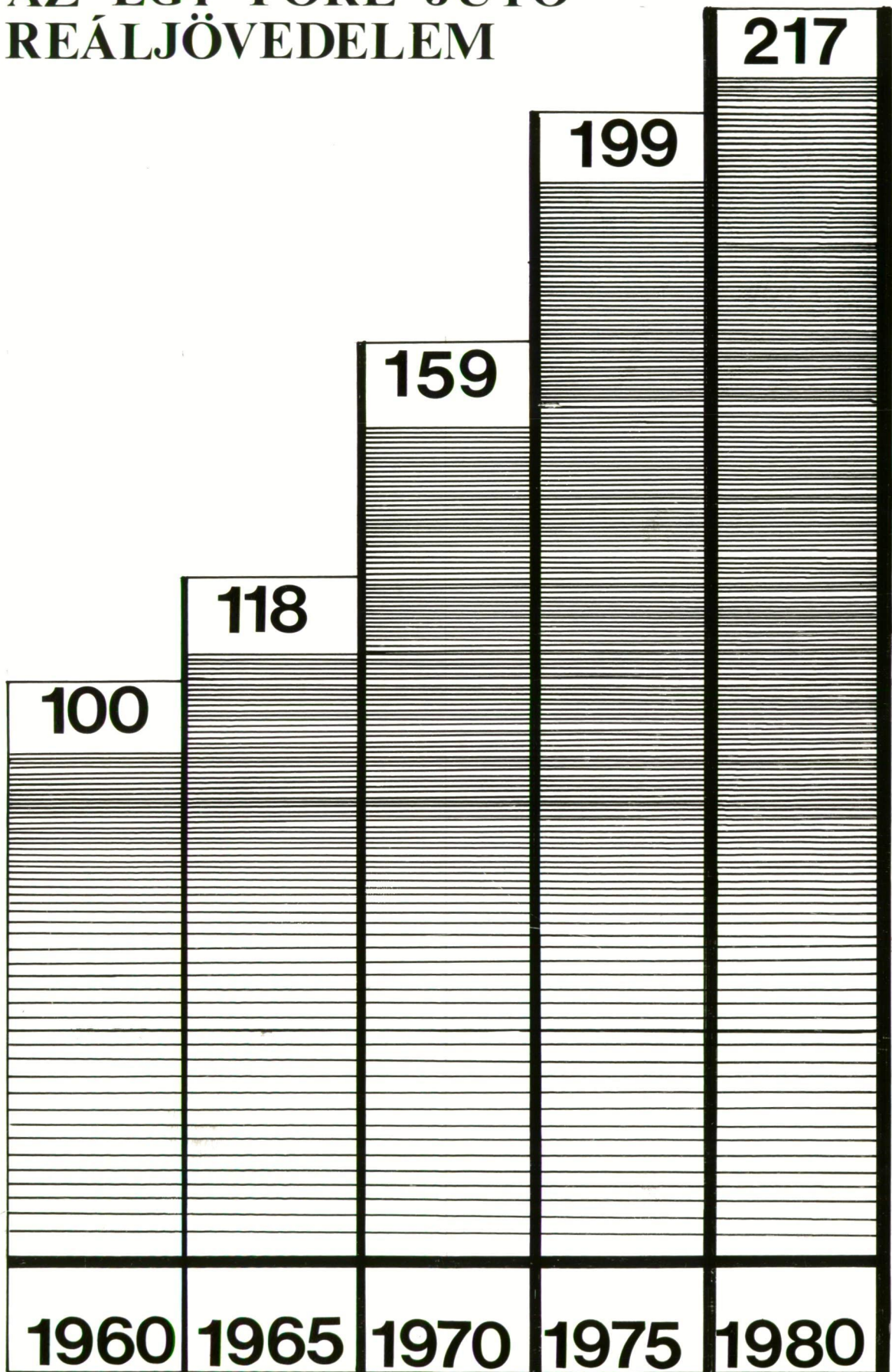
szállítás és hírközlés

vízgazdálkodás

kereskedelem

nem anyagi ágak

AZ EGY FŐRE JUTÓ REÁLJÖVEDELEM

II.

A művelődés, az oktatás ügyének fejlődését meghatározó párt-
és állami határozatok /1962-1982/

1. A társadalmi haladás, a termelés egyre növekvő igényei következtében mind fontosabbá váltak a kulturális építés feladatai, ezek sikeres megoldása a gazdasági építés meggyorsításának is feltétele.

A szocializmus építése sokoldalúan művelt embereket kíván, a jövő szocialista állampolgárai pedig joggal várnak az iskolától olyan nevelést, amelynek segítségével erejük és képességeik szerint részt vehetnek az alkotómunkában.

Ennek érdekében alkotta meg és fogadta el országgyűlésünk az iskolareform törvényt. Az 1961. évi III. törvény kimondja:

"A szocialista társadalom igényei - amelyek összhangban vannak az egyén érdekeivel - azt követelik, hogy továbbfejlesszük oktatási rendszerünket az alábbi alapelvek szerint:

- Váljék szorosabbá iskoláink kapcsolata az élettel, a gyakorlattal, a termeléssel,
- Mind magasabbra kell emelni a korszerű természettudományos és szakmai műveltség színvonalát...
- A szocialista világnézet és erkölcs alapján neveljenek iskoláink igazi hazafiakat, jellemes és törvénytisztelő állampolgárokat...
- Növeljük mind az iskolások, mind a termelőmunkájuk megszakítása nélkül továbbtanulók létszámát..." /4/

A törvény különösen nagy hangsúlyt helyezett az iskolának az

élettel, a gyakorlattal, a termeléssel való kapcsolatára, a tankötelezettség kiterjesztésére, felemelésére és az oktatásban bevonhatók körének bővítésére. A nevelés hatékonyságának növelésére.

Az iskolatípusok közül az általános- és középiskola céljának és feladatának meghatározása újszerű. A következőket egymásraépülés és a tízéves tankötelezettség a kötelező középfokú képzés perspektíváját rajzolja meg.

A törvény célkitűzéseinek megvalósítására az egész társadalmat mozgósítja: "az oktatási intézmények dolgozóinak, az illetékes minisztériumoknak, az üzemeknek, a tömegszervezeteknek és a szülői munkaközösségeknek együttes feladata." /4/

2.A VIII. pártkongresszus is foglalkozott a kultúrális forradalom eredményeivel és feladataival. Kádár János elvtárs a KB beszámolójában hangoztatta: "A kötelező oktatás korhatárát 16 éves korig emeltük fel, hogy ne legyen az országban olyan gyermek, aki a nyolc osztályos általános iskolát el ne végezné. Ma már majdnem minden második, általános iskolát végzett tanuló középiskolában folytatja tanulmányait. Az a törekvésünk, hogy a középiskolai tanulók számát fokozatosan, évről-évre növeljük mindaddig, amíg a középiskolai oktatás általánossá nem válik." /1/

A kongresszus határozata megerősíti a reform végrehajtását a közoktatásban.

"- kidolgozzuk az oktatási reformnak megfelelő új tananyago-

kat, tankönyveket,

- a még meglévő, nem szakosított falusi iskolákat a szakosított általános iskolák szintjére emeljük.
- Megkezdjük a tanyai iskolások számára a bentlakásos körzeti nevelőintézmények hálózatának kiépítését.
- Jelentősen növeljük a középiskolások számát." /1/

A VIII. pártkongresszus közoktatásra vonatkozó határozatai lényegében megvalósultak. Közbülső párt- és állami intézkedések /1965, 1972./, korrekciók segítették a reform megvalósítását.

3.A X. pártkongresszuson határozatként hangzott el 1970-ben, hogy pártunk: "Vizsgálja meg a korszerű oktatás, az oktatás és a társadalmi szükségletek összefüggésének kérdéseit... s a kormánnyal közösen tegye meg a szükséges intézkedéseket az oktatási rendszer továbbfejlesztésére." /5/

A hetvenes évek elejére népgazdaságunk kimerítette a növekedés extenzív forrásait. Egyre követelőbben került előtérbe az intenzív fejlesztés igénye. S ez a követelmény nem maradt csupán a gazdasági szférában, hanem a társadalmi tevékenység minden területén, így az oktatásban is jelentkezett. Erre az időszakra közoktatásunkban is a gyorsabb ütemű fejlődés, a mélyreható tartalmi korszerűsítés, a fejlett szocializmus oktatáspolitikájának kimunkálása vált időszerűvé.

Másfél éves alapos felülvizsgálat és előkészítés után tűzte napirendjére a KB 1972 június 14-15-én "Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai" című napirendet. Az

előterjesztést, a szóbeli kiegészítést és a határozati javaslatokat élénk vita követte. Az elfogadott határozat az általános iskola fejlesztését, elsődlegességét hangsúlyozta.

Egyik fő célkitűzése:

- új tantervek kidolgozásával, új módszerek bevezetésével az iskoláztatási szint emelése, a nyolcadik osztályt végzettek számának növelése,
- az iskolák közötti minőségi különbségek csökkentése és a tanulók számára az esélyegyenlőség biztosítása.
- A fizikai dolgozók gyermekeinek fokozott segítése a tanulás, a továbbtanulás és a szociális juttatások terén /napközi, kollégium, ösztöndíj/.

Az oktatáspolitikai párthatározat kedvező feltételeket teremtett a közoktatás gyorsabb ütemű fejlesztéséhez. A széleskörűen kibontakozó cselekvés nyomán az iskolai nevelés és oktatás tartalmának és módszereinek korszerűsítése, valamint a közoktatás szubjektív és objektív feltételeinek javítása terén számottevő eredményeket értünk el.

4. Az MSZMP XII. kongresszusának határozata megerősíti az oktatáspolitikai határozat célkitűzéseit.

- "- Az állami oktatás minden szintjén - az általános iskolától az egyetemig - fő feladat a tanulóifjúság általános és szakmai műveltségének megalapozása, a nevelés és képzés hatékonyságának növelése.
- Változatlanul kapjon elsőbbséget az általános iskola fejlesztése. További erőfeszítéseket kell tenni, hogy a tanulók a tankötelezettségi időn belül végezzék el a nyolc

osztályt.

- Minden oktatási formában nagy gondot kell fordítani a tehetségek felkarolására, segítésére. Fontos társadalmi, politikai feladat a munkás- és parasztgyermek tanulásának módszeres támogatása." /2/

Már az 1961-es reform is megfogalmazta, hogy az általános iskolai oktatás ne befejezett műveltségre törekedjen, hanem legyen "nyitott", vagyis a tanulók kapjanak ösztönzést a továbbtanulásra, az önművelésre. Az 1972-es határozat nyomán több intézkedés született a tanulók túlterhelésének csökkentésére. Az oktatáspolitikai fontos feladatnak tekinti az egyes iskolák közötti különbségek csökkentését. Ezt a célt szolgálta a körzetesítés, a nagyobb iskolaközpontok létrehozása is. Az elmúlt 10 évben kb. kétezer olyan iskola szűnt meg, ami részben osztott vagy kislétszámú volt. Az iskolaközpontokban lényegesen javultak az iskoláztatás tárgyi és személyi feltételei.

5. Országos adatok az iskoláztatásról /6/

a/ Magyarország népességének iskolai végzettség szerinti összetétele

Év	15	18	25
		é v e s	
	8 osztályú	középiskolai	felsőfokú
	végzettségűek aránya /%/		
1960	32,8	9,1	2,8
1970	51,4	15,9	4,3
1980	66,1	23,4	6,5

b/ A nappali tagozatos oktatásban résztvevők száma: /ezer fő/

Év	Alsófokú oktatás- ban	Szaktanáskés- képzőben	Középiskolá- ban	Felsőfokú oktatásban
1960	1509	125	241	45
1970	1166	223	347	81
1980	1215	154	334	101

c/ Az általános iskolák típus szerinti megoszlása: /1980/

Osztott	Részben osztott	Kis létszámú	Összesen
2595	301	737	3633

d/ Az általános iskolák fontosabb mutatói

Év	Egy iskolára	Egy osztály- teremre	Egy tanuló csoportra	Egy tanerőre
jutó tanulók száma				
1960	220,7	46,2	32,6	24,3
1970	203,6	35,4	26,9	17,7
1980	319,9	32,8	26,6	15,4

e/ Az általános iskolai tanerők megoszlása képesítés szerint:

Év	Tanerők száma	Tanári képesítésű	tanítói	Képesítés nélküli
%				
1960	57290	29,1	58,1	2,8
1970	63125	50,1	44,8	5,1
1980	75422	54,4	41,8	3,8

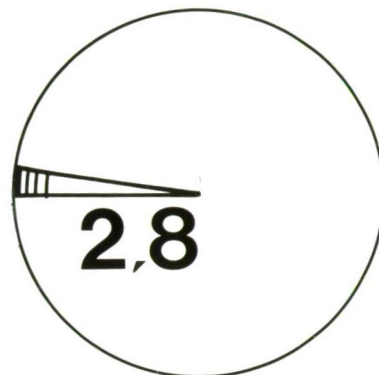
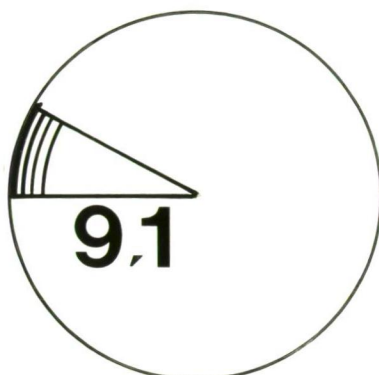
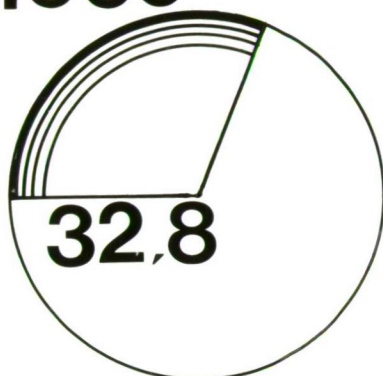
A NÉPESSÉG ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINTI ÖSSZETÉTELE (%)

ált. iskola

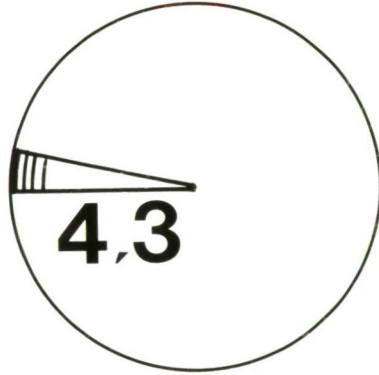
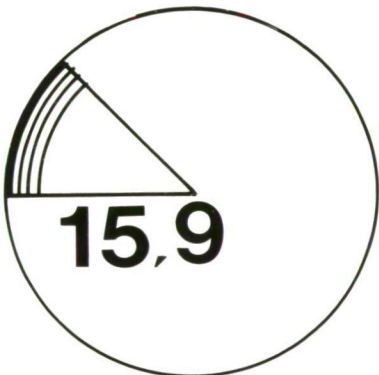
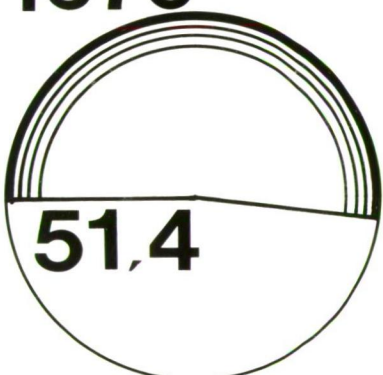
középiskola

felsőfokú

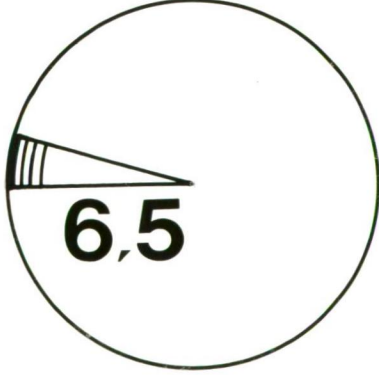
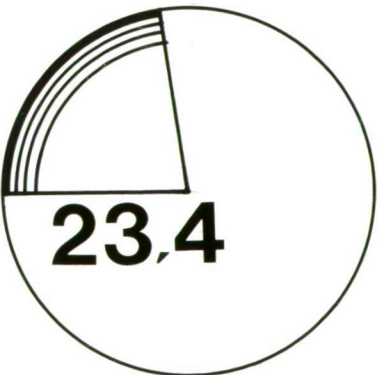
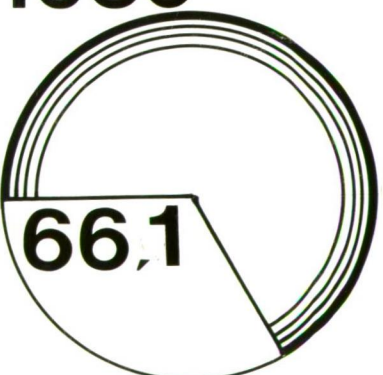
1960

1970

1980

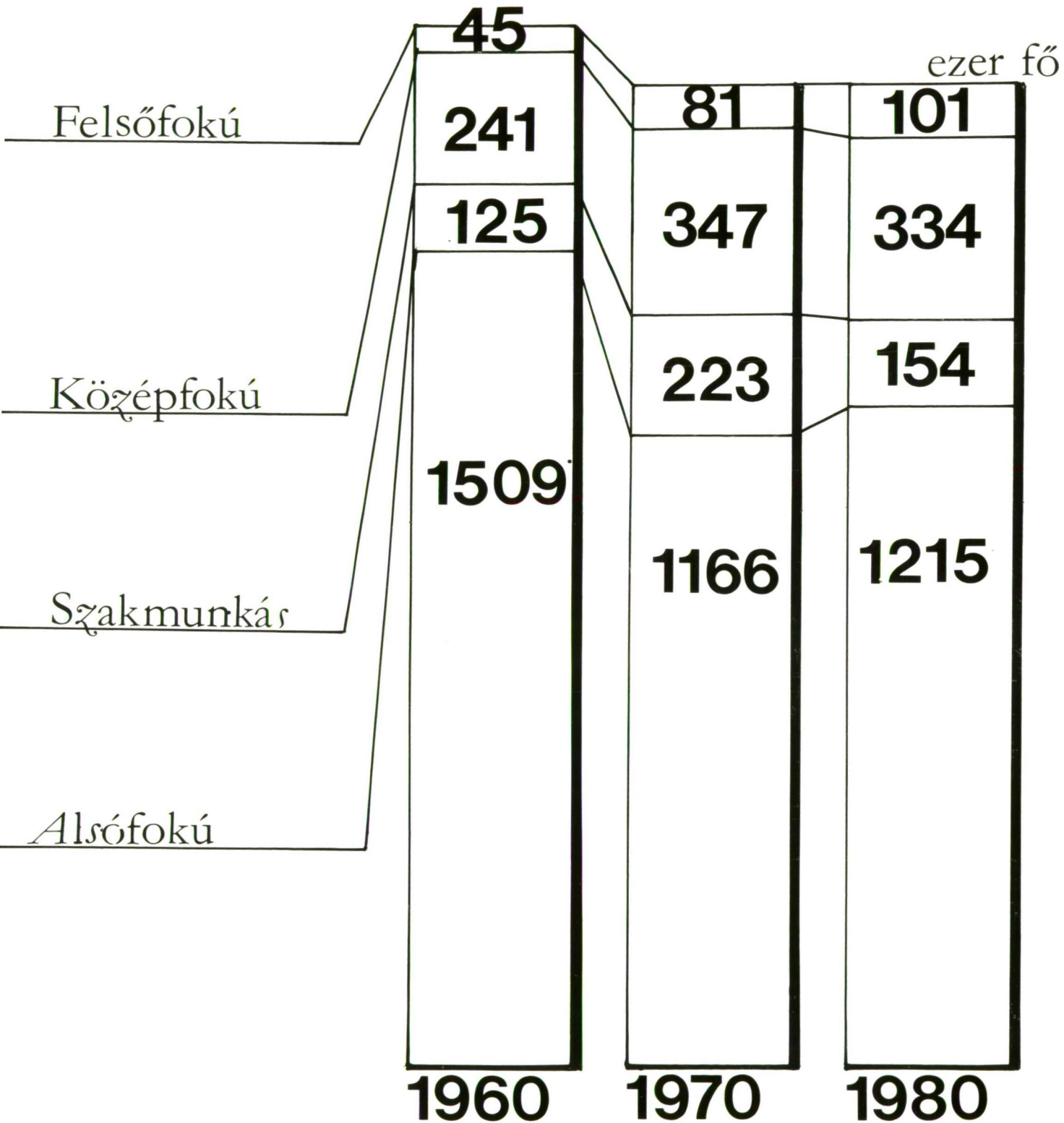

15

18

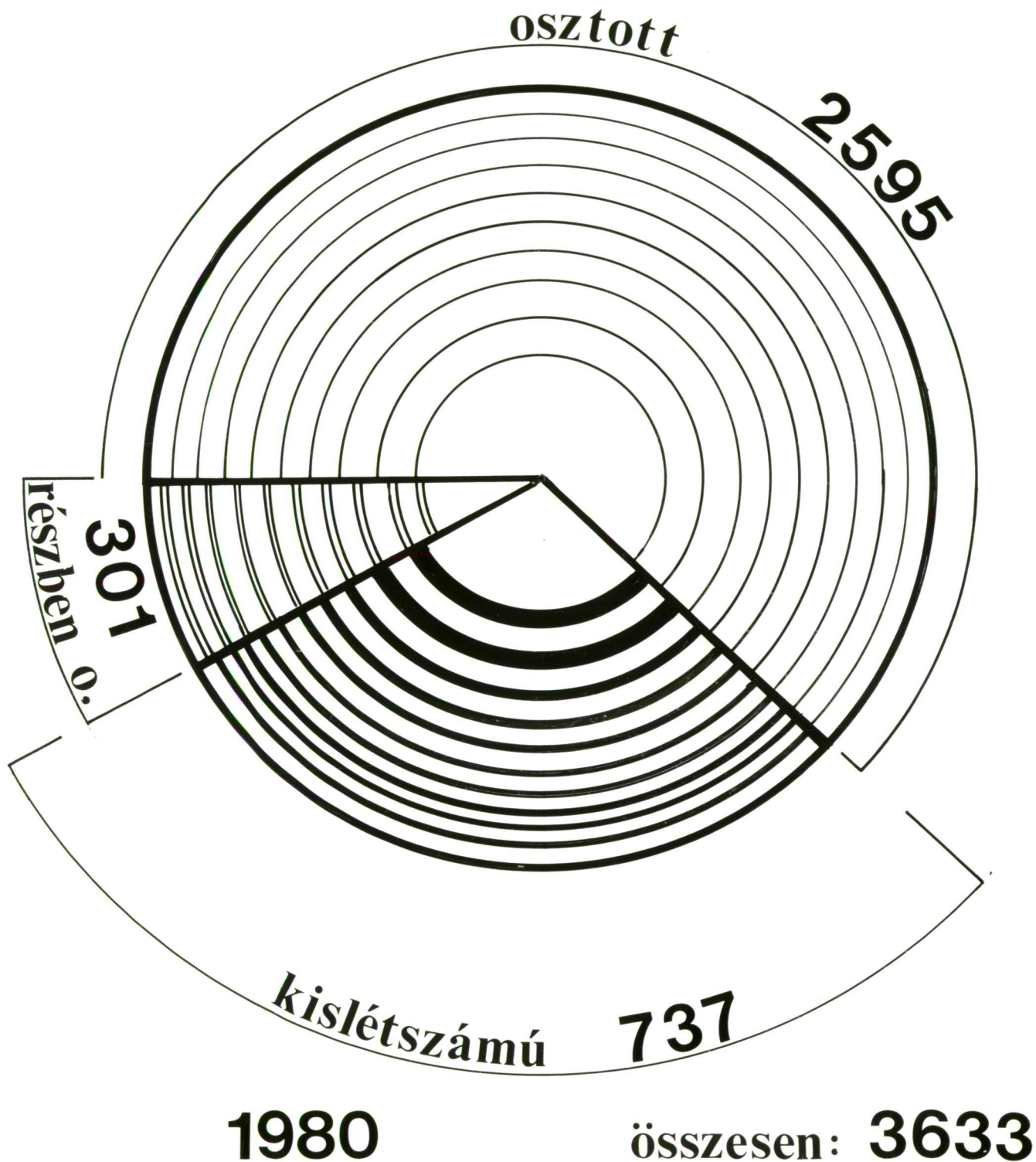
25 éves

A NAPPALI TAGOZATOS OKTATÁSBAN RÉSZTVEVŐK

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK TÍPUS SZERINT MEGOSZTLÁSA

6. Az MSZMP KB 1982 április 7-i állásfoglalása az oktatáspolitikai párthatározat tízéves tapasztalatairól és a közoktatás továbbfejlesztésének irányelveiről leszögezi:

"Az 1972. évi oktatáspolitikai határozat egészében véve helyes és időtálló volt, az ott megjelölt fő elvek és feladatok hosszabb időre is megfelelő alapot adnak a munkához." /7/

A közoktatás fejlődésének legjelentősebb eredménye az elmúlt évtizedben az iskoláztatás további nagyarányú kiterjesztése volt. E folyamat mélyreható tartalmi és minőségi változásokat idézett elő az ország lakosságának általános és szakmai műveltségében. A 6-13 évesek iskoláztatása gyakorlatilag teljessé vált /98 %/ és a tankötelesek 95 %-a 16 éves korig sikeresen fejezi be az általános iskolát.

Mindez nem jelenti azt, hogy az iskola hiánytalanul teljesítette illetve teljesíteni tudja a művelődési esélyegyenlőségben vagy az indulásnál fennálló társadalmi-kultúrális hátrányok csökkentésében rá háruló feladatokat. Nem sikerült feloldani még a hetvenes években keletkezett társadalmi-gazdasági konfliktusból származó ellentmondást.

Ezért a szocialista iskolának változatlanul aktuális és kiemelkedően fontos feladata:

- "- az önállóan gondolkodó, elkötelezett, aktív, kezdeményező és alkotó személyiségek nevelése,
- a széles és szilárd alpműveltségen nyugvó tudás kialakítása,
- a szocialista társadalom fejlődése szempontjából kívánatos mobilitás, mindenekelőtt a fizikai dolgozók gyermekei továbbtanulásának szociális és pedagógiai eszközökkel való

segítése.

Hosszú távra szólóan érvényes feladat az iskola által közvetített műveltségi anyag tartalmának és az oktató-nevelő munka módszereinek folyamatos megújítása, korszerűsítése, az általános iskola kiemelt fejlesztése, az iskolai demokrácia erősítése." /7/

III.

A bentlakásos intézmények hazai alakulásáról

1. Kollégiumaink története sok évszázados múltra tekint vissza. A XVI. századtól már komoly hagyományokkal rendelkezünk. "Különösen jelentősek a protestáns kollégiumok demokratikus hagyományai. A debreceni, a sárospataki, a gyulafehérvári, a kolozsvári, az enyedi, a pápai kollégiumok, de igen jelentősek voltak Eperjes, Pozsony, Késmárk, Lőcse és Sopron kollégiumai is.

Nagy államférfiaink, haladó művelődéspolitikusaink mindig nagyra értékelték a kollégiumok munkáját. Bethlen Gábor évente negyven szegényparaszt gyermek számára biztosított kollégiumi ellátást és felsőfokú oktatást, Lórántffy Zsuzsanna a sárospataki kollégium mecénásaként a kor legnagyobb pedagógusát Comeniust hívta meg tanárnak."/8/

Természetesen nem minden kollégiumi hagyomány volt haladó, ami az adott társadalmi és osztályhelyzetből, az intézetek valóságos jellegéből következett. A századforduló idején a haladó diákmozgalmak a diákszállókban találtak otthonra. Itt működött a Galilei-kör is, itt születtek a szocialista diákmozgalmak csirái is.

"A kollégiumok történetében új fejezetet jelentettek a Tanácsköztársaság 1919-ben megszervezett diákinternátusai, melyeknek élén diákdirektóriumok állottak. A KIMSZ vezetésével ezek az internátusok osztályharcos tartalommal egyesítették munkájukban legjobb hagyományainkat."/8/

A Horthy-rendszer időszakában elhalványodtak a kollégiumok történeti hagyományai. A felekezeti és állami internátusok többségében nem volt igazi diákönkormányzat, nem építettek a növendékek önállóságára, öntevékenységre, személyes felelősségére.

Az ellenforradalmi időszakban is haladóak voltak a budapesti Hársfa utcai, továbbá a budapesti és debreceni Győrffy-kollégiumok. A haladó értelmiség nevelésében nagy szerepet játszott még az Eötvös-kollégium.

A felszabadulás időszakában tehát Magyarországon főleg középiskolai internátusok, az egyházi iskolákhoz tartozó kollégiumok és egyetemi diákszállók voltak. A népiskolai korosztály /10-14 éves/ kisebb hányada tanult a polgári iskolák és gimnáziumok internátusaiban.

2.A Győrffy István kollégium jogelődje a "Bólyai kollégium 1939-ben alakult meg Budapesten a Királyi Pál utca egyik bérházában. A Győrffy István nevét - adózva nagy támogatója emlékének - 1942-ben vette fel a kollégium."/9/

Tagjai szegényparaszt fiatalok, akik részt vettek az ifjúsági ellenállási mozgalomban, az antifasiszta ifjúsági egységfront kialakításában, majd a felszabadulás után a földreform végrehajtásában.

A Győrffy-kollégium megújult tagsága 1946 nyarán tárta az ország demokratikus közvéleménye elé az egész országra kiterjedő kollégiumi mozgalom, a népi kollégiumok tervét. A Győrffy-kollégistákról a teljes elismerés hangján ír Révai József: "A Győrffy-kollégium maradandó érdeme, hogy a diákönkormányzat-

nak, a közösségi nevelésnek, egymás szigorú szellemi és morális ellenőrzésének eszközeivel a szó legjobb értelmében csoportszellemet jelentett, a szellemi és erkölcsi, sőt politikai magatartásnak kötelező normáit alakította ki, de úgy, hogy ebbe a csoportszellembe beletartozott a kirajzás kötelezettsége..." /9/

3.A Népi Kollégiumokat Építő Mozgalom 1946 június 6-án történt meghirdetése után nagyarányú szervező munkába kezdtek a Győrffy-kollégisták. Közben életre hívták a Népi Kollégiumok Országos Szövetségét a NÉKOSZ-t is. "A Szövetség célja olyan demokratikus népi kollégiumok létesítése volt, amelyekben tehetséges és arra rászoruló paraszti és munkásszármazású közép- és főiskolás ifjúság egészséges és megfelelő kényelemmel berendezett otthonra talált." /9/

Amikor 1946 szeptember 20-án megnyitották a népi kollégiumok első tanévét, Darvas József bejelentette, hogy az eredetileg tervezett 35 népi kollégium helyett 44 született. Ezekben 2550 népi származású fiatalember jutott tanulási lehetőséghez. A mozgalom kiteljesedésére jellemző, hogy két évvel később 160 kollégiumban 10 000 népi kollégista diák tanult.

A kollégiumi élet lényege a fiatalok önállóságának, önkormányzó képességének kialakítása volt. Megteremtette a kollégiumok sajátos, őszinte, nyílt, vitatkozó, embert formáló légkörét, kialakította tagjai magas színvonalú kollégista öntudatát. E tagadhatatlanul értékes és haladó vonásokkal párhuzamosan a NÉKOSZ tevékenységében az ismert hibák is kialakultak. Veze-

tői elszigetelődtek az ifjúsági mozgalomtól, a gyakorlatban túlbecsülték az ifjúság és az ifjúsági önkormányzat szerepét. Mindezek miatt a párt 1948-ban a NÉKOSZ-t szigorú bírálatban részesítette. Az alapjaiban helyes bírálat a dogmatizmus légkörében azonban a kollégiumi nevelés helytelen megítéléséhez, pedagógiai koncepciójának teljes tagadásához, majd 1949-ben a kollégiumok megszüntetéséhez vezetett. Ennek káros hatásai hamarosan megmutatkoztak. A kollégiumok többsége szociális jellegű internátussá vált, s legfeljebb a tanulás kapott munkájukban nagyobb szerepet, a politikai öntudat helyébe felszines, dogmatikus frazeológia lépett.

"A népi kollégiumi mozgalom - egyes hibái ellenére is - a magyar kommunista ifjúsági mozgalomnak alapjában egészséges hajtása volt, amely pozitív szerepet játszott az új szocialista értelmiség nevelésében."/9/

4. Új kollégiumi mozgalom bontakozott ki az ellenforradalom leverése után. Az MSZMP művelődéspolitikai irányelveiben külön is kitér a kollégiumok megszervezésének fontosságára: "A szocialista nevelés szempontjából nagy jelentősége van annak, hogy a diákotthonok életét tartalmasabbá, kultúráltabbá, vonzóbbá tegyük. Ezért a diákotthonokat az értékes pedagógiai hagyományok felhasználása, valamint a tárgyi feltételek fokozatos megteremtése útján kollégiumokká kell fejlesztenünk..."8/

1959 februárjában az MM és a KISZ Irányelvei határozták meg a kollégiumok célját és feladatait: "...alapvető feladatuk az iskolai tanulmányok elsajátítását, a közösségi nevelés

sajátos lehetőségeinek felhasználását oly módon elősegíteni, hogy a kommunista világnézet és erkölcs alapjaival, kommunista jellemvonásokkal rendelkező, az átlagosnál minden tekintetben jobb előképzettséggel rendelkező fiatalok kerüljenek termelő munkára, egyetemre, vagy főiskolára." /8/

A következetes szervező és nevelő munka eredményeként 1970-re a bentlakásos intézmények 90 %-a kollégiummá vált.

Kollégiumi ellátás hazánkban: /fő/

	1960	1970	1980
ált.iskolás	192	6719	10074
szakmunkás- tanuló	22207	29090	28814
középiskolás	31051	38951	48355

A legdinamikusabb fejlődés az általános iskolai diákotthonoknál tapasztalható, ahol ötvenszeresére emelkedett a létszám.

A középiskolás kollégisták száma is közel ötven %-kal nőtt a 20 év alatt.

5. Magyarország településszerkezete évszázadok során alakult ki. A zártrendszerű települések /városok, nagyközségek/ mellett a kisközségek és a szétszórt tanyák jellemzik. Településhálózatunk sajátos részét képezi az alföldi tanyavilág.

A mai magyar tanyavilág sajátos történelmi, társadalmi és gazdasági fejlődés eredményeként alakult ki. A kialakulását előidéző okok időbeni egymásutániséga miatt akár szakaszolható is: "A török hódoltság után, a XVIII. század vége felé indul meg az elnéptelenedett területeknek a benépesedése. A gazdálkodá-

si rendszer és a termelés szerkezete is átalakult. Gyorsan fejlődött a növénytermesztés. A szántóterület foglalta el az egykori legelők helyét, a szántóterület egyre távolabb húzódott. A munkahely és lakóhely mind távolabb került egymástól. A munkahelyről a lakóhelyre való rendszeres visszatérés egyre nehezebb lett. A parasztok szivesebben laktak ezért saját földjükön készített ideiglenes szálláshelyeken, ún. tanyázóhelyeken. A tanyatulajdonosoknak kezdetben a városban, faluban még állandó lakóházuk volt. Később, az állattenyésztés fejlődésének eredményeként ezek az ideiglenes tanyázóhelyek állandó lakó- és gazdálkodó helyek egységévé vált."/10/

A XVIII.század vége, a XIX.század első évtizedei tekinthetők a tanyarendszer kialakulása első szakaszának.

A XIX.század második felében bekövetkezett újabb, a korábbinál magasabb szintű gazdasági változások idézték elő a minden rendszer nélküli tanyás települések kiépítését. A parasztok számára ezek a tanyák a munkahely mellett már az állandó lakóhelyüket is jelentették. Egyre többen költöztek ki véglegesen a tanyákra. A XIX.század utolsó évtizedei a tanyarendszer kialakulásának második és egyben fő szakasza.

Lényeges változást hozott a tanyavilág fejlődésében az 1945. évi földreform. A földreform után a kisparashti termelés általánossá válása eredményeként rövid idő alatt az ország területén 75 000 új tanya keletkezett. A tanyáknak ez a lökészerűen jelentkező, gyors megszorodása a tanyavilág fejlődése harmadik szakaszának is felfogható.

"A tanyavilág kialakulásának történetéből tehát megállapítható, hogy a tanyák a szabad-paraszti gazdálkodás erősödésével terjedtek el ott, ahol a földrajzi nagy távolságok nem tették lehetővé a szántóföldnek a lakóhelyről történő mindennapos megközelítését, illetve a termelőmunka optimális időben történő elvégzését. A tanyavilág kialakulásának tehát a gazdasági okok hatása az elsődleges, még akkor is, ha ezeket sajátos történelmi-társadalmi helyzet idézte elő."/10/

Dr. Romány Pál: A tanyarendszer ma című munkájában a tanyavilág kialakulását hasonlóan szakaszolja azzal a különbséggel, hogy a fent leírt szakaszolás nála négynek tekinthető.

A településszerkezet alakulása szerint ma a következő tanya-típusokat különböztetjük meg:

- a/ városok és nagyközségek vonzáskörzetébe tartozó tanyák,
- b/ zárt településű tanyacsoportok, tanyasorok, tanyabokrok,
- c/ teljesen szétszórt, magányos tanyák.

Az 1949-es év olyan bázisnak tekinthető, amellyel lezárult a magyar tanyavilág egy korábbi fejlődési szakasza és új időszak vette kezdetét, amely már a tanyák és a külterületi lakosság általános csökkenésének időszaka.

"Az egész országot átfogó változás és minden irányú gyors fejlődés eredményeként 1949 és 1960 között eltelt 11 év alatt a külterületi-tanyasi népesség létszáma több mint háromszázhetvenezer fővel - mintegy 24 %-kal - csökkent."/10/

A hatvanas és hetvenes évek a szocialista építés fellendülésének időszaka. 1962-re fejeződött be a mezőgazdaság szocia-

lista átszervezése, ami a tanyák létesítésének gazdasági alapját kérdőjelezte meg. A tanya mint munkahely és lakóhely egysege felbomlik és most már pusztán lakóhellyé redukálódik. A tanya felszámolásának serkentőjévé válik. Majd látjuk, hogy a felszámolás, az átalakulás, mint a társadalmi folyamatok többsége, időigényes, egymással ellentétes hatások sorozatán keresztül halad előre.

"Az 1960 és 1970 évek között a külterületi lakósság további háromszázharminchatezer fővel csökken. Az 1970-es népszámlálás szerint még nyolcszázhatvanezer ember élt külterületen /8,3 %/, amelyből ötszázezerre tehető a tanyán élők száma. Az 1949 és 1970 évek közötti időszakban tehát felére csökkent a tanyai-külterületi népesség száma." /10/

1970 óta is valamelyest csökkent, de ez a folyamat lelassult, sőt több helyen rekonstrukciós folyamatoknak lehetünk tanúi, a tanya "modernizálódik", tehát továbbra is számolnunk kell vele. A távlatilag fennmaradó tanyák kategóriájáról mondja dr. Gajdócsi István egyik nyilatkozatában: "Ezek a tanyák műszakilag felújított, korszerű lakóhellyé váltak, illetve kisüzemi mezőgazdasági épületté alakultak.

A fennmaradást segítő tényezők:

- a tanyák villamosítása,
- a megközelíthetőség,
- szociális, kulturális intézményekkel, egészségügyi rendelőkkel való ellátás,
- árúellátás javítása." /11/

Ezért a településeknek a földrajzi, a gazdasági és az eszté-

tikai követelmények mellett lehetővé kell tenniük:

- az ott lakók számára a bekapcsolódást a társadalmi munkamegosztásba,
- a részesedést a társadalom által igényelt és általánossá vált egészségügyi, kultúrális, szociális, kereskedelmi stb. szolgáltatásokból,
- a kötelező ismeretszint elsajátítását és annak fejlesztését /iskola, tanfolyam, rádió, televízió, sajtó/,
- a kapcsolattartást, a gyors megközelítést a társadalom többi tagjával, más településekkel /utak, közlekedési eszközök, telefon, stb./.

Főleg a hetvenes években történt intézkedés a tanyai lakosság érdekében, de a szétszórt tanyak útjai, közlekedése, vilamosítása, kereskedelmi ellátása közel sem megoldott. Leglátványosabb változás talán a gyermekek iskoláztatása, az oktatás területén történt. A tanyavilág átmeneti megtartása és bekapcsolása a népgazdaság vérkeringésébe mindannyiunk közös érdeke. A tanya mint gazdasági tényező nélkülözhetetlen szerepet tölt be a szocialista gazdaságban.

6. Az egyes társadalmak, nemzetek helyzetének vizsgálatánál értékmérőnek szokták tekinteni az iskolázottság színvonalának alakulását. A korábbi statisztikai felmérések nagy különbséget mutattak a belterületen és a külterületen lakó népesség iskolázottsági színvonala között. Az 1920-as, 30-as megfigyelések a tanyai népességnek még közel egyharmadát találták analfabétának. 1960 óta ez a jelenség lényegében megszűnt. A közép- és felsőfokú iskolai végzettségben azonban még ma is lényeges a

különbség a külterületen lakók hátrányára. Az általános iskolai végzettség megszerzése - az oktatás kötelező jellege miatt - már nem mutat nagy különbséget, legfeljebb színvonalbeli eltérések mutatkoznak a szakrendszerű oktatásban résztvevők javára.

A tanyák fennmaradása, rekonstrukciója vetette fel a kulturális elmaradottság felszámolását, az iskolák körzetesítésének gondolatát. A tanulás feltételei különösen 1960-tól a tanyai gyermekek diákotthoni elhelyezésével, körzeti iskolák létesítésével sokat javultak. Mindez a külterületi népesség iskolázottsági színvonalának ugrásszerű növekedését eredményezte. Egyre több külterületi iskolát körzetesítettek, a körzeti központi iskolákban már szakrendszerű /sok helyen szaktantermes/ oktatás folyik, és ezek mellé a tanulók elhelyezése céljából bentlakásos tanyai kollégiumot építettek. Az ilyen új típusú bentlakásos intézmények létrehozása a hatvanas évektől felgyorsult.

A diákotthonok száma:	1960	1970	1980
- általános iskolai	5	96	120

Az első évtizedben a diákotthonok nagyobb részben meglévő épületek átalakításával, bővítésével, kisebb részben új otthonok építésével jöttek létre. Társadalmi összefogással, helyi és megyei községfejlesztési alapokból, üzemek társadalmi támogatásával, szocialista brigádok felajánlásaival valósultak meg.

A hetvenes években már több központi támogatás, Bács-Kiskun

megyében "Kollégiumi Alap", ifjúsági építőtábor segítette a kollégiumi mozgalmat, az új diákotthonok megépítését. Ezeknek az intézkedéseknek és azok realizálásának emberi értéke szinte felbecsülhetetlen.

7. Az általános iskolai diákotthonok rendeltetését és feladatait az 1975 január 1-én bevezetett Rendtartás /116/1974. OM. sz. Utasítás/ a következőkben határozta meg:

"Az általános iskolai diákotthon az általános iskola céljának és feladatainak eredményes megvalósításához nyújt otthont a felvett tanulók számára. A diákotthonban való elhelyezés elősegíti a tankötelezettség teljesítését, biztosítja a rendszeres iskolába járást, hogy valamennyi tanuló elvégezhesse az általános iskolát." /12/

Rendeltetésének megfelelően a diákotthonnak a következő feladatokat kell megoldania:

- segítse elő a diákotthonba felvett tanulók általános iskolai tanulmányainak eredményes elvégzését, az ismeretekben, a neveltségben és a kulturális téren mutatkozó hiányok fokozatos felszámolását, az általános iskolában feldolgozott ismeretek elmélyítését és kiegészítését,
- nyújtson otthont a dolgozó szülők - arra különböző okokból rászoruló - gyermekeiknek, vállalja a szükséges részt a családi nevelés feladataiból, valamint a család pedagógiai kultúrájának emeléséből,
- segítse a tanulók egyéni képességeinek, hajlamainak, tehetségének kibontakoztatását, mozdítsa elő a felkészülést

a pályaválasztásra, a továbbtanulásra, a munkára, a közéleti tevékenységre, az önálló életvitelre,

- járuljon hozzá a harmonikusan fejlett, marxista-leninista világnézetű, szocialista erkölcsű, kollektív irányultságú, az alkotó jellegű tevékenységre, önfejlesztésre képes, társadalmunk iránt elkötelezett személyiség megalapozásához,

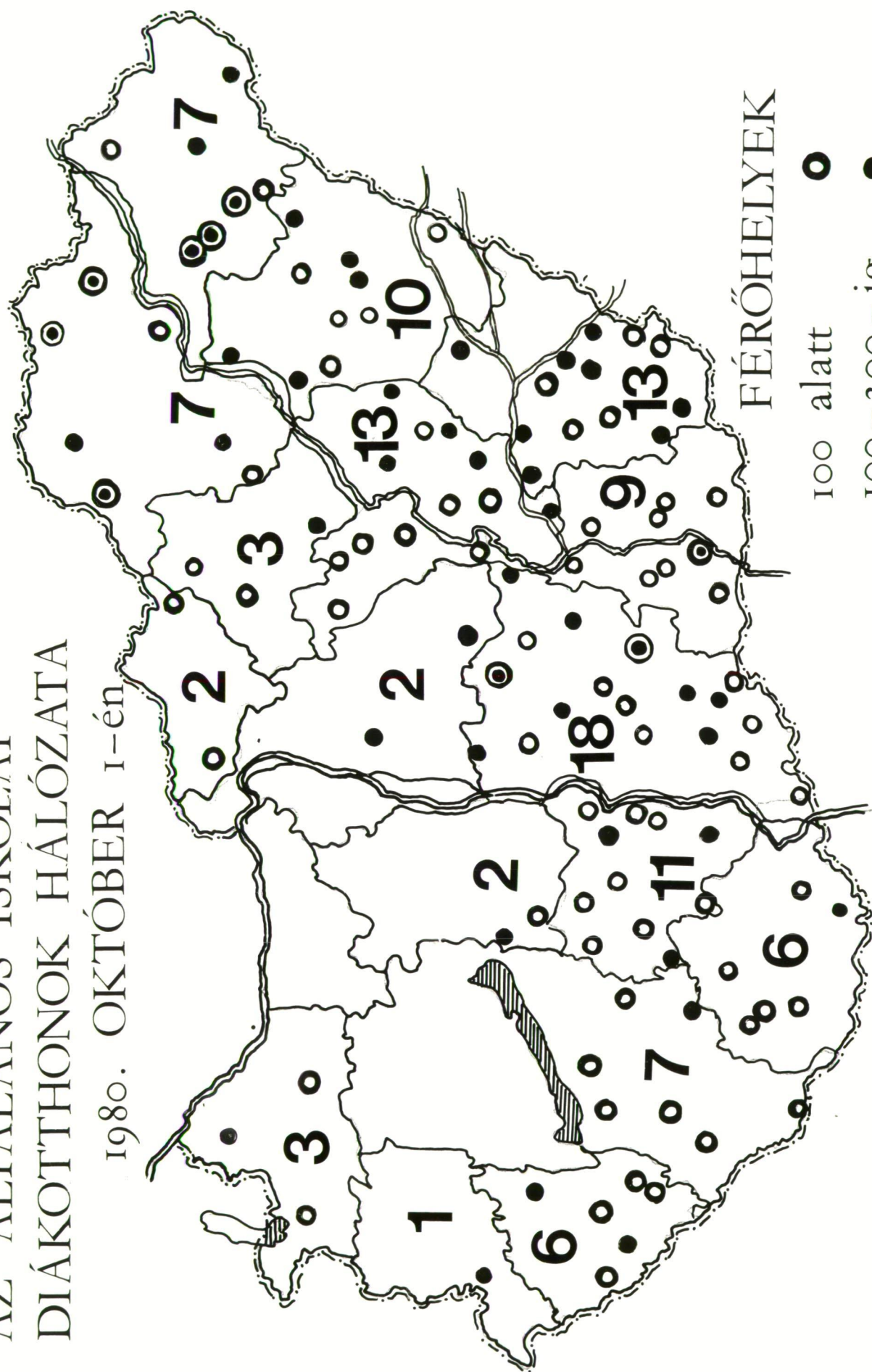
- nevelje egészséges életmódra a diákotthoni tanulókat."/12/

Az általános iskolai diákotthonok szervezettségüket, nevelő-oktató tevékenységüket tekintve átmenetet képeznek a felnőttől, a nevelő tanárok által irányított diákotthonok és a diákönkormányzattal működő szocialista kollégiumok között.

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI DIÁKOTTHONOK HÁLÓZATA

1980. OKTÓBER 1-én

FÉRŐHELYEK

- 100 alatt ○
- 100–200–ig ●
- 200 felett ⊙

IV.

Bács-Kiskun megye társadalmi-gazdasági helyzete, fejlődése
1962-től napjainkig

Az ország legnagyobb megyéje, területe az 1980 december 31-i állapot szerint 8363 Km², lakóainak száma ötszázhatvannyolcezer, népsűrűsége 67,9 l/km². A megye az ország alföldi tájkörzetéhez tartozik, délen a Duna-Tisza közén helyezkedik el. Székhelye 1950 óta Kecskemét. A megye tájjellege szerint mezőgazdasági művelésű, fejlődő iparral rendelkező, a nagy-kiterjedésű homokhátság és tanyarendszer miatt kedvezőtlen adottságú terület. Lakóssága magyar és kisebb részben német, szerbhorvát és szlovák nemzetiségű. 1949-ben még a megye lakóainak 41,8 %-a, kettőszáznegyvenhatezer ember élt a szét-szórt tanyavilágban, 1960-ban is a külterületi népesség 37,2 %-a, kettőszázhetezer fő található tanyán. 1970-ben a Homokhátság tanyavilágában még mindig százötvenezer ember él, a megye összlakosságának 28,7 %-a.

1. A VIII. kongresszusra készülő Bács-Kiskun megye pártértekezletét 1962 október 25-26-án tartotta Kecskeméten. A beszámoló mélyreható elemzést adott a megye társadalmi, gazdasági és kulturális életéről, majd határozatba foglalta a szocialista építés feladatait.

"A legfőbb társadalmi változást és a szocialista termelési viszonyok kialakítását megyénkben is a mezőgazdaság szocialista átszervezése jelenti." /13/

A megyében a mezőgazdaság átszervezése 1962 tavaszán fejező-

dött be. /Kecskemét és Kiskunhalas város és járás elmaradt homoki területeinek átszervezésével./

A fekete földű bácskai és dunamelléki területeken, és ahol döntően szántóföldi gazdálkodás folyt, zömmel mezőgazdasági termelőszövetkezetek alakultak, míg a Homokhátság területén alacsonyabb típusú szőlő- és gyümölcstermelő szakszövetkezetek jöttek létre.

Egy bonyolult és nehéz, de nagyszerű folyamat eredményezte, hogy létrejött Bács-Kiskun megye mezőgazdaságában a szocialista nagyüzemi gazdálkodás. Ezzel alapvetően megszűnt a parasztság ellentétes érdekeken nyugvó osztálytagozódása, és társadalmunk fejlődésének legfontosabb célkitűzése indult el a megvalósulás útján: az egységes szocialista szövetkezeti paraszti osztály kialakítása. Ugyanakkor az ellentétes hatások következtében a parasztság körében erőteljes átrétegződés indult meg. Jelentős számú dolgozó áramlott át a következő években az iparba és a kereskedelem felé. A megye szocialista iparának termelékenységse, az egy munkásra jutó termelési értékek alapján számolva, 1960-hoz viszonyítva 14 %-kal emelkedett. A termelésnövekedés 70 %-ban a termelékenység emelkedése, 30 %-ban új üzemek belépése eredményezte.

A megye termelőszövetkezeteinek jelentős része az országos színvonal alatt gazdálkodott, és ebből adódóan alacsonyabb volt a szövetkezeti gazdák jövedelme is. Kiemelkedő a bajai járás helyzete - amely a fekete földű területek jó gazdasági adottságait és lehetőségeit is tükrözi, - s ennek alap-

ján 40 %-kal magasabb a tagság jövedelme. A megoldás egyetlen módja a termelés színvonala, a gazdálkodás és a szövetkezeti élet tervszerű fejlesztése volt. A pártértekezlet határozata leszögezte: "A szocializmus alapjainak lerakása lehetővé tette, hogy munkásosztályunk a párt vezetésével a legszélesebb osztályszövetségben és nemzeti összefogással valósítsa meg a szocializmus teljes felépítését."/13/

A társadalomban a szövetségi politika következetes megvalósításával, az ipar kiemelt fejlesztésével, a mezőgazdaságban az anyagi, technikai bázis megteremtésével léphettünk biztosan előre. A megye iparának nagyobb arányú fejlesztését indokolta egyrészt viszonylagos lemaradása az országos átlagtól /országosan 2%/, másrészt a nagyüzemi gazdálkodásra áttért mezőgazdaságban felszabaduló munkaerő lekötése, foglalkoztatása sürgette. /A munkaerő 65 %-a dolgozott 1962-ben a mezőgazdaságban./ A következetes politikai, gazdasági döntések hatására az évtized során nagyarányú fejlődés következett be szinte minden területen.

2.A tanyapolitika kérdésével Bács-Kiskun megyében átfogóan 1971-ben foglalkoztak. Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottsága és a Tanács 1971 december 22-én vitatta meg a tanyai lakosság helyzetét és hozott határozatot körülményeik javításáról. A tanyarendszer távolabbi jövőjére vonatkozóan a jelentés megállapítja: "A tanyarendszer bomlási folyamata megkezdődött, a tanyai életforma átalakulóban van. A nagyüzemi szórványtanyák megszűnése, az itteni lakosság beköltözése a

következő 10-15 évben befejeződik. Ezt elősegíti a nagyüzemi gazdálkodás érdeke és a generáció-váltás. Szakszövetkezeti területeken ez a folyamat kb. 25-30 év.

A hosszabb távon is megmaradó tanyák már nem hagyományos tanyák, hanem olyan külterületi települések, vagy épületcsoportok, ahol a mezőgazdasági dolgozók, munkások és egyéni kis-termelők együtt élnek. Ez a közösség típusában, tudatában már a zárt települések közössége és kapcsolata, igény szintje a zárt településekhez kötődik." /14/

Az átfogó elemzésre és határozatra a Megyei Tanács VB 1972 február 9-i ülésén fogadott el intézkedési tervet, amely szakosztályonként ütemezte be az elvégzendő feladatokat. Többek között a művelődésügyi osztályra a következőket szabta:

- "- vizsgálja a tanyai külterületi lakosság oktatási, művelődésügyi, fejlesztési igényeit, s az ezzel kapcsolatos szervezési feladatokat,
- a tanyai iskolák helyzetét és a hátrányos helyzet megszüntetésével kapcsolatos feladatokat,
- az óvodai ellátás javításának feltételeit,
- a tanyai kollégiumok létesítésének feltételeit,
- 1973 szeptember 1-ig gondoskodjon a kijelölt 80 tanyai általános iskola villamosításáról." /14/

A hetvenes évek intézkedései jelentős változást hoztak a tanyai lakosság szociális, kultúrális és gazdasági helyzetének megváltoztatásában. A nyolcvanas években ez a folyamat lelassult, s az ezredfordulóig már lényeges változás nem várható a tanya-kérdésben.

A KÜLTERÜLETI NÉPESSÉG SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA 1960-1970-IG

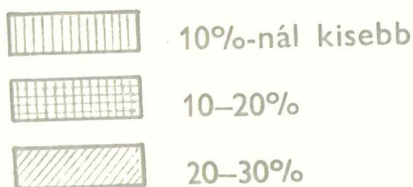
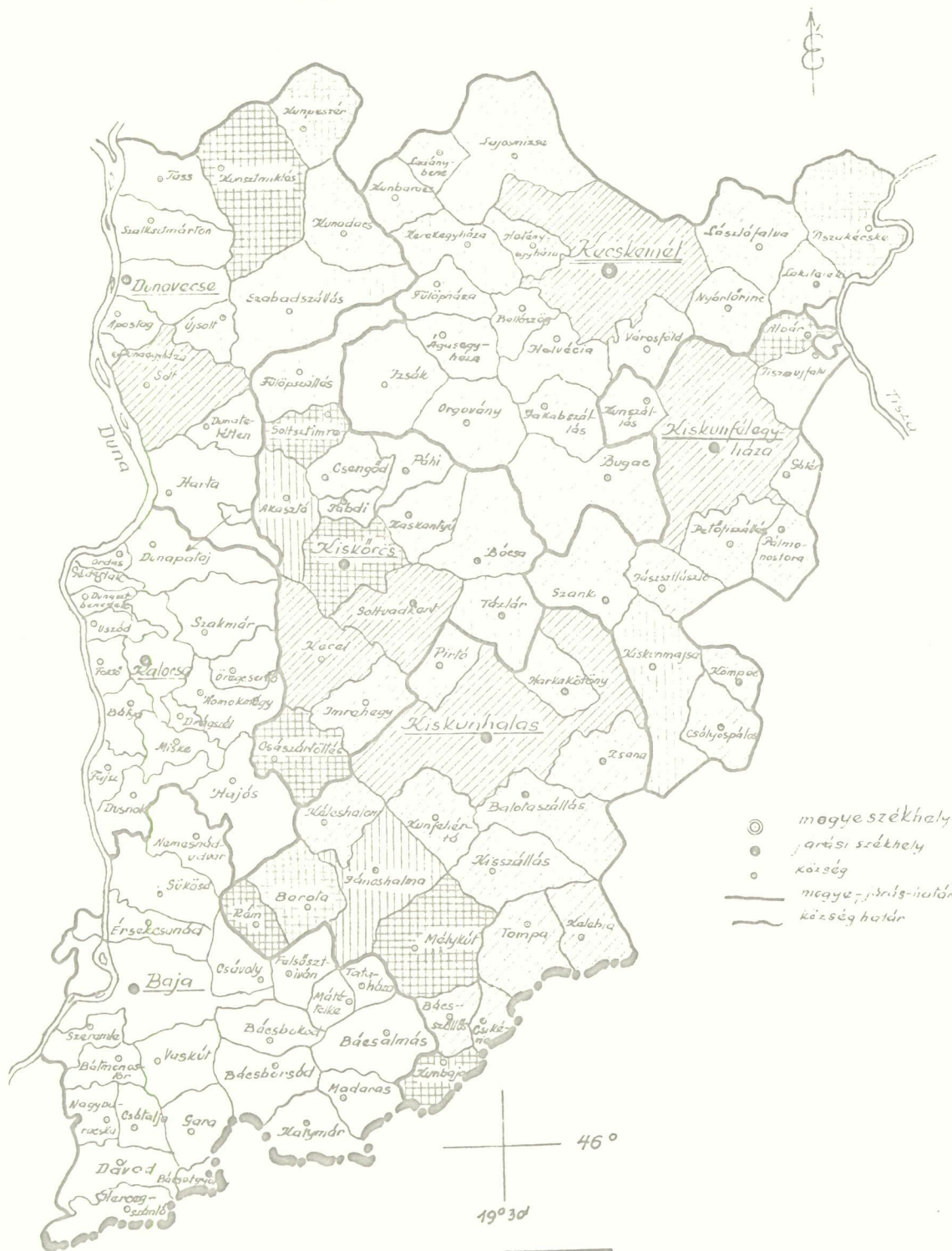
Bács-Kiskun megye

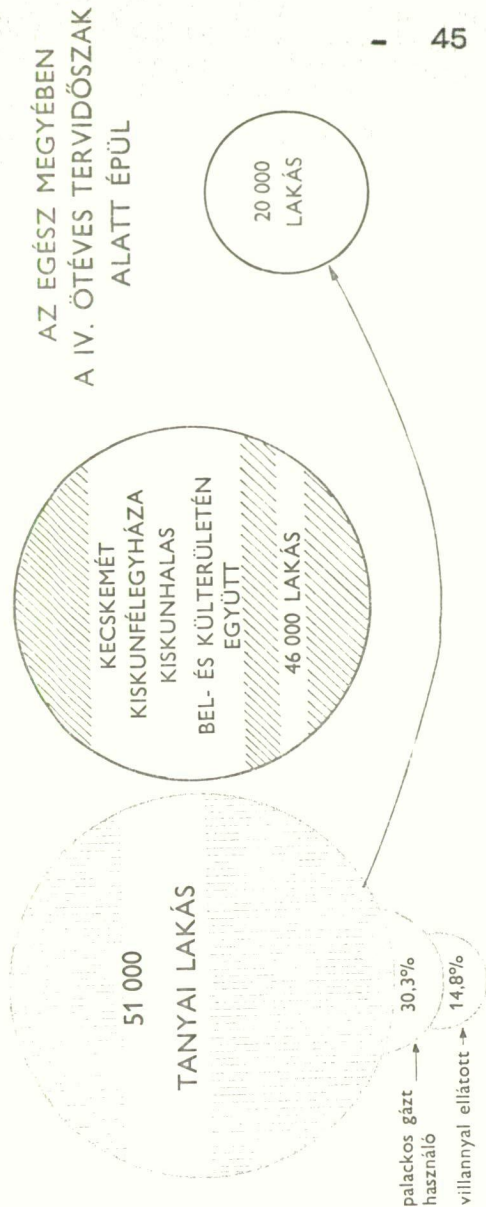

A KÜLTERÜLETI NÉPESSÉG ARÁNYA, 1970. JANUÁR 1-ÉN

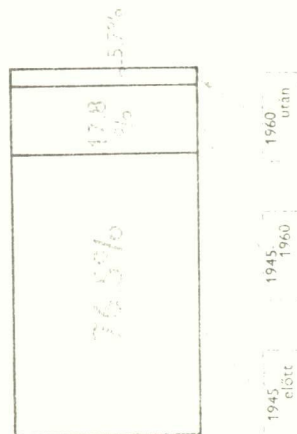
Bács-Kiskun megye

A KÜLTERÜLETI LAKÁSOK NAGYSÁGRENDJE

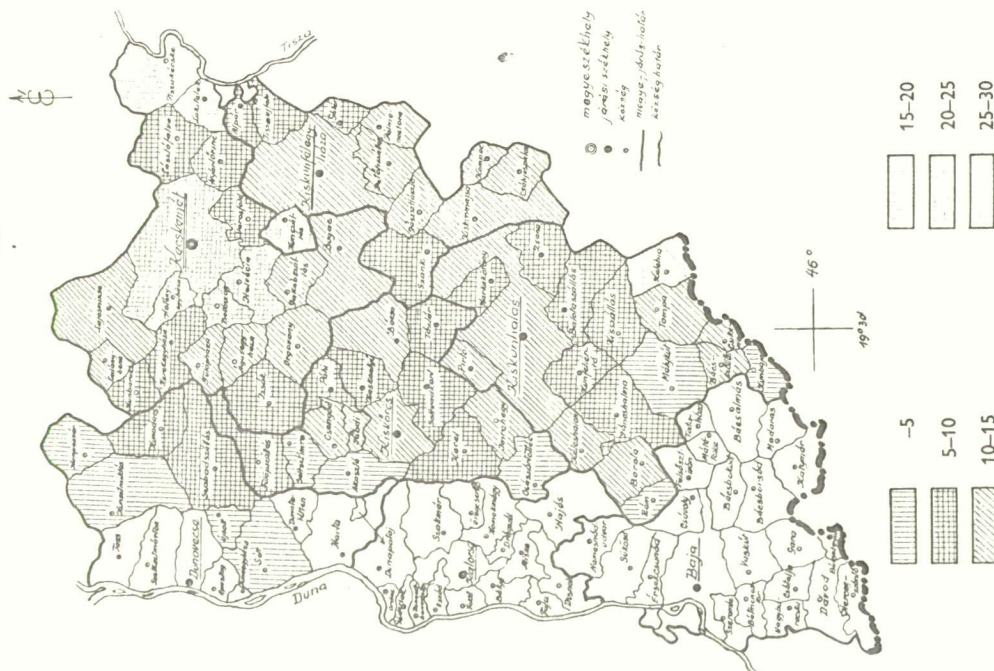

A KÜLTERÜLETI LAKÁSOK MEGOSZLÁSA AZ ÉPÍTÉS ÉVE SZERINT

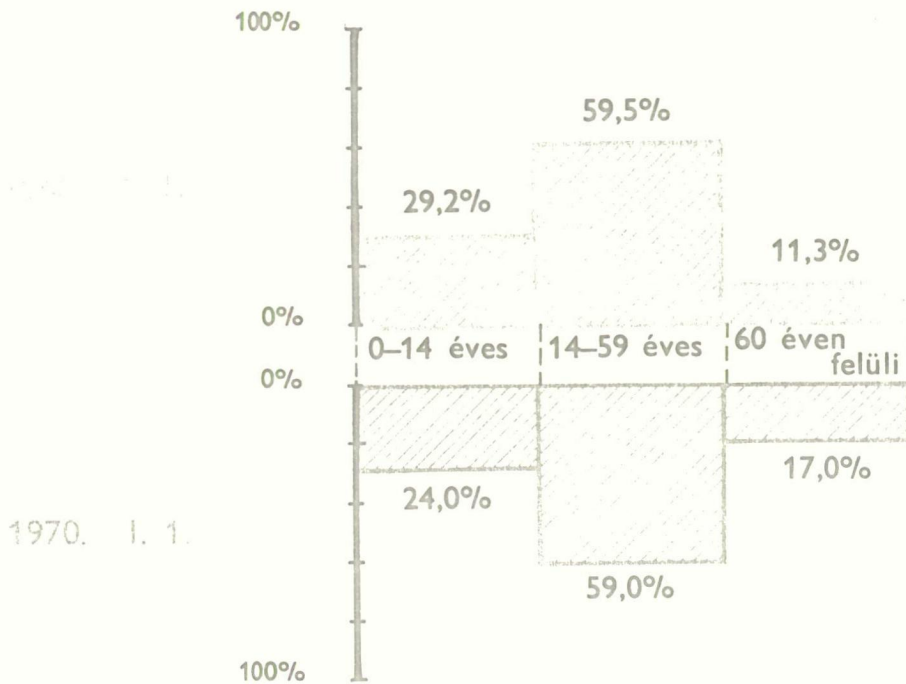

AZ EGY KM²-RE JUTÓ LAKÓHÁZAK SZÁMA A KÜLTERÜLETEN 1970. JANUÁR 1-ÉN

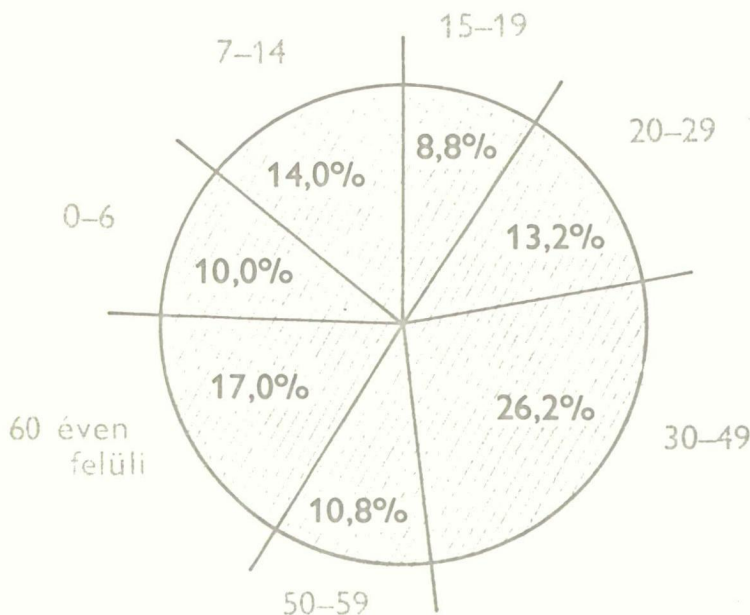
Bács-Kiskun megye

A KÜLTERÜLETI NÉPESSÉG KORCSOPORTONKÉNTI MEGOSZLÁSÁNAK VÁLTOZÁSA 1960–1970-IG

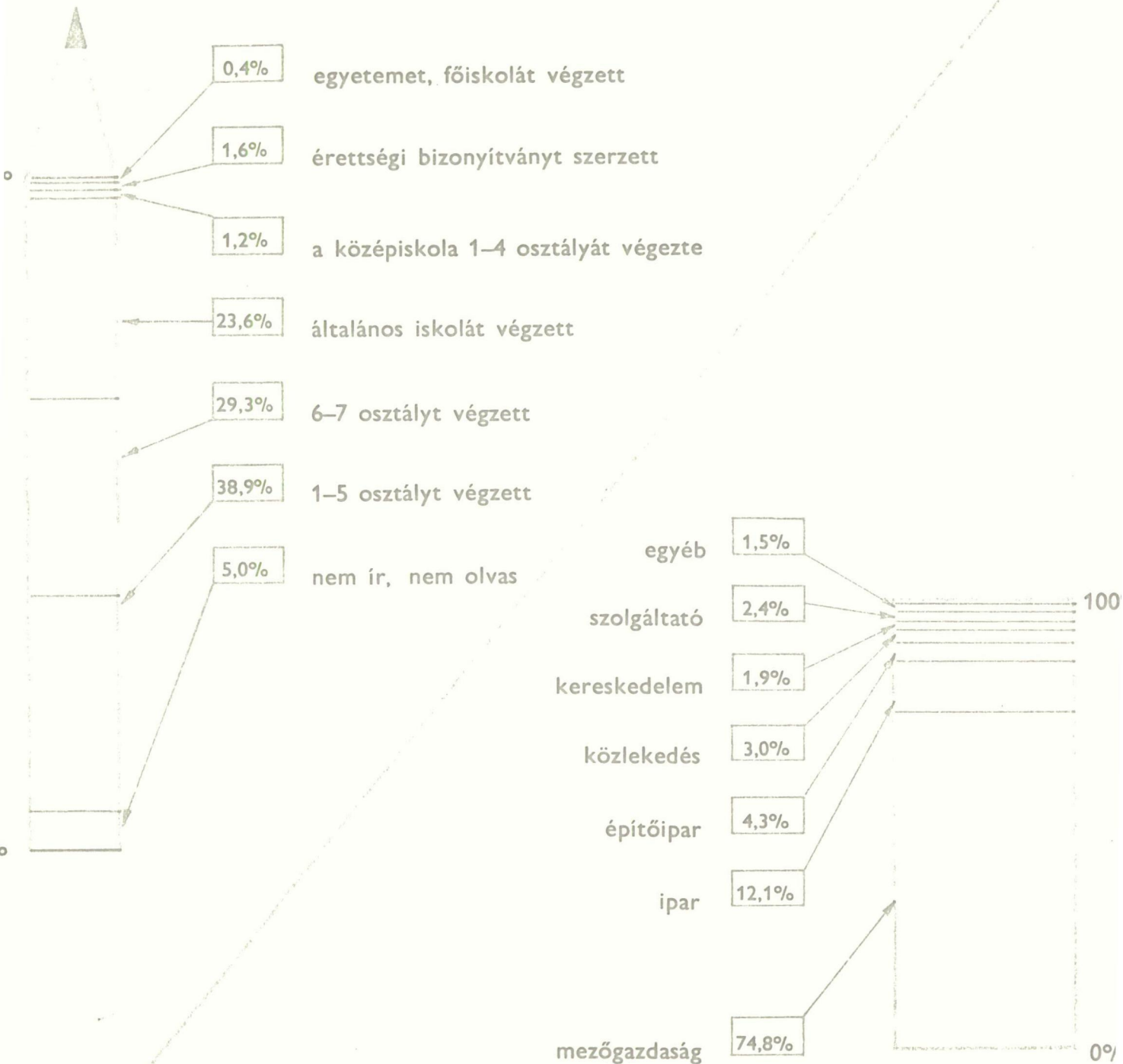

A KÜLTERÜLETI NÉPESSÉG KORCSOPORTONKÉNTI MEGOSZLÁSA 1970. JANUÁR 1-ÉN

ÉVES ÉS ENNÉL IDŐSEBB KÜLTERÜLETI LAKOSOK ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINTI MEGOSZTLÁSA 1970. JANUÁR 1-ÉN

A KÜLTERÜLETEN ÉLŐ AKTÍV KERESŐK MEGOSZTLÁSA NÉPGAZDASÁGI ÁGAK SZERINT 1970. JANUÁR 1-ÉN

3. Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottsága 1980 március első napjaiban megtartott pártártekezletén megállapította, hogy: "Kiegyensúlyozott politikai életünkben a párt politikája iránt a bizalom töretlen, növekedett a lakosság aktivitása. Társadalmi folyamatainkban bonyolultabb és nehezebb viszonyok között is érvényesült a párt, a munkásosztály vezető szerepe. Eredményeink jelentősek. Fejlődött a megye szocialista ipara és mezőgazdasága, a közlekedés, a hírközlés. Javultak a lakosság munka- és életkörülményei, erősödött szocialista világnézetük, gyarapodott műveltségük." /15/

A beszámolóból kitűnik, hogy a korábbi időszak nagyarányú társadalmi mozgásai lelassultak. Az aktív keresők 53 %-a munkás, 26 %-a mezőgazdasági termelőszövetkezi tag, 17 %-a értelmiségi és alkalmazott, 4 %-a kisárútermelő. A szövetkezeti parasztok száma mérsékelten csökkenő, de arányuk a megye sajátosságából adódóan még mindig kétszerese az országosnak. A megye népességének a korábbi évtizedekben tapasztalható apadása megállt, s az utóbbi öt évben pedig lassan növekedett. A külterületen élő lakosság száma 1970-hez viszonyítva tovább csökkent, de még mindig kb. 20 %-a a tanyákon él /120-130 ezer fő/.

A megye gazdasági arculatát a mezőgazdaság és az arra épülő feldolgozó ipar határozza meg. A korábbi évekhez viszonyítva a gazdaság növekedési üteme mérséklődött, de továbbra is meghaladta az országos átlagot.

Az iparban az elmúlt két évtizedben kibontakozott dinamikus növekedés folytatódott, így a legnagyobb termelési értéket

előállító ágazat. A termelési érték megközelítette a huszonöt milliárd forintot, a termelésbővülés évi átlagos mértéke 6 - 6,5 %, amely alapvetően a termelékenység növekedéséből származott.

A megye mezőgazdasága fejlődésével országosan is kiemelkedő szerepét őrzi, és egyes területeken tovább fejlődött. Az ország mezőgazdasága termelésének 10 - 12 %-át adja hosszú idő óta. A mezőgazdaságban a termelés fejlődésének fő forrását a szocialista nagyüzemek jelentették.

A lakosság élet- és munkakörülményei állandóan javulnak. Az elmúlt időszak területfejlesztési politikája eredményeként az életkörülményekben öröklött elmaradás mérséklődött. Ennek ellenére Bács-Kiskun megye általános ellátottságának színvonalára elmarad a fejlettebb területekétől.

Továbbra is fő politikai program: "eddiggi felemelkedésünk eredményeire támaszkodva biztosítani Bács-Kiskun megye gazdaságának, kultúrájának, a lakosság életkörülményeinek további előrehaladását, és ezáltal a fejlett szocialista társadalom nemzeti programjának valóra váltását szolgálni." /15/

V.

Az oktatás fejlődése Bács-Kiskun megyében az elmúlt 20 évben

1. Az iskolareform törvény megalkotása időszakában a megye népességének iskolai végzettsége messze elmaradt az országos átlagtól és más megyékhez viszonyítva is az utolsók között tartották számon. Igaz, az analfabétizmust 1960-ig lényegében sikerült felszámolni, de különösen az idősebb korosztályok iskolázottsági szintje meglehetősen alacsony volt. A megye párt- és állami vezetése a súlyos helyzet mérséklését a törvény következetes alkalmazásában, feladatainak végrehajtásában látták. Fontos célkitűzésként szerepelt a tankötelezettségi rendelet végrehajtása és a 8 osztályt el nem végzett felnőtt lakosság beiskolázása, műveltségi szintjének emelése. A színvonal emelése érdekében nélkülözhetetlenné vált a településrendszerből fakadó hátrányok leküzdése. Az iskolahálózat túlzottan elaprózott volt, 1960-ban még 520 iskolaegységet tartottak számon a megyében, amelyből több mint 400 részbenosztott és kislétszámúként működött. Ezek az intézmények lényegében teljesen nélkülözték a szakrendszerű oktatást. Napirendre került tehát a körzetesítés, a szakos oktatásba bevont tanulók létszámának növelése. Megoldása körzeti központok kijelölésével, a feltételek megteremtésével, a tanulóknak a legközelebbi külterületekről való bejáratásával kezdődött.

Az általános iskolai tantermek száma lényegében azonos volt az országos átlaggal, de ezek között sok szükségterem üze-

melt és számolni kellett a körzetesítés során megszűnő tanyai, külterületi kisiskolák tantermeinek kiesésével is. Több városban kevés volt a tanterem és váltott rendszerben kellett tanítani. Az átlagosnál is kedvezőtlenebb volt az arány Kiskőrösön, Kiskunfélegyházán és Kecskeméten. Előtérbe került tehát a népesedő városokban és a körzeti központokban /nagyközségek, községek/ az iskolaépítés vagy bővítés. A személyi feltételek javítása is szükségesnek mutatkozott. Az egy főre jutó tanulók száma ugyan az országos átlag körül mozgott, de a képesítés szerinti megoszlás már koránt sem nyújtott elfogadható képet. 1960-ban az általános iskolai pedagógusok közül 28,1 % tanári, 67,1 % tanítói képesítésű és 4,8 % képesítés nélküli volt. Halaszthatatlan feladattá vált a fiatalok tervszerűbb pályairányítása a pedagógusképző intézmények felé. Mindezen feltételek megteremtése nagyobb központi és megyei támogatást, és társadalmi összefogást sürgetett.

2. Az 1962-es megyei pártértekezlet határozata a közoktatás feladatainak, sürgető gondjainak megoldására irányítja a figyelmet.

"Az általános alapképzés megszerzése érdekében meg kell valósítani az egységes, szakrendszerű oktatást nyújtó általános iskolák és hétközi otthonok hálózatának kiépítését.

Az iskola és az élet kapcsolatának szorosabbá tétele érdekében szükséges az iskolák világnézeti, közösségi és munkára nevelési tevékenységének erősítése."/13/

A határozat a középiskolák fejlesztését a megye termelési

szükségleteihez kívánja igazítani, a szakközépiskolák arányát óhajtja növelni. A felsőoktatási intézmények továbbfejlődését is szorgalmazza a helyi szervek bevonásával.

3. Tíz évvel később a Bács-Kiskun megyei Pártbizottság 1972 október 17-i ülése - az 1972-es oktatáspolitikai párthatározat megyei feladatainak meghatározásakor - beszámolójában megállapítja, hogy óvodai és iskola hálózat korszerűbbé, teljesebbé vált, hogy az általános iskolákban biztosították a mennyiségi és minőségi javulást. A tanulók 88 %-a fejezi be az általános iskolát, a felsőtagozatos tanulók 90 %-a részesül szakrendszerű oktatásban, hogy körzetesítéssel, diákotthoni ellátással, bejárással közel 5000 tanuló részesül magasabb színvonalú oktatásban és az általános iskolát végzett tanulók háromnegyede tanul tovább középfokon, s az érettségizettek egyharmada felsőfokú tanintézetben folytatja tanulmányait. Ennek eredménye, hogy az általános iskolát végzettek aránya 24,4 %-ról 42 %-ra, az érettségizettek aránya 5,1 %-ról 10,3 %-ra és a felsőfokú végzettségűek aránya 1,4 %-ról 2,5 %-ra emelkedett.

A fejlődés vitathatatlan, mégis meg kell állapítani, hogy az oktatás minden területén az országos átlag alatt maradt, s a helyzet az országos képen belül nem változott. Ezek nagy része örökölt történelmi és társadalmi múltból erednek, továbbá abból, hogy Bács-Kiskun megye települési és gazdasági adottságai az országos átlagtól 1970-ben is jelentősen eltértek. A következő években is a közoktatás dinamikus fejlesztése, a

hátrányos helyzet felszámolása fontos feladat. Ezt a pártbizottság határozata széleskörű összefogásban jelölte meg:

"Az utóbbi időben megyénk lakosságának legkülönbözőbb rétegei, vállalatok, üzemek dolgozói, szocialista brigádok siettek segíteni, hogy meggyorsuljon felzárkózásunk az országos színvonalhoz. Olyan társadalmi összefogás született napjainkban, amely összeforrt a megye közoktatásának fejlődésével és egyik legsúlyosabb gondunk megoldását, a tanyai gyermekek magasabb színvonalon történő oktatását, nevelését segíti elő." /16/

A pártbizottsági határozat nyomán a megyei tanács a feladatok megoldására rövid /1976-ig/, közép /1980-ig/ és hosszútávú /1985-ig szóló/ tervet fogadott el.

4. Az 1980-as megyei pártértekezlet beszámolója és határozata a közoktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól ugyancsak figyelmet érdemlő.

A közoktatásban kifejtett erőfeszítések jelentős eredményt hoztak. Az általános iskolákban 94 %-ra emelkedett a 8 osztályt 16 éves korig befejezők aránya. A körzetesítés, a tanyai kollégium építés eredménye, hogy a szakrendszerű oktatásban részesülő tanulók aránya 98 %, és a tanköteles korba lépő tanulók 98-99 %-a iratkozik be az általános iskolába. Az általános iskolai nevelő-oktató munka javulása, az iskolák közötti színvonal eltérések csökkenése, a pályaválasztási tevékenység tervszerűsége eredményeként a 8 osztályt végzetek továbbtanulási aránya 78 %-ról 92 %-ra emelkedett.

Az általános iskolai tanterem ellátottság a községekben általában kielégítő, de a létszámnövekedések, körzetesítés valamint a tervezett fejlesztések elhúzódása miatt nem enyhült a feszültség a városokban és néhány nagyközségben. Sikeresen lezárult a tanyai kollégiumi akció és jól bevált az iskolabuszok hálózata. Ezek kedvező hatása érezhető az általános iskolát befejezők számának jelentős növekedésében.

A személyi feltételek javultak, mennyiségileg és minőségileg egyaránt. A szakos pedagógusok létszáma közel félezerrel nőtt, a képesítés nélküliek aránya felére csökkent. A kedvező változások, erőfeszítések ellenére a közoktatás fő mutatóiban továbbra is elmaradt az országos szinvonaltól.

A határozat a közoktatás legfontosabb tennivalói közé sorolja az óvoda, az általános iskola és a szakmunkásképzés fejlesztését, a nevelő-oktató munka tartalmi korszerűsítését, az országos tudományos kutatásokban, kísérletekben való részvételt. A célkitűzések tehát a mennyiségi változásokon túlmutatnak és a tartalmi munka javítását hangsúlyozzák.

5. Adatok a Bács-Kiskun megyei iskoláztatásról:

a/ Bács-Kiskun megye népességének iskolai végzettség szerinti összetétele:

Év	15 8 osztály	18 középiskolai végzettségük aránya %	25 felsőfokú
1960	24,4	5,1	1,4
1970	42,0	10,3	2,5
1980	58,9	15,9	4,1

b/ A nappali tagozatos oktatásban résztvevők száma:/1000 fő/

Év	Alsófokú	Szakmunkás	Középiskola	Felsőfokú
1960	81,0	6,5	6,1	0,4
1970	63,6	11,0	8,2	1,4
1980	61,9	8,8	8,1	2,3

c/ Az általános iskolák típus szerinti megoszlása

Év	osztott	részben osztott	Kislétszámú	összesen
1960	118	98	304	520
1970	124	72	238	434
1980	138	26	73	237

d/ Az általános iskolák fontosabb mutatói:

Év	Egy iskolá- ra	Egy osztály- ra	Egy tanuló csoportra	Egy tane- rőre
jutó tanulók száma				
1960	155,7	41,8	30,6	23,1
1970	146,5	34,3	26,0	17,8
1980	261,2	32,3	26,7	16,2

e/ Az általános iskolai tanerők megoszlása képesítés szerint:

Év	Tanerők száma	Tanári, tanítói képesítésű		Képesítés nélküli %	
1960	3499	985	2371	171	4,8
1970	3562	1558	1824	180	5,-
1980	3816	2014	1722	80	2.-

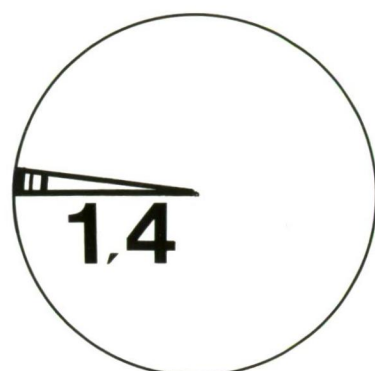
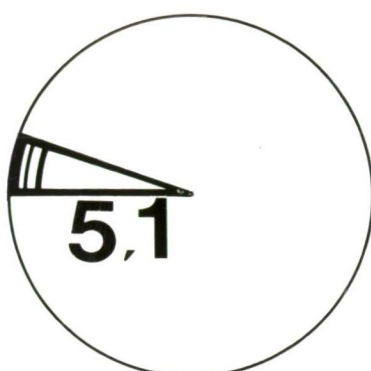
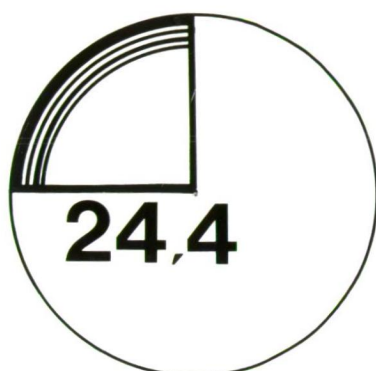
A NÉPESSÉG ISKOLAI VÉGZETTSÉGE SZERINTI ÖSSZETÉTELE (%)

ált. iskola

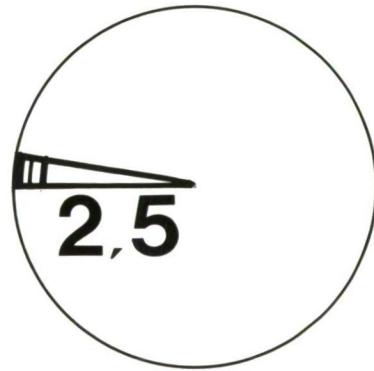
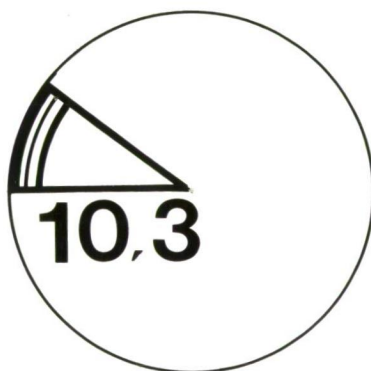
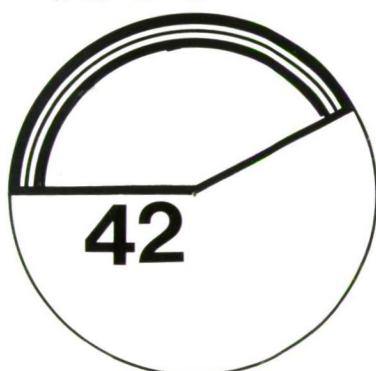
középiskola

felsőfokú

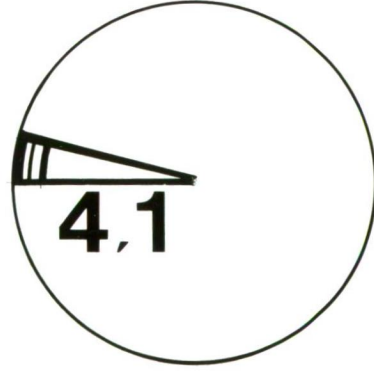
1960

1970

1980

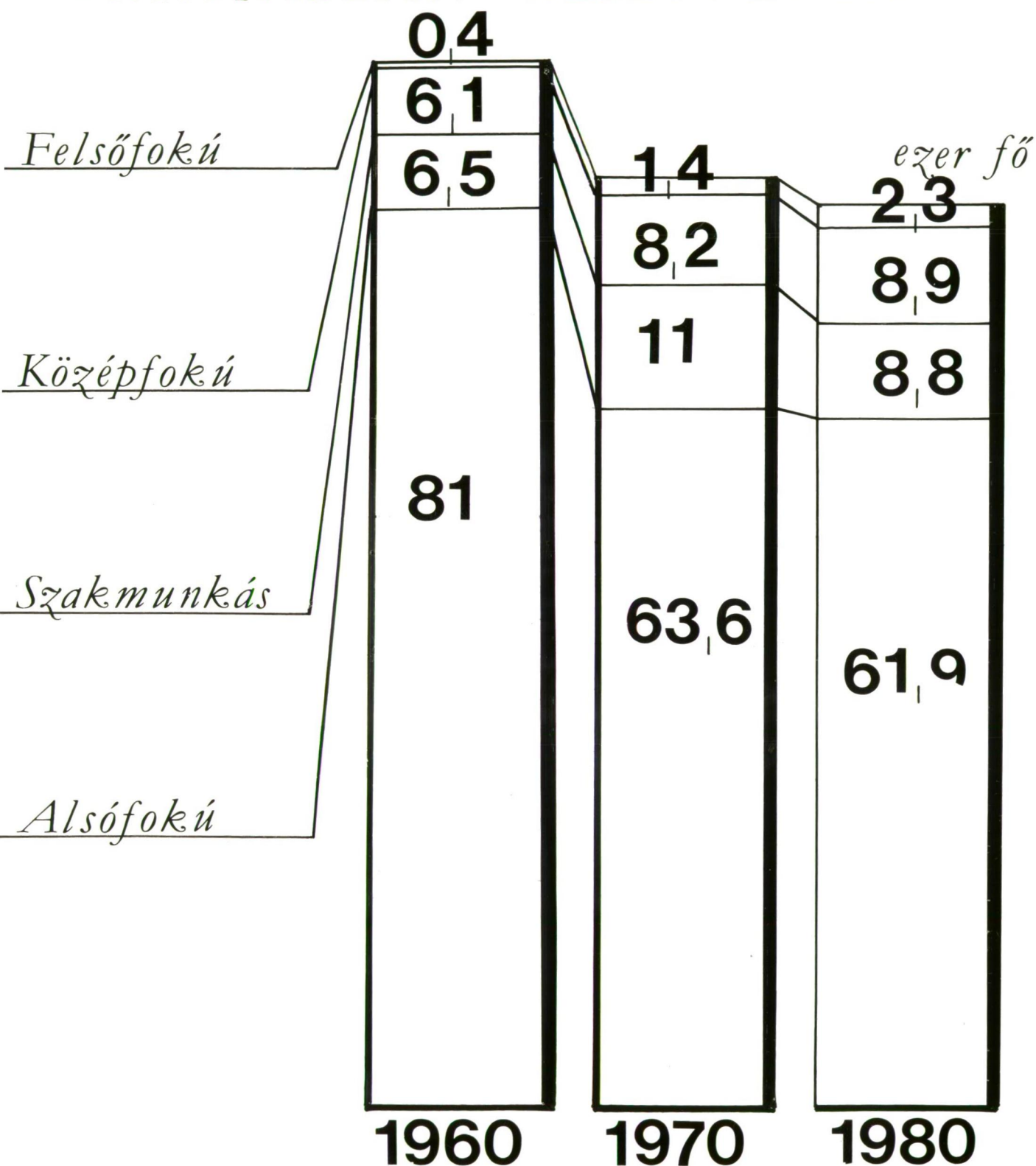
15

18

25 éves

Bács-Kiskun megye

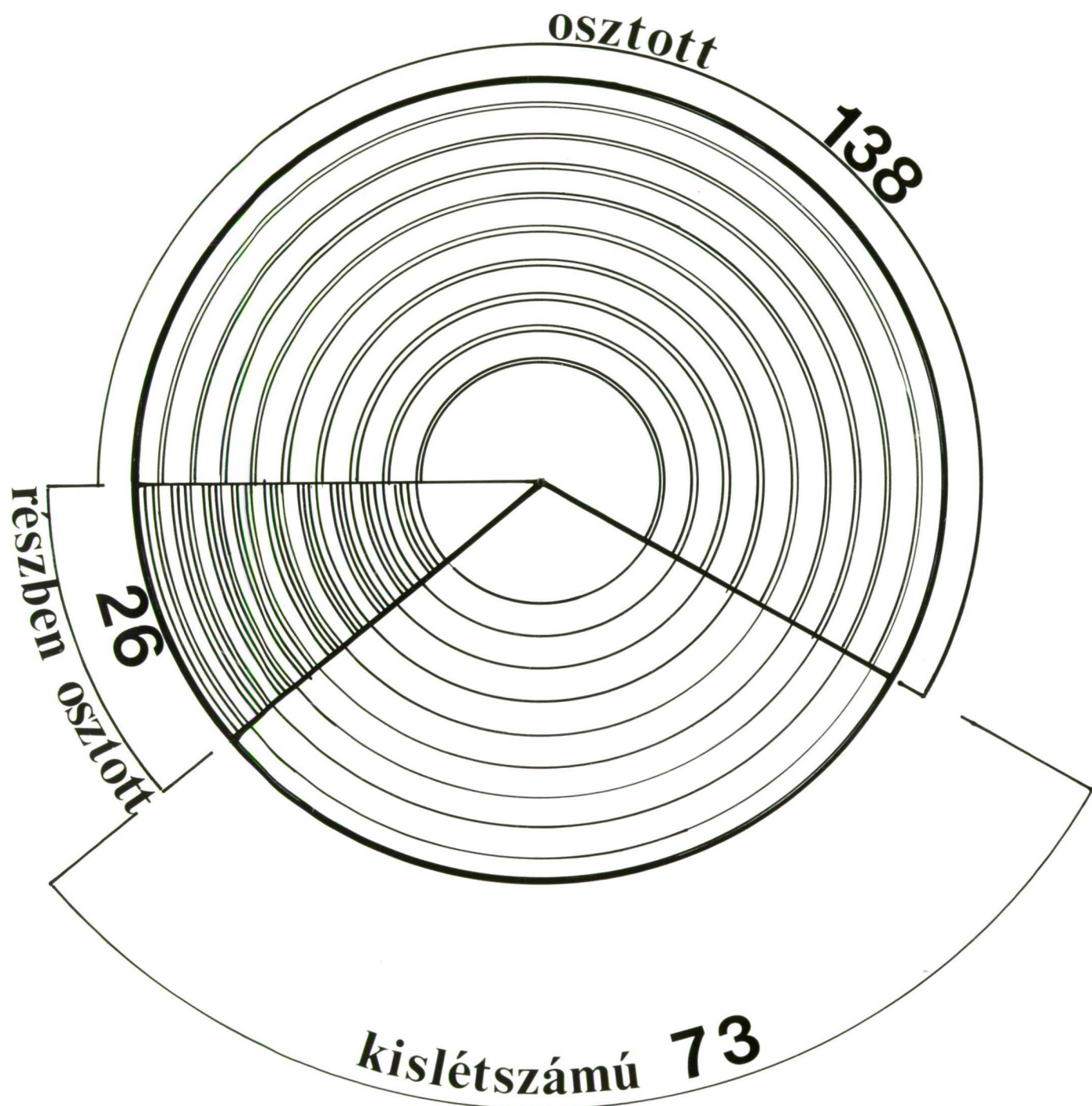
A NAPPALI TAGOZATOS OKTATÁSBAN RÉSZTVEVŐK

Bács – Kiskun megye

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK TÍPUS SZERINTI MEGOSZLÁSA

1980

összesen: 237

Bács-Kiskun megye

VI.

Az általános iskolai diákotthonok fejlődése

Bács-Kiskun megyében

1. A gazdasági-társadalmi előrehaladás, a mennyiségi növekedés új minőséget produkált, amely a kulturális forradalom új szakaszát nyitotta meg hazánkban. Országos mozgalom bontakozott ki a tudományos-technikai fejlődés kapcsán a közoktatás felzárkóztatására, korszerűsítésére, amelyben minden tehetséges ember felkarolására, képzettségének fokozására és a társadalmi munkamegosztásban való közreműködésére nélkülözhetetlenül szükség van.

A párt- és állami szervek hivatalos állásfoglalásai, rendeletei, felhívásai sok közéletit embert mozgósítottak a közoktatás soron következő feladatainak megoldására. Az esélyegyenlőség biztosítása, a továbbtanulási lehetőségek növelése, a magasabb műveltség megszerzése sokak ügyévé vált. A körzeti központi iskolák kialakítása, a külterületi tanulók bejárásának biztosítása, a tanyai kollégiumok létesítése a segítő szándékúak szivügyévé lett.

Váci Mihály 1965-ben a Kortársban megjelent riportjában írja: "Ha nem felejtkezünk meg szülő és világrabocsátó nyomorúságunkról, ha van történelmi felelősségünk, ha van hűségünk az otthonmaradottakhoz, ha van értelme hivatásunknak, tartalma és becsülete kommunista voltunknak, akkor törvényt szavazunk

meg arról, hogy a tanyatelepülésű járások székhelyein tanyai kollégiumok építendők minimális állami kezdő támogatással, anyagi és társadalmi erők teljes mozgósításával, felhasználásával." /18/

A Művelődésügyi Minisztérium főosztályvezetőjének nyilatkozata is megerősíti a diákotthonok fontosságát: "A körzetesítés, a szakrendszerű oktatás legeredményesebb módja kétségtelenül az általános iskolai diákotthonok létesítése. A következő 10 évben többszörösére kell emelni a diákotthoni tanulók számát." /18/

Bács-Kiskun megyében is megindult az erjedés és elsőik között csatlakozott a kollégiumi mozgalomhoz.

A kiskunfélegyházi gimnázium igazgatója 1965 júniusában nyilatkozta: "Az 1961/62-es és az 1962/63-as tanévben középiskolába jelentkezett a Külterületi Igazgatóságok területéről a 8. osztályt végzett tanulók 19,3, illetve 17,4 %-a. A kétösszesítő szám igen elgondolkodtató! E számok mutatják azt, hogy a tanyai általános iskolát végző tanulók pályaválasztása - a tanyavilág, a tanyai iskolák működési adottságaiból és számos más negatív tényezőtől eredően - igen leszűkül. Ezek az adatok is kézzelfoghatóan bizonyítják, hogy a tanyai gyerekek a városiakkal szemben rendkívül hátrányos helyzetben vannak a pályaválasztásnál, a továbbtanulásnál, s a hátrány végig kísérheti őket életük későbbi szakaszán, s nem közömbös a jövő társadalmának szempontjából nézve sem."

"A körzetesítéssel kiépített korszerű, optimális feltételeket biztosító hétközi otthonos iskolák létrehozását kell ...

egybekapcsolnunk az idősebb nemzedék soraiban tapasztalható konzervatív szemléletmód megváltoztatásával." /18/

Hatvani Dániel a Petőfi Népe 1972 szeptemberi számában írja: "Ritka nemes célt szolgál az a nagy társadalmi összefogás, amely hétközi kollégiumok építésével kívánja végérvényesen megszüntetni a tanyasi iskolás gyermekek hátrányos helyzetét. Az egyenlő társadalmi esélyek megteremtésével ... a szocializmus egyik alapelve válik valóra."

Kezdetben - Bács-Kiskun megyében is - a diákotthonok nagyobb részben meglévő épületek átalakításával, bővítésével /Tompá, Dusnok, Csávoly, Gara, Bácsalmás/, kisebb részben újak építésével valósultak meg. /Hercegszántó, Izsák, Jánoshalma/ A megye első tanyai diákotthona 1962-ben Dunapatajon kezdte meg működését nevelőotthon elnevezéssel. /A sors iróniája, hogy sohasem tartották nyilván a diákotthonok között, ugyanis az ilyen elnevezést akkor még hivatalosan nem használhatták, pedig túlnyomó részt körzetesített tanulók elhelyezésére szolgált./

1963 és 1970 között - megelőzve minden megyét - 15 diákotthon létesült összesen 1120 elhelyezett tanulóval. A Bács-Kiskun megyei Tanács 1968 június 26-i ülésén megvizsgálta a hátrányos helyzetű tanulók problémáit, a kisiskolák és általános iskolai diákotthonok helyzetét, valamint az ezzel kapcsolatos fejlesztési feladatokat. Megállapította, hogy 1968-ra a szakrendszerű oktatásba bevont tanulók aránya 86,2 %-ra emelkedett

az 1960. évi 69,9 %-kal szemben. Az 1967/68. tanévben az iskolák 57 %-a összevont tanulócsoporttal működött, s ez több mint tizenötezer tanuló. A körzetesítés után még mindig hat-ezerhatszázhetven fő maradt a kisiskolákban, s közülük csak 24 % részesült szakrendszerű oktatásban. Az általános iskolai diákotthonok hálózatának kiépítése a megyében 1963-ban kezdődött /Jánoshalma, Tompa/ a beszámoláskor 11 diákotthon működött, 720 elhelyezett tanulóval. Ez 1968-ban az országos rangsort tekintve a második, illetve harmadik helyet jelentette. A Tanács határozatában kijelentette: "A Megyei Tanács szükségesnek és lehetségesnek tartja, hogy a szakrendszerű oktatás teljessé tétele Bács-Kiskun megyében 1980-ra befejeződjék." /19/

A határozat értelmében a Művelődésügyi Osztály kidolgozta és 1969-ben kiadta azokat az irányelveket, útmutatásokat, amelyeket a körzetesítés előkészítésében és végrehajtásában, a megmaradó külterületi iskolák működésében fontosnak tartott.

Az MSZMP X. kongresszusának határozata nyomán 1971-ben megkezdődött az állami oktatás helyzetének felülvizsgálata. Ebben az időszakban 1971 szeptemberében a Bács-Kiskun megyei képviselőcsoport ülésén is felvetődött a megye tanyai oktatásügyének helyzete, a körzetesítés és a diákotthon építés gondja. A képviselőcsoport kezdeményezte, hogy a probléma felülvizsgálatára és megoldására mozgósítsák az illetékesek a társadalmi erőket.

Az állásfoglalást a Hazafias Népfront Bács-Kiskun megyei Bizottsága, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa és a KISZ Megyei Bizottsága magáévá tette és 1971 szeptember 19-én "FELHIVÁS"-t bocsátott ki a megye és az ország tanyai iskoláinak megsegítését, a körzetesítés meggyorsítását célzó társadalmi mozgalom indítására. A felhívás "Kollégiumi Alap" létesítését és a tanyai iskolákat segítő társadalmi összefogást kezdeményezett.

A felhívás nagyarányú társadalmi visszhangra talált és széles körű mozgalom bontakozott ki. A felhívást kibocsátó szervek a mozgalom koordinálására és a Kollégiumi Alapra befolyó pénzalapok felhasználására "Társadalmi Felügyelő Bizottság" megalakítását határozták el.

A tanyai Kollégiumi Alap Társadalmi Felügyelő Bizottsága 1971 december 16-án Kecskeméten 48 taggal alakult meg. Tagjai között nagytekintélyű közéleti személyiségek, írók, művészek és munkások egyaránt találhatók. A bizottság elnöke dr. Ortutay Gyula akadémikus, országgyűlési képviselő lett. A Társadalmi Felügyelő Bizottság ezután operatív bizottságot alakított, amely közvetlenül végezte az operatív munkát. 1971-ben felmérte Bács-Kiskun megye tanyai iskoláinak helyzetét és az akkor kereken tízezer kisiskolás tanyai gyerek sorsát meghatározó általános iskolai körzetesítés meggyorsítására tervezetet fogadott el és továbbított az illetékes megyei szerveknek. A tervezetet a Bács-Kiskun megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága magáévá tette és 1973-ban beépítette a tanyai településfejlesztést meghatározó hosszútávú komplex programjába. A Kollégiumi Alapra a tanácsoktól, vállalatoktól és egyéb forrásokból

a hozzájárulás rendkívül kedvezően alakult. A tanácsok költségvetési megtakarításuk, a költségvetési és fejlesztési alapjukra befolyt többletbevételek 10 %-át fizették évenként a Kollégiumi Alapra, amely öt év alatt 43 millió forintot jelentett. A vállalatok, szövetkezetek befizetéséből 18 millió forint származott, és kollektívák, egyének támogatásából 4,5 millió forint folyt be. 1976-ban az Alapra befizetett összeg 65,5 millió forint volt. A pénzbefizetések mellett nagyértékű társadalmi munkát is vállaltak az intézmények, vállalatok és szocialista kollektívák. A Budapesti Műszaki Egyetem és a Bács-Kiskun megyei Tanács VB. szocialista szerződést kötött a hátrányos helyzetű tanulók megsegítése érdekében. A BME kollégiumi tervekét készítette, berendezéseket biztosított, könyveket adományozott és KISZ építőtáborokat szervezett a megyében. A végzett munkát rendszeresen értékelték és a további segítés formáit időszakonként megbeszélték.

Külön kell méltatni azt a társadalmi segítségnyújtást, amelyet az egyetemisták építőtáborai és a vállalatok kollektívái társadalmi munkában végeztek a kollégiumok építkezéseinél. A tervező munkában kiemelkedő érdeme volt a Bácssterv és a BME KISZ Bizottságának és Magasépítési Tanszékének. A kiskunmajsai, a lajosmizsei és a bócsai tanyai kollégiumok tervdokumentációit az említett kollektívák társadalmi munkában készítették el mintegy 800 m/ft értékben.

A BME és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem fiataljai 1972-76 között szerveztek építőtáborot. Baján, Bócsán, Lajosmizsén, Kecskeméten, Kiskunmajsán és Kiskunfélegyházán dol-

goztak építőtáborban átlagosan 450 fővel, melynek termelési értéke kb. 7 millió forint volt.

Az építő, vagy segítséget nyújtó vállalatok közül ki kell emelni a Bács-Kiskun megyei Építőipari Vállalatot és a Kiskunfélegyházi Egyesült Lenin-Rákóczi Tsz építő részlegét a kiskunmajsai és félegyházi tanyai kollégiumok gyors megépítéséért.

Elismerés illeti meg a szanki Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalatot kb. 3 milliós értékű társadalmi munkájáért, amit a kiskunmajsai diákotthon gázvezeték megépítésével megvalósított.

Ugyanigy kell szólni a Tankönyvkiadó Vállalat KISZ szervezetének kettőszázezer forint értékű könyv ajándékáról és a kecskeméti Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola KISZ Bizottságának az izesáki kollégium patronálásáról. A társadalmi segítségnyújtás egyik sajátos, de jeles példajaként megemlítendő még a tv-ben bemutatott Lakatos Vince: Virrasztó című dokumentum filmje is. A sor még sokáig folytatható lenne a megyén belüli és kívüli kollektívák és egységek hozzájárulásairól.

A kollégiumi akció mellett a körzetesítést a bejáró tanulók utaztatásának megoldásával is segítették. A menetrendszerű közúti járművekkel 150 tanuló, vásárolt iskolabuszokkal pedig további 400 gyermek szállítását oldották meg a körzeti iskolákba. Ez az intézkedés újabb 3 millió forint ráfordítást igényelt, de a kollégiumépítésnél komoly megtakarítást eredményezett.

Bács-Kiskun megyében 1971-ben a tanyai kollégiumi akcióval szoros összefüggésben indult el egy másik társadalmi kezdeményezés is: a tanyai iskolák villamosítása. Tanácsi és társadalmi erőforrásból mintegy 12 millió forint ráfordítással 81 tanyai iskolát villamosítottak.

Kecskeméten a Pedagógus Továbbképző Intézetben 3 millió forintból létrehozták az Oktatástechnikai Stúdiót, amellyel megteremtették a tanyai alsó tagozatos tanulócsoportokban a "magnósprogramú" oktatás feltételeit. 1973-tól fokozatosan 150 tanyai iskolában vezették be az új /feladatlapos, magnetofon vezérlésű és diavetítővel kiegészített/ oktatási formát. Az 1975/76. tanévtől az OM és az OPI irányításával elindult az új módszer országos elterjesztése. A program sikerét az UNESCO is támogatta.

A kollégiumi mozgalom eredményeként további diákotthonok megépítése, korszerűsítése vált lehetővé. /Soltvadkert, Kiskunmajsa, Kiskunfélegyháza, Lajosmizse, Bócsa, Kisszállás, Kiskunhalas/ A Társadalmi Felügyelő Bizottság 1976-ban megtartott ülésén összegezték a mozgalom ötéves eredményét és megnyugvással állapították meg, hogy 1971-től megépült 6 új kollégium, bővítettek négyet, összesen 1173 férőhellyel. 1976 őszén az elhelyezett tanulók száma közel 2000 fő volt. Kimondták, hogy a társadalmi segítségnek a következőkben már főként pedagógiai, tartalmi, a napi működéshez nyújtott támogatásban kell realizálódnia. A Társadalmi Felügyelő Bizottság ezzel gyakorlatilag teljesítette korábban vállalt feladatát.

Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Végrehajtó Bizottsága 1979 szeptember 20-i ülésén a Művelődésügyi Osztály által adott tájékoztatójában olvashatjuk: "A IV. és az V. ötéves terv során tehát megközelítettük a szakrendszerű oktatás teljessé tételét /1978-ban 97,8 %/. A két ötéves tervben létrehozott új diákotthoni fejlesztéssel lényegében megduplázódott a férőhelyek száma. Általános iskolásaink 3,7 %-a most kollégiumban lakik."

Bár még nem teljes a tanyai tanulók bevonása a szakrendszerű oktatásba, a diákotthonok körül máris új jelenségek észlelhetők: jelentős az alsó tagozatos tanulók arányának növekedése /39,5 %/, az óvodás és középiskolás tanulók felvétele, és elég magas az év közben kiköltözők száma /108 fő/. Elnéptelenedés következtében a hartai, dusnoki, garai diákotthonok megszűntek. A veszélyeztetett és fogyatékos gyermekek számának nagyarányú növekedése miatt alakult át a dunavecsei diákotthon nevelőotthonná. A régi építésű diákotthonok elavulnak, feltételeik elégtelenné váltak a korszerű nevelés számára.

A megyei művelődésügyi osztály 1980. évi októberi jelentésében 19 diákotthonról ad számot - a dunavecsei 120 fővel még benne szerepel - a férőhelyek száma 2168, a betöltött helyek száma 2060, a kihasználtság 95 %-os. Az 1946 általános iskola mellett 114 középiskolás tanuló található az otthonokban. A feladatok közé sorolja az iskolák és diákotthonok tartalmi kapcsolatának fokozását, az iskolai és diákotthoni nevelők, a mozgalmi vezetők szorosabb együttműködését, a nevelőtestü-

let stabilizálását, a képzettség növelését. A tartalmi feladatok közül legfontosabb - a felzárkóztatás érdekében - az alapkészségek fejlesztése.

A nyolcvanas években az általános iskolai diákotthonok számára kisebb körzetesítési, szervezési, építési feladatok mellett az új, speciális jelenségek elemzése, az 1978-tól bevezetett nevelés-oktatás tervének tartalmi megvalósítása, a hatékonyság növelése adnak további programot.

2.A Bács-Kiskun megyei általános iskolai diákotthonok összefoglaló adatai

a/ 1970-ig 15, 1980-ig 7 diákotthon létesült. Elnéptelenedés következtében 4 megszűnt, illetve átalakult.

Község /város/	Létesítés éve:	Férőhelyek száma:	Megszűnés éve:
Bácsalmás	1965	85	
Bócsa	1976	52	
Csávoly	1964	45	
Dunavecse	1966	120	1980
Dusnok	1965	45	1976
Gara	1967	45	1979
Harta	1967	45	1975
Hercegszántó	1968	45	
Izsák	1969	115	
Jánoshalma	1963	150	
Kecel	1970	65	
Kecskemét	1976	70	

Kiskunfélegyháza	1975	172
Kiskunhalas	1975	192
Kiskunmajsa	1976	216
Kisszállás	1964	130
Kunszentmiklós	1964	100
Lajosmizse	1976	272
Soltvadkert	1971	64
Szabadszállás	1969	45
Tiszaújváros	1966	160
Tócsa	1963	90

b/ Férőhelyek száma szerinti megoszlása:

100 alatt	12
100-200-ig	8
200 felett	2

c/ A diákotthonok néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- diákotthonok száma:	15	20	18
- férőhelyek száma:	1140	2167	2048
- tanulók száma:	1120	1997	1915
- kihasználtsági foka / % /	98,2	92,1	93,5
- nevelők száma:	49	118	110
- gyermekfelügyelők száma:	-	16	26
- adm. és technikai dolgozók száma:	133	248	184
- 8.osztályt végzett tanulók száma:	184	204	199

- továbbtanulók száma:	-	182	176
- tovább nem tanulók száma:-		22	23

d/ Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

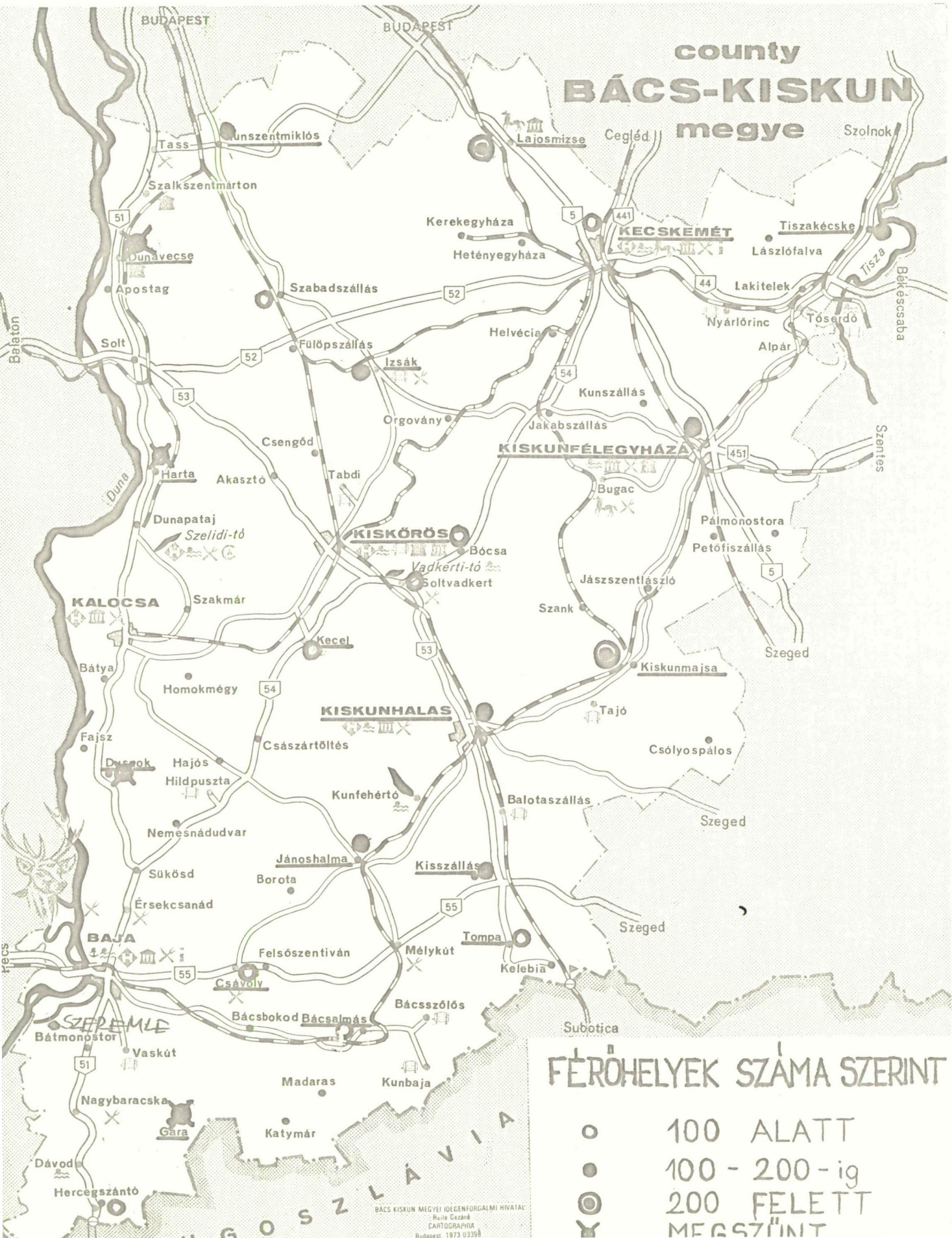
Év	Nevelők száma	Tanári kép.sz.	Tanítói	Képesítés nélküli:
1970	49	13	30	6
1976	118	42	60	16
1982	110	46	51	13

e/ A diákotthonok vezetői 1982 szeptember 1-én

1. Balogh Gyula igazgató Kecskemét
2. Borsódi Antalné igazgató Jánoshalma
3. Brezovszki Ferenc igazgató h. Csávoly
4. Bundity József igazgató h. Kiszállás
5. Czirják István igazgató h. Szabadszállás
6. Csábi István igazgató h. Bócsa
7. Csendes Jenő igazgató h. Kecel
8. Csősz Aranka igazgató h. Izsák
9. Felföldi László igazgató Kiskunmajsa
10. Győry Balázsné igazgató Kunszentmiklós
11. Kary Istvánné igazgató Lajosmizse
12. Kárász András igazgató h. Soltvadkert
13. Laczkó Gyuláné igazgató Kiskunfélegyháza
14. Molnár József igazgató h. Bácsalmás
15. Rádi Tiborné igazgató h. Tiszakécske
16. Schwób János igazgató Kiskunhalas
17. Várkonyi Pálné igazgató h. Tompa
18. Vélin Marin igazgató h. Hercegszántó

A BÁCS-KISKUN MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLAI DIÁKOTTHONOK

HÁLÓZATA 1980. OKTÓBER 1-ÉN

ÁLTALÁNOS ISKOLAI DIÁKOTTHON FÉRŐHELY VÁLTOZÁS

/1963 - 1980. év között/

Diákotthon címe	Diákotthon szerv.éve	1963. X.I.	1964. X.I.	1965. X.I.	1966. X.I.	1967. X.I.	1968. X.I.	1969. X.I.	1970. X.I.	1971. X.I.	1972. X.I.	1973. X.I.	1974. X.I.	1975. X.I.	1976. X.I.	1977. X.I.	1978. X.I.	1979. X.I.	1980. X.I.
1. BÁCSELMÁS	1965.	-	-	80	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85
2. Hódok tere 3.	1975.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	52	52	52	52
3. Kecskeméti u 1.	1964.	-	40	40	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
4. Csavoly ut 1.	1966.	-	-	-	46	45	45	45	85	85	85	100	100	120	120	120	120	120	-
5. DUNAVECESE	1965.	-	-	40	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	-	-	-	-	-
6. KÖZTÁRSASÁG u 6.	1967.	-	-	-	-	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	-	-
7. Kossuth L u 96.	1967.	-	-	-	-	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	-	-
8. Iskola köz l. HERCEGSZANTÓ	1968.	-	-	-	-	45	60	45	45	45	45	45	45	-	-	-	-	-	-
9. Kossuth L u 29/a. IZSAK	1969.	-	-	-	-	-	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
10. JÁNOSHÁLMA	1963.	50	50	50	50	50	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150
11. Béke tér 8.	1970.	-	-	-	-	-	-	-	50	50	65	65	65	65	65	65	65	65	65
12. KECSEMET	1975.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	70	70	70	70	70
13. KISKUNPELEGYHÁZA	1973.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	152	152	152	152	152	152	152	152
14. Bajcsy Zs. u 6.	1976.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	192	192	192	192	192
15. Bajza u 1/a. KISKUNHÁLÁS	1972.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	50	50	50	-	-	-	-	-
16. Tolbucin u 13. KISKUNHÁJSA	1973.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	216	216	216	216	216	216	216	216
17. KISSZALLÁS	1964.	-	80	80	80	70	70	70	70	70	70	70	70	130	130	130	130	130	130
18. Felszabadulás u 30. KUNSZENTMIKLÓS	1964.	-	70	74	85	115	115	115	115	115	100	100	100	100	100	100	100	100	100
19. Somogyi B u 1. LAJOSMIZSE	1976.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	272	272	272	272	272
20. Ceglédi u 1. SOLTVADKERT	1971.	-	-	-	-	-	-	-	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64
21. Bocskai u 4, SZABADSZALLÁS	1969.	-	-	-	-	-	-	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
22. Vöröshadsereg u 16. TISZAKECSKE	1978.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	160	160
23. Rákóczi ut 54/a. TISZAKECSKE	1966.	-	-	-	45	85	85	95	105	99	114	114	114	114	114	114	114	-	-
24. Béke u 155. TOMPA	1963.	50	50	50	50	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
24. Szabadság tér 4.																			
Összesen:		100	290	410	520	690	880	1035	1140	1193	1258	1641	1641	1746	2167	2167	2167	2168	2048

A BAJCSÓKISKÖRÖN MEGJELT ÁLTALÁNOS ISKOLAI DIÁKOTTHONOK JELENLEK 1980. OKTÓBER 1-11. napot/

Sorszám	A diákotthonok székhelye	Férő- helyek száma	Elhelye- zett tanu- lók száma	Ebből				óvodás	leány	Főfoglalkozású	
				ált.isko- lai	közép- iskolai	szak- munkás	nevelők			gyermek- felügye- lők	
tanuló											száma
1	Bácsalmás, Hősök tere 3.	85	69	60	9	-	-	-	41	7	1
2	Bócsa, Kecskeméti u.1.	52	55	55	-	-	-	-	23	2	1
3	Csávoly,Eötvös u.1.	45	40	40	-	-	-	-	17	3	1
4	Hercegszántó,Kossuth u.29/a.	45	47	47	-	-	-	-	22	3	1
5	Izsák, Kossuth u.39.	115	110	110	-	-	-	-	61	7	2
6	Jánoshalma, Béke tér 8.	150	150	120	26	-	-	4	82	8	2
7	Kecel, Kis u.2.	65	59	59	-	-	-	-	35	4	2
8	Kecskemét, Zója u.9.	70	73	73	-	-	-	-	35	3	-
9	Kiskunfélegyháza,Bajcsy Zs.u.8.	152	125	125	-	-	-	-	56	7	-
10	Kiskunhalas,Bajza u.1/a.	192	192	173	-	-	19	-	107	10	3
11	Kiskunmajsa,Kálvária u.7.	216	194	161	33	-	-	-	115	10	1
12	Kisszállás,Felszabadulás 30.130	99	99	99	-	-	-	-	46	6	1
13	Kunszentmiklós,Somogyi B. u.1.	100	96	91	-	-	-	5	40	5	2
14	Lajosmizse,Ceglédi u.1.	272	274	268	-	-	6	-	141	15	3
15	Soltvadkert,Bocskai u.2.	64	50	50	-	-	-	-	21	4	-
16	Szabadszállás, Vöröshad- sereg u.16.	45	42	42	-	-	-	-	23	2	-
17	Tiszaécske, Rákóczi u.	160	147	121	18	8	-	-	75	9	2
18	Tompa,Szabadság tér 4.	90	82	82	-	-	-	-	41	4	1
Ö s s z e s e n:		2 048	1 904	1 776	86	33	9	981	109	21	

ÁLTALÁNOS ISKOLAI DIÁKOTTHONOK CÍMJEGYZÉKE

(1982. október 1-1 állapot)

A diákotthon pontos címe (a-b-c sorrendben)	FÉRŐHELYEK száma	Elhelyezett tanulók száma					Foglalkozásu nevelők száma
		általános iskolás	egyéb			ÖSSZESEN	
			óvodás	közép- iskolás	szak- munkás tanuló		
Bácsalmás, Hősök tere 3.	85	62	-	21	1	83	7
Bócsa, Kecskéti utca 1.	52	49	-	-	-	49	2
Csávoly, Eötvös u.1.	45	38	-	-	-	38	3
Hercegszántó, Kossuth u.29/a.	45	45	-	-	-	45	3
Izsák, Kossuth u.39.	115	107	-	-	-	107	7
Jánoshalma, Béke tér 11.	150	111	9	25	2	147	8
Kecel, Kis u.2.	65	54	-	-	-	54	4
Kecskemét, Dózsa u.9.	70	52	-	15	-	67	3
Kkfélegyháza, Bajcsy u.8.	152	112	-	-	-	112	8
Kiskunhalas, Bajza u.1/a.	192	174	-	2	14	190	10
Kiskunmajsa, Kálvária u.7.	216	145	-	72	-	217	11
Kisszállás, Iskola u.22.	130	92	9	-	-	101	6
Ksztmiklós, Somogyi B.u.1.	100	84	7	-	-	91	5
Lajosmizse, Ceglédi u.1.	272	269	3	-	8	280	15
Soltvadkert, Bocskai u.2.	64	40	-	-	-	40	2
Szabadszállás, Vöröshadsereg 14.	45	35	-	-	-	35	3
Tiszaújváros, Rákóczi 54/a.	160	113	-	49	10	172	8
Tompa, Szabadság tér 4.	90	87	-	-	-	87	5
ÖSSZESEN	—	1669	28	184	34	1915	110

3. Az általános iskolai diákotthonok vázlatos története Bács-Kiskun megyében

Bácsalmás

Lakóinak száma^x 8651 fő, az 1960-as népszámlálás óta közel másfélezer fővel csökkent. Hat külterületi lakott helyen él a lakosság 8,3 %-a. Városiasodó nagyközség, az utóbbi időben jelentősen fejlődött. Ipara, a Ruhagyár, a Finomposztó, a Keripar működése a bácsalmási és környékbeli dolgozóknak biztosít munkalehetőséget. A mezőgazdaságban jelentős szerepe van a Bácsalmási Állami Gazdaságnak és a Petőfi Mg. Termelőszövetkezetnek. Jelentős a nagyközség külterülete. Óalmáson, Dobokán, Juliskaházán és Józsefházán számottevő a tanyai lakosok száma, bár az utóbbi években ez is csökkenő tendenciájú.

Mintegy 1100 fős általános iskolása és közel 200 gimnazistája van. A diákotthon létrehozására 1965-ben került sor. Indítását indokolta, hogy abban az időben a BM Határőrség gyermekei nagyrészt külterületen éltek. Természetesen létrehozásában az is szerepet játszott, hogy megkezdődött az iskolák körzetesítése és a tanyasi szülők gyermekei is lehetőséget kaptak az otthonban való elhelyezésre. A BM szülők gyermekei az ország sok részéből érkeztek, a fennmaradó helyekre pedig a tanyán élők gyermekeit vették fel.

A diákotthon céljára egy családi házat alakítottak át, amely sajnos már akkor és azóta is sok gondot okozott. Az otthon

önálló intézményként működött 1977-ig, ekkor összevonásra került az általános iskolával. A jóváhagyott férőhelyek száma 85, amely az évek folyamán nem változott. 1979-től az otthonba középiskolások is bekerültek, számuk átlagosan 20 fő körül mozog. Sok gondot okozott az utóbbi években, hogy nőtt a kisegítő és korrekciós nevelésre szorulóknak száma. A tanulók egy része bácsalmási, illetve annak külterületéhez tartozó. Örvendetes, hogy a diákotthonban végző általános iskolai tanulók közül többen közép- illetve szakmunkás iskolában tanulnak tovább. A tovább nem tanulók a helyi ipari üzemekben vagy a mezőgazdaságban dolgoznak.

A nevelők száma a kezdő 4 főről 7 főre emelkedett, s az utóbbi 10 évben képesítés nélküli nevelőt nem alkalmaztak. A technikai dolgozók száma 18 fő, akik 1981 óta a GAMESZ szervezetéhez kerültek át.

A diákotthon nevelő-oktató munkája szorosan épül az általános iskolai, a gimnáziumi és kisegítő iskolai tevékenységre. Az általános és kisegítő iskolánál legfőbb feladat a felzárkóztatás és az alapkészségek minél hatékonyabb javítása. Az oktatás területén annak biztosítása, hogy a gyermekek mindegyike elvégezze az általános iskola 8 osztályát. A meglehetősen heterogén gyermekanyag különösen nagy erőfeszítéseket kíván a nevelőktől. A nevelés területén nagy gondot fordítanak a sokoldalúságra. Különösen sokat foglalkoznak azokkal a tanulókkal, akiknél fellelhető az otthoni gondoskodás hiánya. A tanulók szabadidős programjának szervezése érdekében sokat

tesznek , szakköröket működtetnek, kulturális rendezvényeket szerveznek, színházba és moziba járnak rendszeresen.

Perspektivában növekszik a kisegítő tanuló és a gimnazisták száma. Ahhoz, hogy az otthon minden tekintetben megfeleljen a követelményeknek, bővítésre és korszerűsítésre lesz szükség. Az épület korszerűsítésével és újabb épületek hozzácsatolásával kívánják megoldani. Ennek tervezése és megvalósítása már folyamatban van. A környező községek kisegítő iskolásainak Bácsalmásra történő irányítása azt eredményezheti, hogy újabb tanulócsoportot kell a jövőben indítani. Szükséges a személyi feltételek hozzáigazítása is.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:^{xx}

	1970	1976	1982
- diákotthon férőhelyeinek száma:	85	85	85
- tanulók száma:	85	77	83
- kihasználtsági foka /%/	100	95	98
- nevelők száma:	4	7	7
- gyermekfelügyelők száma:	1	1	1
- techn. dolgozók száma:	11	11	-
- évi költségvetés összege:	468 m/Ft	1055 m/Ft	1610 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:	3,2	3,1	3,00
- 8.osztályt végzett tanulók száma:	7	8	4
- továbbtanulók száma:	5	7	4
- tovább nem tanulók száma:	2	1	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	4	1	3	-
1976	7	4	3	-
1982	7	5	2	-

^xAz adatok minden településnél az 1980-as népszámlálás statisztikai adattárából valók.

^{xx}A diákotthonok statisztikai adatai a Bács-Kiskun megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya iskolai statisztikai összesítőjéből származnak.

Bócsa

Lakóinak száma 2251 fő, az 1960-as népszámlálás óta több, mint 900 fővel csökkent. A külterületi lakott helyen és a szóróványtanyákon él a lakosság 62,2 %-a, mintegy 1360 fő. A szétszórt településű község a megye közepén, a bugaci homokhátságon terül el. Mezőgazdasági művelésű, a szántóföldi növénytermesztés mellett különösen a szőlő- és gyümölcstermelés számottevő.

Iskolája több külterületi kisiskolából állt, amelyeket a hetvenes években először bejárással, majd diákotthon létesítésével, bentlakással körzetesítették. A mintegy 70 bejáró tanuló bócsai telephelyű autóbusszal közlekedik naponta saját költségén. A diákotthonos tanulókat is az autóbusz közlekedteteti hétfőn, illetve pénteken.

Az 52 férőhelyes diákotthon a megyei "Kollégiumi Alap"-ból épült 3 millió forintos költséggel 1976-ban. Az épület csatlakozik az iskola épülettömbjéhez, ezért külön tanulószobák nem készültek, a gyermekcsoportok a tantermekben tanulnak. Az ott hon közös igazgatású az iskolával.

A tanulmányi munkában a nevelők nagy erőfeszítéseket tesznek az ingerszegény környezetből érkező tanulók felzárkóztatása érdekében. A szabadidős program kialakításában és megvalósításában nagy lehetőséget nyújt az iskola tágas sportudvara és a mögötte elterülő hatalmas parkerdő. Kirándulásokat, harci játékokat, vetélkedőket rendeznek. Az iskolával közösen citerazenekar, bórdiszmű-szakkör és a megyei művelődési központ

közreműködésével táncház foglalkozások folynak eredményesen.

A saját konyhával rendelkező diákotthon 40 tanuló számára nyújthat ideális férőhelyet, s ezzel a létszámmal a tanyavilág változásait figyelembevéve kb. 15 éves távlata van működésének.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	-	52	52
- tanulók száma:	-	51	49
- kihasználtsági foka /%/	-	99,5	98
- nevelők száma:	-	2	2
- gyermekfelügyelők száma:	-	-	1
- techn. dolgozók száma:	-	7	9
- évi költségvetés összege:	-	586,4 m/Ft	766,2 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:	-	3,3	3,6
- 8. osztályt végzettek száma:	-	3	5
- továbbtanulók száma:	-	2	5
- tovább nem tanulók száma:	-	1	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	-	-	-	-
1976	2	2	-	-
1982	2	1	1	-

Csávoly

Lakóinak száma 2349 fő, az 1960-as népszámlálás óta közel 700 fővel csökkent. Négy külterületi lakott helyen él a lakosság 3,7 %-a, 86 fő.

A bácskai tájkörzethez tartozó község, ahol a felszabadulás után még számos tanya és néhány tanyaközpont volt található. A legnagyobb tanyaközpontok: Józsefháza és Mátéháza pusztá. A földosztás után az újgazdák itt találtak állandó lakásra, megélhetésre. A tanyai gyermekek élete nem hasonlíthatott a falusi, városi gyermekekéhez. A bekötőutak és a villany hiánya hátrányos helyzetet teremtett az ott lakók számára.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése új lendületet adott a gazdasági, kulturális körülmények javításának, az iskolareform célkitűzései megvalósításának.

A szakrendszerű oktatás kiterjesztése, a körzetesítés végrehajtása napirendre került Csávolyon is. A község vezetősége hétközi diákotthon létesítését határozta el. Az erőfeszítések sikerrel jártak és 1964 szeptember 1-én 40 felső tagozatos tanulóval megkezdődött a munka. Az első csoport Józsefházáról és a tsz. iskolából érkezett. Megnyitáskor a szülők kísérték el gyermekeiket az otthonba és egyszerű szavakkal fejezték ki örömüket és megelégedettségüket.

A kollégium - bár régi épületben nyert elhelyezést - nyugodt lehetőségeket teremtett a tanulók képességeinek kibontakozta-

tásához. Tanulmányaik befejezése után pedig továbbtanulásuk támogatásához.

A következő évben új ebédlő, korszerű konyha és fürdő épült a régi épülethez, ezzel a bővüléssel 1966-tól 45 tanuló befogadására vált alkalmassá.

Az otthonban kezdettől fogva 2 főhivatású nevelő dolgozott. A tanulmányi eredmények ha szerényen is, de évről évre emelkedtek. 1974 után megkezdődött az a folyamat, amely napjainkban is jellemző: a helybeli és vidéki veszélyeztetett és kisegítő iskolás tanulók elhelyezése. Ez csökkentette a tanulmányi eredményt és növekedett a bukott tanulók száma is.

A diákotthon anyagi ellátása biztosított volt a megfelelő működéshez, de az elavult épület felújítás nélkül fokozatosan alkalmatlanná válik a kényelmes elhelyezésre. Nagyobb felújítási összeg ráfordítása elengedhetetlen.

Az otthon legfontosabb feladata a tanulók felzárkóztatása, gondozása és felkészülésük biztosítása másnapra. Szabadidős tevékenysége közül kiemelkedik a szakács-, kézimunka szakkör folyamatos működése. Függyönyöket, terítőket, faliképeket is készítenek. A fiúk fő tevékenysége a parkrendezés, faültetés és azok gondozása.

A diákotthon perspektíváját nehéz reálisan megrajzolni. A tanulói gyermekek száma csökken, a községből és a környék falvaiból felvett tanulók többsége korrekciós nevelésre szorul. A Baja környéki diákotthonok fenntartása a továbbiakban csak

profilváltással lehetséges, egyéb esetben néhány év múlva elnéptelenednek és megszűnnek. A csávolyi is ilyen válaszut előtt áll.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	45	45	45
- tanulók száma:	45	45	38
- kihasználtsági foka /%/	100	100	85
- nevelők száma:	2	2	3
- gyermekfelügyelők száma:	-	-	1
- techn. dolgozók száma:	5	6	5
- évi költségvetés összege:	248 m/Ft	414 m/Ft	716 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:	3,6	3,4	3,00
- 8.osztályt végzettek száma:	8	5	3
- továbbtanulók száma:	6	5	1
- tovább nem tanulók száma:	2	-	2

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	2	-	2	-
1976	2	1	1	-
1982	3	1	2	-

Hercegszántó

Lakóinak száma 3008 fő, az 1960-as népszámlálás óta 900 fővel csökkent. 5 külterületi lakott helyen él a lakosság 9,7 %-a, mintegy 290 fő. Mezőgazdasági művelésű terület, külterületein helyezkedik el a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság karapancsai kerülete.

Forgalmas nemzetközi átkelőhely Jugoszlávia felé. Kétnyelvű község, lakói magyarok és délszlávok. A felszabadulás óta önálló magyar és délszláv tannyelvű általános iskola működik a községben.

A bajai járás külterületi tanulói körzetesítésének befejezéséként épült fel a Járási Tanács támogatásával 1968-ban a 45 férőhelyes diákotthon. Tanulóit elsősorban a Mohács-szigeti tanyaközpontokból verbuválta /Budzsák, Karapancsa, Hóduna/. A hetvenes években a külterületi lakosság és a születési arány csökkenésével a tanulólétszám is fokozatosan csökkent. A diákotthon léte veszélyben forgott az elnéptelenedés következtében. Ekkor felvetődött a nemzetiségi tagozatos diákotthon szervezésének gondolata.

A Hazafias Népfront Járási Bizottsága indítványára a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége támogatásával 1978-tól felvesz a környék községeiből délszláv anyanyelvű tanulókat, akik a helyi nemzetiségi tannyelvű iskolába járnak. Jelenleg a kollégium lakóinak alig fele tanyai, másik fele mintegy 20 fő Bátya, Dusnok, Csávoly, Gara és Szeremle községekből és Bajáról

való. Utaztatásukat hetenként a hercegszántói Lenin Mg. Termelőszövetkezet végzi. Az utóbbi években néhány helybéli veszélyeztetett környezetben élő gyermeket is felvesznek.

A 3 főhivatású nevelő lelkiismeretes munkát végez a tanulók felzárkóztatása, alapkészségeinek pótlása és nem utolsósorban a délszláv anyanyelv és kultúra ápolása érdekében. Szabadidős programjaik között kiemelkedő a "Panka" bábcsoport megyei szereplése és a táncszakkör hagyományörző munkája. Végzett tanulóik közül sokan továbbtanulnak, többen a budapesti szerbhorvát gimnáziumban.

A hercegszántói diákotthon ezzel a profilváltással, módosítással, a nemzetiségi tagozat továbbfejlesztésével hosszú ideig üzemeltethető. A Gemenci Erdő- és Vadgazdaság patronálja a diákotthont, évenként anyagiakkal is segíti. A gazdaság fontolgatja a diákotthon fejlesztését külterületen élő, erdőgazdasági dolgozók gyermekeinek elhelyezése érdekében.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	45	45	45
- tanulók száma:	50	48	45
- kihasználtsági foka /%/	101	100,5	100
- nevelők száma:	2	2	3
- gyermekfelügyelők száma:	1	1	1
- techn. dolgozók száma:	4	4	4
- évi költségvetés összege:		439 m/Ft	852 m/Ft

- tanulók tanulmányi eredménye:	2,9	3,2	3,1
- 8 osztályt végzett tanulók száma:	9	4	5
- továbbtanulók száma:	7	3	5
- tovább nem tanulók száma:	2	1	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	2	-	1	1
1976	2	2	-	-
1982	3	1	2	-

Izsák

Lakóinak száma 7227 fő, az 1960-as népszámlálás óta mintegy 1200 fővel csökkent. 4 külterületi lakott helyen él a lakosság 16,3 %-a, 1177 fő. Mezőgazdasági jellegű homokhátsági nagyközség a megye középső részén. Szőlő- és bortermeléséről híres az Izsáki Állami Gazdaság, amely jelentős borexportot is teljesít. A teljes foglalkoztatottságot a feldolgozó ipar és a községbe telepített üzemek biztosítják.

Külterületei: Szajortelep, Gedeontelep, Kisizsák és Matyótelep. Központi iskolája mellett számos kisiskolája volt. A körzetesítés eleinte bejárással kezdődött, így a tanyai tanulók egy része a központi iskolában szakrendszerű oktatásban részesülhetett.

Végleges megoldást csak bentlakással lehetett találni. A diák-

otthon építésének gondolatát 1966-ban tett követte, központi támogatásból és helyi összefogás eredményeként megkezdődött az építkezés. Három évi munka és 3,5 millió forintos beruházás után 1969 október 1-én nyitotta meg kapuit a 115 férőhelyes diákotthon. 1969-ben megszűnt két kisiskola, Gedeonban és Kiszákon pedig a felső tagozatos oktatás. 1971-től már az alsó tagozatosok is az otthon lakói lettek. Ma már a külterületeken kívül a környező községek tanyavilágának /Ágasegyháza, Fülöpháza, Fülöpszállás, Orgovány, Páhi, Ballószög/ tanulóit is befogadja.

A megnyitást követő években a tanulói létszám igen magas volt, majd a hetvenes évektől, ahogy a nagyközség külterületi lakossága csökkent, a tanulók létszáma is változott. A tárgyi feltételek mellett a személyi feltételek is kedvezően alakultak. A diákotthon önálló vezetéssel indult, majd 1981-ben összevonták az iskolával.

Az otthon nevelési feladatait céltudatosan, tervszerűen, szervezeten valósítja meg. Induláskor az intézménnyel szemben a szülők részéről nagy ellenállás nyilvánult meg. A nevelőknek bizonyítani kellett a körzetesítés helyességét, elsősorban eredmények felmutatásával. Viszonylag rövid idő alatt sikerült a helyes életrend és munkarend kialakítása, a tanulmányi eredmények javítása, a szintkülönbségek csökkentése. Az iskola és a diákotthon szoros kapcsolata, a nevelők differenciált foglalkozásai nagy segítséget nyújtottak a tanulmányi munka eredményességének fokozásához.

A kollégium szabadidős programjai is segítették a diákközösségek fejlődését, összekovácsolását. Az iskolával közösen szervezik a néptánc- és sportkör munkáját, valamint a diszitő szakkör tevékenységét.

A gyermeklétszám lassú csökkenése ellenére a diákotthon perspektivikus fenntartása lehetséges, sőt a hátrányos és veszélyeztetett tanulók növekedésével szükséges is. Az épület közvetlenül csatlakozik az iskolához, így később tisztán oktatási célra is felhasználható.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	115	115	115
- tanulók száma:	120	114	107
- kihasználtsági foka: %/	105	100	93
- nevelők száma:	4	7	7
- gyermekfelügyelők száma:	1	1	2
- techn. dolgozók száma:	13	12	-
- évi költségvetés összege:	736 m/Ft	1058 m/Ft	1173 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:	3,3	3,1	2,9
- 8 osztályt végzettek száma:	15	16	7
- továbbtanulók száma:	8	14	7
- tovább nem tanulók száma:	7	2	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	4	-	4	-
1976	7	1	6	-
1982	7	1	4	2

Jánoshalma

Lakóinak száma 11 708 fő, a hozzátartozó Kéleshalommal együtt 12 669 fő. Az 1960-as népszámlálás óta közel 1500 fővel csökkent a lakosság. 9 külterületi lakott helyen él a népesség 12,4 %-a, 1577 fő. Mezőgazdasági művelésű terület, nagy kiterjedésű szőlő- és gyümölcsstermesztéssel. Külterületeire jellemző a szétszórt tanyavilág öt részben osztott, illetve osztatlan iskolával. A nagyközség területén két középfokú intézmény /szakmunkásképző, gimnázium/ valamint egy közös igazgatású általános iskola és kisegítő iskola működik.

Az iskolareform vetette föl a körzetesítés gondolatát, melyet részben bejárással, részben tanyai kollégium létesítésével oldottak meg. A megyében az elsők között 1963-ban egy szükségépületben nyílt meg az 50 fős diákotthon. A teljes körzetesítés szükségyszerűvé tette egy új diákotthon építését. Elhelyezését a II. számú általános iskola emeletén biztosították.

1968 augusztus 20-án avatták a megyei és helyi támogatással felépült 150 férőhelyes diákotthont. A szülők kezdetben ellenszenvvel, sőt ellenségesen viselkedtek a gyermekeik érdekeit szolgáló intézménnyel szemben. Az otthon hatékony működése, a nevelők odaadó, szorgalmas munkája győzte meg őket az intézkedés helyességéről.

A diákotthon nevelő-oktató munkája évről évre javult és magas-szintűvé vált. Az önálló igazgatású diákotthon vezetője évek óta megyei szakfelügyelő, aki nagy gondot fordít tudása, tapasztalatai átadására nevelőtársai számára.

Kimagasló eredményei vannak az otthonnak az esztétikai nevelés területén, amely elsősorban az irodalom, a népművészetek és az ének-zene megismertetésében és művelésében nyilvánul meg.

A diákotthon széleskorhatárú /3-18 év/ tanulókkal foglalkozik, így hosszú távon biztosított működése.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	150	150	150
- tanulók száma:	144	151	147
- kihasználtsági foka /%/	95	100	98
- nevelők száma:	5	8	8
- gyermekfelügyelők száma:	1	2	3
- techn. dolgozók száma:	21	22	-
- évi költségvetés összege:	617 m/Ft	868 m/Ft	1765 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:	3,4	3,7	3,5
- 8 osztályt végzett tanulók száma:	28	21	28
- továbbtanulók száma:	26	20	26
- tovább nem tanulók száma:	2	1	2

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	5	1	4	-
1976	8	2	5	1
1982	8	2	5	1

Kecel

A nagyközség lakóinak száma 9788, az 1960-as népszámlálás óta mintegy 1200 fővel csökkent. Három külterületi lakott helyen él a lakosság 10,5 %-a, 1000 fő.

Mezőgazdasági jellegű, a szántóföldi növénytermesztés mellett nagyobb jelentőségű a szőlő- és gyümölcskultúrája. A lakosság jelentős része a kiváló Szőlőfürt Szakszövetkezetbe tömörült. Fejlődő ipara a teljes foglalkoztatottságot biztosítja a község lakói számára.

Az utolsó húsz évben különösen dinamikus átalakulás, fejlődés tapasztalható Kecelen. Kultúrális élete figyelemre méltó, kezdeményezése országos jelentőségű. Távlati terv alapján épül és már működik a Keceli Nevelési Központ, amely átfogja a község oktatási, közművelődési és sportéletét. Befejezése a nyolcvanas évek végére várható.

Jelentős külterülete miatt vetődött fel egy tanyai bentlakásos intézmény építése. Dömötör, Vádé, Polgárdi, Öregpolgárdi, Tüskös. Szilos, Imrehegy, Tázlár, Tabdi, Páhi tartozik vonzúskörzetébe. 1970-ben végezték el a nagyobb körzetesítést és a régi iskolaépületben /volt zárdá/ alakították ki a 65 férőhelyes diákothont. Az intézmény szerves része ma a Nevelési Központnak, vezetője a komplex művelődési intézmény egyik igazgatóhelyettese.

Kezdetben a tanulók a tanyai körzetekből verbuválódtak, ma már

a községekből is elhelyeznek arra rászoruló gyermekeket. A hátrányos és veszélyeztetett körből kerül ki a tanulók 60 %-a, akiknek fele falusi környezetből érkezik.

Az oktató-nevelő munkát 4 nevelő látja el. Következetes munkával, a kialakuló közösség erejével sikerült az alapvető hiányosságokkal bekerült gyermekeket helyes magatartásra, higiéniai szokásokra nevelni, és a tanulásban jelentkező lemaradásokat pótolni. Az önkormányzati szervezetekben gyakorolják a tanulók a demokratikus, öntevékeny, közéleti munkát.

A szervezett és kötetlen szabadidős programok között lehetőséget biztosítanak a tanulók kulturális szórakozására, hasznos, egészséges időtöltésére. Iskolai szakkörökre, kulturális és sportfoglalkozásokra járnak.

A gyermeklétszám az utóbbi években átrétegeződött, jelentősen csökkent és további apadás is várható. Perspektívája és fenntartása így kétségesse válik, később esetleg megszűnik. A Nevelési Központ építési terveiben sem szerepel.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	50	65	65
- tanulók száma:	51	59	54
- kihasználtsági foka /%/	100	90	81
- nevelők száma:	2	4	4
- gyermekfelügyelők száma:	-	-	-

- techn. dolgozók száma:	2	4	4
- évi költségvetés összege:	-	582 m/Ft	937,7 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:	2,9	3,1	3,00
- 8 osztályt végzettek száma:	-	10	1
- továbbtanulók száma:	-	9	1
- tovább nem tanulók száma:	-	1	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	2	-	2	-
1976	4	1	3	-
1982	4	1	3	-

Kecskemét

Bács-Kiskun megye székhelye, lakóinak száma 89 241 fő, az 1960-as népszámlálás óta közel 23 000 fővel növekedett. 23 külterületi lakott helyen él a lakósság 15,6 %-a, 13 890 fő. Kecskemét városkörnyéki falvai: Ballószög, Helvécia, Hetényegyháza, Városföld. Lakóinak száma: 12 176 fő.

Dinamikusan fejlődő város, az egész megyére kisugárzó hatással. Régi alföldi mezővárosból a felszabadulás óta iparilag fejlett felsőfokú központ lett. Mezőgazdasági üzemei mellett legjelentősebb ipari létesítményei: a Fémmunkás Vállalat, a Konzervgyár és a Zomázipari Művek. Híres a Kertészeti Kutató Intézete.

Kultúrális létesítményei és hatásuk túlnő a megye határain. Kodály Intézet, Katona József Színház, Erdei Ferenc Művelődési Központ, Tudomány és Technika Háza, Megyei Könyvtár és Múzeuma reprezentálják a várost.

Oktatási intézményei is jelentősek. Három főiskolája /GAMF, Kertészeti Főiskolai Kar, Óvónőképző Intézet/, számos középfokú intézménye és általános iskolája működik. Az általános iskolai fejlesztés az új városrészek területén kiemelt feladatként szerepel.

Az örömteli és napfényes jelen, szomorú és árnyékos múltat takar. Kecskemét nemcsak a legnagyobb tanyás megye székhelye, hanem járásában és közvetlen környékén található a külterületen élők legnagyobb számban. Ezért a fejlesztést a városon kívül a vonzáskörzetébe tartozó településekre, községekre is ki kellett terjeszteni. A tanyai úthálózat építése, a villamosítás végrehajtása, az árúellátás és kultúrális szolgáltatás központi kérdéssé vált. Megoldásában a hetvenes években a párt, tanács és tömegszervezetek tervszerűen cselekedtek.

Az iskoláztatás gondjai is a legnagyobbak voltak Kecskemét vonzáskörzetében. Rengeteg osztatlan és részbenosztott iskola működött a járásban. Nem véletlen tehát, hogy a körzetesítés idején ezen a területen létesült a legtöbb diákotthon, legtöbb férőhellyel. Kecskeméttel együtt a járásban hat tanyai kollégium működik összesen 762 férőhellyel. A városban ugyan önálló diákotthon felépítésére nem került sor, de a városkörnyéki

kisiskolák tanulóinak szakrendszerű oktatását bentlakással megoldották. 1975 szeptember 1-től az Országos Pedagógus Nevelőotthonban biztosítottak 70 férőhelyet a tanyai gyermekek számára.

A nevelőotthon még a múlt század végén létesült Pedagógus Árvaház elnevezéssel, és olyan feladattal, hogy tanulási lehetőséget biztosítson a pedagógus árvák számára. 1948-ban átmenetileg megszűnt és más célokat szolgált. 1957-től működik ismét nevelőotthonként biztos támaszt nyújtva a pedagógus és közalkalmazott körből származó 160 állami gondozott gyermek részére. A 70 tanyai gyermek jelenléte zsúfolja az intézményt, ezért ez a megoldás csak átmenetinek tekinthető.

A csökkenő általános iskolai tanulólétszám és a növekvő középiskolás létszám azt mutatja, hogy belátható időn belül tanyai körből megszüntethető lesz a felvétel és helyüket állami gondozott gyermekek foglalhatják el.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	-	70	70
- tanulók száma:	-	34	52+15
- kihasználtsági foka /%/	-	50	98
- nevelők száma:	-	3	3
- gyermekfelügyelők száma:	-	-	-
- techn. dolgozók száma:	-	6	6
- évi költségvetés összege:	-	645 m/Ft	1084 m/Ft

- tanulók tanulmányi eredménye:	-	3,2	3,1
- 8 osztályt végzettek száma:	-	14	11
- tovább tanulók száma:	-	10	10
- tovább nem tanulók száma:	-	4	1

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma:	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1976	3	2	1	-
1982	3	3	-	-

Kiskunfélegyháza

Lakóinak száma 35 132 fő, az 1960-as népszámlálás óta mintegy 1700 fővel növekedett. 21 külterületi lakott helyen él a lakosság 17,4 %-a, 6100 fő.

Kiskunfélegyháza városkörnyéki falvai: Gátér, Kunszállás, Pálmonostora, Petőfiszállás. Lakóinak száma: 9082 fő.

Félegyháza telepítőinek a mezőgazdaság volt a fő foglalkozása, mivel adottságainál fogva földje elsősorban földművelésre és állattartásra alkalmas. A régi "parasztváros" a gyors fejlődését főképpen a felszabadulás után, mégis az iparnak köszönheti. Keresőképes lakóinak ma 50 %-a dolgozik gyárakban, üzemekben. Jelentős külterülettel rendelkezik. A mezőgazdasági nagyüzemek országosan is kiemelkedő sikereket érnek el. Egyre terjednek az iparszerű termelési rendszerek és a fejlett agrótechnikai eljárások.

A tanyai lakósság többsége a közép, illetve az idős korosztályhoz tartozik. Az utóbbi időben egyes külterületi részeken gomba módra épülnek az új, modern házak fiatal tulajdonosokkal.

Ezek gyermekei a külterületi részbenosztott, illetve osztatlan iskolákba jártak. Hátrányos helyzetük megszüntetése érdekében hozták létre a diákotthont.

Az intézmény 1973 szeptember 3-án létesült. Társadalmi összefogás eredményeként jött létre. A diákotthon létrehozásával megvalósult a város külterületi részén működő kisiskolák felső tagozatos tanulóinak szakrendszerű oktatása. A város 13 külterületi iskolájából kerültek be a felső tagozatos tanulók a diákotthonba.

Az otthon az 1800-as évek végén épült malom, később tollüzem épületében kapott helyet. Az átalakítási munkákat a helyi Vörös Csillag és Lenin Termelőszövetkezet építő brigádja végezte el rövid idő alatt. 1973 márciusában kezdték a felújítást és szeptember elején már birtokukba vehették a gyerekek. Az évek folyamán a létszám 110 és 150 fő között ingadozott. A város külterületi iskoláin kívül, a vonzáskörzetéhez tartozó községi felső tagozatos tanulókat is felveszi a diákotthon.

Az otthonban az oktató-nevelő munka kiegészíti és segíti az iskolában folyó pedagógiai tevékenységet. A hátrányos helyzetű tanulók nemcsak tárgyi tudásban maradnak el, de kultúráltságuk és közösséghez való viszonyuk is fejlesztésre szorul. Elsődleges a tanulmányi munka, mivel ezek a gyermekek alapkészségek hiányával kerülnek az otthonba. Korrepetálással, kiscsoportos foglalkozással igyekeznek a tanulókat felzárkóztatni. Többsé-

gük egy-két év alatt eléri azt a szintet, hogy az iskolai nevelők nyugodt lelkiismerettel bocsáthatják felsőbb osztályba.

Speciális feladatai közé tartozik a szülői ház szerepének betöltése, pótlása. A szabadidő helyes eltöltésére kötetlen foglalkozásokat is biztosítanak, ezen túl mozi, színház, hangverseny, kirándulás és múzeumlátogatás szerepel a programban. A tanulók ezen kívül szívesen részt vesznek különböző szakkörök munkájában.

Távolabbi kilátásaik, terveik: a következő években alsó tagozatos tanulókat is felvesznek a diákotthonba, az esetleges hiányzó létszámot pedig a város és a környező községek veszélyeztetett tanulóival töltik fel.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	-	152	152
- tanulók száma:	-	139	112
- kihasználtsági foka /%/	-	90	70
- nevelők száma:	-	8	8
- gyermekfelügyelők száma:	-	-	-
- techn. dolgozók száma:	-	19	8
- évi költségvetés összege:	-	1910 m/Ft	2702 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:	-	3,00	3,1
- 8 osztályt végzettek száma:	-	22	29
- továbbtanulók száma:	-	19	25
- tovább nem tanulók száma:	-	3	4

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1976	8	2	6	-
1982	8	2	5	1

Kiskunhalas

Járási székhely, lakóinak száma 29 606 fő, az 1960-as népszámlálás óta több mint 6000 fővel nőtt. 9 külterületi lakott helyen él a lakosság 15,8 %-a, 4669 fő. A felszabadulás óta, de különösen a hatvanas évektől dinamikusan fejlődött. Mezőgazdasági adottságai mellett ipara ma már számottevő. Legnagyobb üzemei: Baromfifeldolgozó Vállalat, Faipari Vállalat és a Halasi Kötöttárúgyár. Világhírű a halasi csipke. Mezőgazdaságára a szántóföldi növénytermesztésen kívül, a szőlő- és gyümölcsstermesztés a jellemző.

Kultúrális központ a környékre kisugárzó hatással. Több középiskolája, szakmunkásképző intézete és általános iskolája van. A nagy kiterjedésű külterületén számos kisiskola működött. Körzetesítésük, a szakrendszerű oktatásba való bekapcsolásuk bejárással fokozatosan történt. A hetvenes évek közepére értek meg a feltételek a körzetesítés teljessé tételére.

A diákotthon felépítésére 1976-ban került sor, amely a Kollégiumi Alap keretében létesült. A 192 férőhelyes diákotthont 1976 augusztus 20-án adták át és szeptember 29-én avatták fel ünnepélyesen. Az otthonban a városkörnyéki általános iskolai

tanulók nyertek elhelyezést. A felső tagozatos gyermekeket mind felveszik, az alsó tagozatosokat válogatva és csak indokolt esetben. /Átmenetileg megtartották az alsó tagozattal működő kisiskolákat a külterületen./ Az otthonban területen kívüli a tanulók 10-15 %-a /Zsana, Pirtó, Balotaszállás/. Miután a szakmunkásképző intézetnek és a mezőgazdasági szakközépiskolának nincs elegendő bentlakásos férőhelye, növendékei közül többet felvesznek a tanyai kollégiumba.

Az oktató-nevelő munkához a személyi feltételek biztosítottak. Ideális partnerek a nevelésben a tanyai iskolában több évet eltöltött pedagógusok. A tárgyi feltételeknél tapasztalható kezdettől fogva egyfajta zsúfoltság. Nincs elég tanulószoba, és hiányzik néhány kiszolgáló helyiség is. Az otthon rendjét zavarja, hogy délelőtt tanítás folyik az épületben. Az otthon túlzottan leterheli, ezért állaga és felszerelése fokozottan elhasználódik.

A tanulók tanulmányi eredménye egyre javul, az első év 2,4 átlagáról 3 fölé emelkedett. A bukások száma minimálisra csökkent. A gyermekek kisebb része gimnáziumban és szakközépiskolában, nagyobb részük szakmunkásképző intézetben tanul tovább.

A tanulók az otthonban és a városban különböző szakkörökben és öntevékeny művészeti csoportokban töltik szabadidejüket. /barkács, kézimunka, báb, modellezés, távirás, lövés, sport, kertész szakkör és irodalmi színpad/.

A diákotthon vonzáskörzetét figyelembevéve, perspektíváját tekintve még hosszú ideig jó kihasználtsággal működhet a hátrányos helyzet felszámolása érdekében.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	-	192	192
- tanulók száma:	-	133+43	174+16
- kihasználtsági foka /%/	-	92	99
- nevelők száma:	-	10	10
- gyermekfelügyelők száma:	-	2	3
- techn.dolgozók száma:	-	20	23
- évi költségvetés összege:	-	2904 m/Ft	3736 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:-		2,4	3,1
- 8 osztályt végzettek száma:	-	40	12
- továbbtanulók száma:	-	4	12
- tovább nem tanulók száma:	-	36	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1976	10	4	6	-
1982	10	6	4	-

Kiskunmajsa

Lakóinak száma 13 161 fő, az 1960-as népszámlálás óta 2500 fővel csökkent. 8 külterületi lakott helyen él a lakosság 27,3 %-a, összesen 3591 fő. A nagyközség a Kiskunság keleti részén helyezkedik el, nagy kiterjedésű határa mezőgazdasági művelésű terület. Az utóbbi évtizedben ipara is erőteljesen fejlődött.

Területén két középfokú intézmény /szakmunkásképző és gimnázium/, valamint egy nagylétszámú általános iskola működik. A kiterjedt tanyavilágban több részbenosztott és kislétszámú iskola működött. A csökkenő létszám, a szakrendszerű oktatás beszükülése sürgetővé tették a tanyai iskolások körzetesítését. 1971-ben a megyei körzetesítési terv alapján a "Kollégiumi Alap" akció keretében elsőként épült fel a 216 férőhelyes diákotthon. A tervkészítésnél és a kivitelezésnél először működött közre a BME Magasépítési Tanszéke és nyári építőtábor szervezésénél az egyetem KISZ Bizottsága. Az alapkövetésénél és 1973 október 1-én az avatáson a megye vezetőin kívül jelen volt és beszédet mondott dr.Ortutay Gyula akadémikus, országgyűlési képviselő is. Iránta érzett hálából, a tanyai kollégiumokért tett erőfeszítése miatt, a diákotthon és a község vezetőinek kezdeményezésére 1981 szeptember 25-én Ortutay Gyula nevét vette fel az intézet.

A látszólag minden igényt kielégítő diákotthon sem képes a megállapított férőhely szerint felvenni a tanulókat, mert zsúfoltság keletkezne. Tanulótermeiben délelőtti iskolai oktatás

folyik.

Az általános iskolások mellett helyet ad a helybeli gimnázium tanulóinak, akik jelenleg az egész megye területéről érkeznek és kisegítő iskolásoknak. A saját területén kívül felvesz veszélyeztetett családi körben élő tanulókat Jászszentlászlóról és Szankról is.

A széles korhatár és a heterogén összetétel ellenére az otthon tanulóinak neveltségi szintje jó, egyre erőteljesebb. Önkormányzati rendszere tanári irányítással hatékonyan működik. A tanulók tanulmányi eredménye a gimnazistákét kivéve kielégítő. Szabadidős tevékenységként diszitőművész és kézimunka szakkör, fotószakkör, énekkar és társastánc tanfolyam működik. A sportudvaron a tanulók mozgáslehetősége biztosított.

Perspektívában a veszélyeztetett tanulók és középiskolások számaránya növekszik az otthonban.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	-	216	216
- tanulók száma:	-	144+18	145+72
- kihasználtsági foka: %/	-	75	100
- nevelők száma:	-	11	11
- gyermekfelügyelők száma:	-	1	2
- techn.dolgozók száma:	-	24	28
- évi költségvetés összege:	-	3088 m/Ft	3488 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:-		3,4	3,8
- 8 osztályt végzett tanulók száma:-		18	18

- továbbtanulók száma:	-	18	16
- tovább nem tanulók száma:	-	-	2

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép. sz.		Képesítés nélküli
1976	11	1	7	3
1982	11	7	2	2

Kisszállás

Lakóinak száma 3532 fő, az 1960-as népszámlálás óta 1500 fővel csökkent. 6 külterületi lakott helyen él a lakosság közel egyharmada, 32,5 %-a. A dolgozók többsége a mezőgazdaságban dolgozik.

A felszabadulás után a VKM vette át a volt uradalmi kastélyt, a melléképületeket és a hozzátartozó parkot. A minisztérium 1946 október 24-én a kastélyban általános iskola és internátus létesítését rendelte el. Egy évi előkészület után 1947 szeptemberében nyitotta meg kapuit az iskola és a szerényen berendezett, de a célnak jól megfelelő 30 férőhelyes tanyai internátus. Ezzel lehetőség nyílt a távoli majorok jó képességű felső tagozatos tanulóinak az akkor meginduló szakrendszerű oktatásba bekapcsolni.

A földosztás következtében erőteljesen megindult a majorok sokgyermekes újjgazdáinak tanyákra való kitelepülése. A tanköteles tanulók száma a külterületeken rohamosan nőtt. A szülők

fokozottabban igényelték gyermekeik részvételét az egyéni gazdaságokban. Ezért az internátus helyett mind többen kérték a lakóhelyükön tanyai iskolák létesítését. A tanyai internátust két évi működés után felszámolták és a központi /Kisszállás-Belmajor/ iskolán kívül hat tanyai /Üregmajor, Ivánka, Almajor, Tüskösmajor, Torma-tanya, Négyestelep/ iskolát szerveztek az 1000 főt meghaladó tankötelesek számára.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése, a javuló gazdasági helyzet hatására egyre többen váltották fel a tanyai életet a zárt település kényelmesebb, kultúráltabb körülményeivel. Ezzel egyidejűleg erősen csökkent a tanyavilágban is a születések száma. Mindez azt eredményezte, hogy a hatvanas évek elejére a tanyai iskolások száma 800 főről 450 főre csökkent és egyre több tanulócsoportot kellett összevonni, amelyekben az iskolareform célkitűzéseit igen nehéz volt megvalósítani.

A szakrendszerű oktatást csak a körzetesítés oldhatta meg. Két közelebbi tanyai iskola körzetesítése bejárással volt megvalósítható, a négy távolabbi csak bentlakással. 1964 szeptember 1-én előbb ideiglenesen, majd egy év múlva a volt kastély emeletes melléképületének átalakításával véglegesen üzembe állították az akkor 70 fő befogadására alkalmas diákotthonot. 1970-től a belterületre való betelepülés mérséklődött, a megmaradt tanyák stabilizálódtak. Ez a tény felvetette a szétszórt tanyákon lakó kislétszámú alsó tagozatos tanulók diákotthonban történő elhelyezését is.

A Járási Pártbizottság 1972-es oktatáspolitikai irányelvei

között szerepelt a diákotthon 60 férőhelyes bővítése. A terv megvalósult, 1975-ben 5,5 millió forintos költséggel és jelentős társadalmi segítséggel felépült az új épületszárny. Ezzel a diákotthon 130 férőhelyre bővült és az alsó tagozatosokon kívül befogadta Balotaszállás, Kunfehértó és Kelebia községek tanyai tanulóit is.

A diákotthon tartalmi munkája a közel két évtized alatt jelentősen fejlődött. Az itt végzett diákok túlnyomó többsége középfokú intézményekben tanul tovább. Kiemelkedő tevékenysége a munkafoglalkozások alkalmával készített kézimunkák, valamint a szabadidőben végzett báb, néptánc és fotószerkesztési munka.

A diákotthon működése 80-100 fővel hosszú időn át biztosított. Teljes profilváltásra nem kerülhet sor, a felszabaduló férőhelyeket napközi vagy iskola céljára lehet hasznosítani.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	70	130	130
- tanulók száma:	65	110	101
- kihasználtsági foka /%/	92,8	84,6	77,6
- nevelők száma:	2	6	6
- gyermekfelügyelők száma:	1	1	2
- techn.dolgozók száma:	10	16	17
- évi költségvetés összege:			
- tanulók tanulmányi eredménye: 3,00		3,1	3,2
- 8 osztályt végzett tanulók száma:	-	12	8

- továbbtanulók száma:	-	10	7
- tovább nem tanulók száma:	-	2	1

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	2	2	-	-
1976	6	2	-	4
1982	6	4	1	1

Kunszentmiklós

Városiasodó nagyközség, volt járási székhely, Bács-Kiskun megye észak-nyugati csücskében. Lakóinak száma 8387 fő, az 1960-as népszámlálás óta kismértékben növekedett. 5 külterületi lakott helyen él a lakosság 9,8 %-a, 818 fő. Mezőgazdasági jellegű terület jól működő gazdaságokkal. Ipára régi hagyományainak megfelelően számottevő, az utóbbi időben még fejlődött.

Kultúrális élete székhelyi múltjából, lokálpatrióta kiválóságainak jóvoltából színvonalas, a környék falvaira is kisugárzó. Gimnáziuma és szakmunkásképző intézete van, folyamatosan épül az összes oktatási és közművelődési intézményt magába foglaló Nevelési Központ.

A műveltségi színvonal emelésére állandó törekvés tapasztalható, a külterület lakosságának bekapcsolása a gazdasági-társadalmi-kultúrális feladatokba sikeresen folyik. A tanyai iskolások körzetesítése a hatvanas évek elején megkezdődött. Már 1964-

ben diákotthon céljára felújított épületet adtak át a tanyai gyermekek számára 115 férőhellyel. A zsúfoltság elkerülése érdekében a férőhelyek számát később 100-ra módosították. A tárgyi feltételek azonban - az épület adottságai miatt - ma sem mindenben ideálisak. Délelőtti tanítás is folyik a kollégiumban.

A tanulói összetétel meglehetősen heterogén. A tanyai gyermekek mellett megtalálhatók a környező községekből ide irányított veszélyeztetett családi körből származó tanulók. /Kunadacs, Kunpeszér, Tass, Dunavecse, Soltszentimre/ De felvettek óvodást, kisegítő és cigány tanulókat is. Ez a "sokszínűség" nagyon megnehezíti a nevelők munkáját. Minden energiájukat az alapfokú oktatás pótlására, készségfejlesztésre összpontosítják. Eredményeik fokozatosan és számottevően javultak.

Szabadidős programjaik a helyes közművelődési szemlélet kialakítását szolgálják. A kollégiumban kézimunka szakkör működik, munkáikkal a helyiségek falait díszítik. Más foglalkozásokra az iskolába és a művelődési házba járnak a tanulók.

A diákotthon jövőjéről nehéz beszélni, mivel a gyermeklétszám csökken és minőségileg is átalakul. Működése csökkentett férőhellyel és létszámmal, esetleg profilmódosítással talán az ezredfordulóig biztosítható.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	115	100	100
- tanulók száma:	102	100	91
- kihasználtsági foka /%/	89	100	91
- nevelők száma:	5	5	5
- gyermekfelügyelők száma:	-	1	2
- techn.dolgozók száma:	5	6	5
- évi költségvetés összege:	583 m/Ft	972 m/Ft	1078 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredm.:	3,3	3,6	3,4
- 8 osztályt végzettek száma:	21	13	10
- továbbtanulók száma:	12	11	10
- tovább nem tanulók száma:	9	2	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	5	2	2	1
1976	5	2	3	-
1982	5	-	5	-

Lajosmizse

A nagyközség Kecskeméttől 16 km-re fekszik észak-nyugati irányban. Lakóinak száma 12 152 fő, az 1960-as népszámlálás óta kb. 1100 fővel csökkent. 8 külterületi lakott helyen él a lakosság 41,8 %-a, több mint 5000 fő. A hatvanas évektől a mezőgazdaság szocialista átszervezése, a nagyközségi rangra emelés óta a község fejlődése felgyorsult. A kimondottan mezőgazdasági

jellegű település a fővárosi és megyei üzemek telepítésével iparosodott. A foglalkoztatottak 39 %-a a mezőgazdaságban, 36 %-a az iparban dolgozik. Az értelmiségi és alkalmazotti arány 25 %-os.

Lajosmizse a kecskeméti járás egyik legnagyobb tanyavilággal rendelkező községe. 1976-ig, a körzetesítésig központi és külterületi igazgatóság irányította a tanköteles korú gyermekek oktatását, nevelését. A 14 külterületi iskola osztatlan és részbenosztott tanulócsoportjaiban 1972-ben még 615-en tanultak. A jobb tanulmányi eredményt elérő gyermekeket ötödik osztálytól a központi iskolába iratták, akik kerékpárral, autóbusszal jártak a községben szakrendszerű oktatásra.

Az 1969-71-es évek komoly változást hoztak a tanyai iskolák életében, ugyanis megtörtént az iskolák villamosítása. Ez lehetővé tette az oktatás tárgyi feltételeinek javítását.

Az oktatáspolitikai párthatározat és a megyei intézkedések eredményeként 1966-ra Lajosmizsén felépült a megye legnagyobb általános iskolai diákotthona. A kollégium tervdokumentációját a BME Magasépítési Tanszéke készítette társadalmi munkában, KISZ Bizottsága pedig építőtábort szervezett az alapok kiásásához. Az épület elkészítése és berendezése 25 millió forintba került, melynek nagy részét a Kollégiumi Alapból fedezték. A háromszintes diákotthon 272 gyermeknek nyújt minden igényt kielégítő elhelyezést.

Az otthonban folyó nevelőmunka szervezett és tervezett élet- és munkarend szerint történik. A diákotthoni életrend átfogja a közösségi életnek minden területét. A viszonylag rövid működési idő alatt számottevő eredmények születtek. A tanulás, a tanulmányi munka színvonala és eredményei fokozatosan javultak. A mindennapos gyakorlások, készségfejlesztés hullámzóan, de megérlelték gyümölcsüket. A gyermekek önállóbban készülnek fel, olvasási készségük, helyesírásuk, szókincsük az első évekhez viszonyítva sokat fejlődött.

A szervezett tanuláson kívül jelentősek a jól átgondolt és az életkori sajátosságokat, valamint a tanulók iskolában szerzett ismereteit figyelembevevő szellemi vetélkedők, a tanulmányi munkát segítő játékok, hasznos szórakoztató időtöltések. A szabadidő-tevékenység kiválasztásának és megvalósításának is tervszerű segítséget nyújt a nevelőtestület. Báb-, és néptánc, kézimunka, citera szakkörben vesznek részt a tanulók. A kuktatanfolyamra és a sportköri foglalkozásokra is szívesen járnak a gyermekek.

Az intézet széles körű kapcsolatai révén sok barátot, támogatót nyert meg. Ennek hatása a pályaválasztásban és a továbbtanulásban is érezhető.

A diákotthon működése már eddig is jelentős változást hozott a külterületen élő családok életében. Tapasztalható, hogy egész életmódjukra kihatnak a kollégiumban eltöltött évek.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	-	272	272
- tanulók száma:	-	274+8	272+8
- kihasználtság foka /%/	-	106	106
- nevelők száma:	-	15	15
- gyermekfelügyelők száma:	-	1	3
- techn. dolgozók száma:	-	24	32
- évi költségvetés összege:	-		5228 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:-		3,1	3,2
- 8 osztályt végzettek száma:	-	-	27
- továbbtanulók száma:	-	-	26
- tovább nem tanulók száma:	-	-	1

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1976	15	2	10	3
1982	15	4	8	3

Soltvadkert

Lakóinak száma 7672 fő, az 1960-as népszámlálás óta kb. 900 fővel csökkent. 6 külterületi lakott helyen és szóróványtanyákon él a lakosság 17,4 %-a, 1323 fő. A nagyközség a kiskörösi járásban van, mezőgazdasági terület, főleg szőlő- és gyümölcs-kultúrája fejlett.

Szinvonalasan működő általános iskolájában a legkorszerűbb

oktatási eszközökkel és módszerekkel dolgoznak a nevelők. Szaktantermi rendszerrel folyik az oktató-nevelő munka.

A külterületi tanulók körzetesítése bejárással kezdődött a hatvanas években, majd 1971-ben megyei, járási és helyi anyagi támogatásból megépült a 64 férőhelyes diákotthon. Belépésével ugyan nem szűnt meg a tanulók bejárása, de teljessé vált a környékbeli diákok szakrendszerű oktatása. A gyermekek szállítása minimális térítéssel saját autóbusszal történik. A bejárók száma 60-70 fő között váltakozik, a diákotthonban lakó diákok száma 40-re csökkent. A diákotthonban a saját körzetén túl Tázlár és Páhi községek arra rászoruló gyermekei, sőt helybeliek is elhelyezést nyertek.

Az otthonban az iskolai munkához kapcsolódva tervszerű, tudatos nevelő-oktató tevékenység folyik. A közös igazgatású kollégium szabadidős tevékenysége az iskolához igazodik, ahol messze híres kézimunka, kerámia és fémmegmunkáló szakkör működik. Az otthon sportételét kiválóan szolgálja az iskola játszótere és sportlétesítményei.

A tanulói létszám csökkenése miatt átalakítások történtek az otthonban. Közös használatú tanulótermeket létesítettek, így a tényleges befogadóképessége 46 férőhelyre csökkent.

A külterületi lakósság elköltözése, a gyermeklétszám csökkenése folytán a diákotthon fenntartása hosszú távon kétségesse válik. Elnéptelenedését a keceli és bócsai diákotthon közelsége is elősegíti.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	-	64	64
- tanulók száma:	-	64	40
- kihasználtság foka /%/	-	100	62,5
- nevelők száma:	-	4	2
- gyermekfelügyelők száma:	-	-	1
- techn.dolgozók száma:	-	13	13
- évi költségvetés összege:	-	771,8 m/Ft	650 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredménye:-		3,4	3,1
- 8 osztályt végzettek száma:	-	10	-
- továbbtanulók száma:	-	10	-
- tovább nem tanulók száma:	-	-	-

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1976	4	3	1	-
1982	2	2	-	-

Szabadszállás

Lakóinak száma 7652 fő, az 1960-as népszámlálás óta 1300 fővel csökkent. 11 külterületi lakott helyn él a lakósság 17,7 %-a, 1357 fő.

A nagyközség a kecskeméti járásban, Bács-Kiskun megye északi részében fekszik. Mezőgazdasági jellegű vidék, területén két termelőszövetkezet működik. Ipára most kezd kialakulni, elsősorban a női munkaerő foglalkoztatására kisipari és háziipari

szövetkezetek, konfekció és sütőipari üzem, valamint két budapesti KTSZ részlege üzemel. A község külterületi részei: Fekete-alsó- és felső, Józan, Csintova, Aranyegyháza, Felső- és Alsószőlő, Erdő, Sziget és Balázspusztá.

A hatvanas évek vége felé már a külterületi iskolák nem tudták biztosítani a felső tagozatos tanulók szakrendszerű oktatását, szükségessé vált tehát a körzetesítés. A diákotthon szervezése 1968 tavaszán indult meg. A szülők, de főleg a külterületi nevelők ellenkezése miatt csak 1969-ben történt meg a felső tagozatosok összevonása. A diákotthon az Erdőgazdaság átalakított épületében kezdte meg működését. Az elnéptelenedés miatt körzetesített tanyai iskolák megszüntetése a következő években fokozatosan történt.

Az általános iskolában váltakozó tanítás folyik, így az ott-
honban ennek megfelelően alakították ki a foglalkozásokat. A tanulók többsége ingerszegény környezetből érkezik. Legtöbbjüknek hiányzik az iskolaelőkészítő foglalkozásokon való részvétel. Az összevont külterületi iskolák sem tudnak olyan alapokat adni, amelyekkel egyenlő eséllyel vehetnék fel a versenyt a belterületiekkel. Tapasztalataink szerint egy tanyai gyermek kb. másfél év után éri utol a hasonló képességű belterületi társát. Az alapvető hiányokat állandó gyakorlással, szókincs fejlesztéssel, beszélgetéssel igyekeznek pótolni.

A dolgozó tanyai emberek jelentős része beköltözött a községbe, kint fiatal házaspárok, a különböző okok miatt anyagilag gyengén álló családok maradtak, akiknél nem ritka az egészségi károsodás sem. Így a be nem töltött kollégiumi helyekre felvesznek hátrányos helyzetű és veszélyeztetett körülmények között élő gyermekeket is. Perspektívában a férőhelyeket a jövőben is a tanyai tanulók mellett, az osztályfőnökök által javasolt hátrányos és veszélyeztetett tanulókkal kívánják feltölteni. Számításaink szerint a tanuló létszám további csökkenésével 8-10 éven belül nem kell számítani.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	45	45	45
- tanulók száma:	45	45	35
- kihasználtsági foka /%/	100	100	80
- nevelők száma:	3	3	3
- gyermekfelügyelők száma:	-	-	-
- techn. dolgozók száma:	1	1	1
- évi költségvetés összege:	387 m/Ft	427 m/Ft	560m/Ft
- tanulók tanulmányi eredm.:	2,9	3,00	3,1
- 8 osztályt végzettek száma:	11	6	6
- továbbtanulók száma:	6	6	4
- tovább nem tanulók száma:	-	-	2

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	3	-	2	1
1976	3	-	2	1
1982	3	-	1	2

Tiszakécske

Lakóinak száma 12 271 fő, az 1960-as népszámlálás óta 1200 fővel csökkent. 8 külterületi lakott helyenél a lakosság 18,3 %-a, 2247 fő. Városiasodó nagyközség, a települési besorolás szerint középfokú szerepkörű település, Kecskemét társközpontja. 1982-től országos jelentőségű üdülőközpont. Több vonatkozásban a környező településekre /Alpár, Lakitelek, Lászlófalva/ is vonzást gyakorol. Tiszakécskére jellemző a helyi lehetőségeket messze kihasználó, önerős fejlesztés. Mezőgazdasági jellegű, de a mezőgazdaság szocialista átszervezése óta az iparban dolgozik a foglalkoztatottak 54 %-a.

Összevont általános iskolája mellett egy gimnázium és egy szakmunkásképző intézet működik. A diákotthon 1966-ban létesült egy volt magánházban és a művelődési házban. Kezdetben a célnak megfelelt, de a létszám növekedésével nagy lett a zsúfoltság. 1978-ban kezdődött az új diákotthon építése, amelyhez a Megyei Tanács a "Kollégiumi Alap"-ból 13 millió forint támogatást adott, s a Községi Tanács kb. 7-8 millió forinttal járult hozzá. A diákotthon új, korszerű épülete 1979 január 1-től üzemel. Kezdetből 1981 márciusáig önálló igazgatású volt, azóta a

Móricz Zsigmond Általános Iskola és Gimnáziummal közös igazgatású.

Induláskor - 1966-ban - 45 gyermeket fogadott be, majd 1976-ra 120-ra nőtt a létszám. Az új diákotthon felépülésével 1982-ben már 162 tanulója volt. Az általános iskolás tanulókon kívül jelentős számban felvettek gimnazista, szakmunkás-képzős és kisegítő iskolás gyermekeket is.

A tanulmányi munka eredményességére jellemző, hogy mikor még válogatva jöttek a tanulók, kimagasló volt az átlag, de az utóbbi években az iskolai átlaggal azonos az eredmény. A diákotthon céljából adódik, hogy a nevelési területek közül kiemelkedően fontos az értelmi nevelés. A foglalkozásokra jellemző a rend és a fegyelem. Az általános iskolai tanulók kiscsoportos rendszerben, egymást segítve tanulnak, a nagyobbak pedig önállóan. A felső tagozatos és gimnazista tanulóknál szakos tanárok vezetik a tanulmányi munkát, de szükség esetén az iskola korrepetálási lehetőséget is biztosít.

Speciális feladatai közül kiemelkedő a kollégiumban működő "Szitakötő" bábegyüttes szereplése, dr.Tóth Géza volt igazgató vezetésével. Munkájuk színvonalát többszörös Nívó- és Aranyparaván Díj, TV és külföldi szereplés is fémjelzi. Dr.Tóth Géza halálával sajnós az együttes működése szünetel. Jelenleg citera zenekar működik, amely 1982-ben megyei versenyen szerepelt.

A diákotthon jövője, fennmaradása biztosított. A tanyai általános iskolások csökkenésével a közép- és szakmunkásképző iskola tanulóinak fokozott felvétele várható. Így a diákotthon fokozatosan középfokú intézménnyé alakul át.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	105	120	160
- tanulók száma:	105	121	162
- kihasználtsági foka /%/	100	100	101
- nevelők száma:	4	7	8
- gyermekfelügyelők száma:	-	1	3
- techn.dolgozók száma:	14	15	19
- évi költségvetés összege:	1224 m/Ft	1357 m/Ft	2928 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredm.:	3,6	3,4	3,4
- 8 osztályt végzettek száma:	30	15	21
- továbbtanulók száma:	19	12	19
- tovább nem tanulók száma:	11	3	2

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói kép.sz.		Képesítés nélküli
1970	4	2	2	-
1976	7	3	4	-
1982	8	5	3	-

Tompa

Lakóinak száma 5309 fő, az 1960-as népszámlálás óta több mint 1000 fővel csökkent. 19 külterületi lakott helyen él a lakosság 40,8 %-a. 1970-ben lett nagyközség, nagy kiterjedésű észak-déli irányban 11-12 km, kelet-nyugati irányban kb. 14-15 km hosszú. Jellemző, hogy vasútállomása 6,2 km-re van a központtól. A beépített utcákhoz, illetve házsorokhoz nagy kiterjedésű tanyavilág is tartozik. Az utóbbi években már sok tanya megszűnt, lakói a faluba vagy a beépített külterületi sorokba költöztek.

A belterületi általános iskola mellett a lakott külterületeken több tagiskolája működött: Dózsa-major, Csajkás-sor, Szabadkai út, Erdőgazdaság, Betyár-sor, Zsiros-kút. A körzetesítés következtében a Megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztálya kezdeményezésére 1963 október 14-én elsőként alakult meg az általános iskolai diákotthon 40 férőhellyel. Megalakulásakor még egységes központi utasítás sem állott rendelkezésre. Az első ideiglenes szervezeti és működési szabályzatot az MM 1963 november 16-án adta ki. A kollégium az iskola igazgatása alatt működött kezdetben egy függetlenített nevelővel és egy gondnokkal. A szülők eleinte idegenkedtek gyermekük intézeti elhelyezésétől.

A kollégium működésében kedvező változás következett be, amikor a megyei szervek tanulónként 6000.-Ft-ot biztosítottak a legszükségesebb eszközök beszerzésére. 1964 elején az intézmény tárgyi feltételei jórészt biztosítottak voltak. A korsze-

rüsítés olyan célokat is szolgált, hogy a szülők körében népszerűsítsék a kollégiumot.

A tanyáról bekerült tanulók otthonos körülményeinek megteremtése, a következetes nevelő-oktató munka, a hátrányos helyzetből eredő lemaradások felszámolása, hozzájárult a tanulmányi eredmények javulásához. A következő fejlesztés 1965-ben történt 50 főre, majd 1967 szeptember 1-vel 90 főre. Ezzel a bővítéssel a kollégium fejlesztése teljessé vált. A honvédségtől kapott épületek kultúrált körülményeket biztosítottak a tanulók számára. Rövidebb önálló működés után a kollégium 1975 október 1-én ismét az általános iskolával közös igazgatás alá került.

A megnövekedett létszámhoz kicsinek bizonyult a korszerűtlen konyha és 1981 január 1-vel egy új, korszerű konyha és ebédlő kezdte meg működését. Az elmúlt 10 évben az intézet bútorainak cseréjére is sor került.

A kollégiumba egyre kevesebb olyan tanuló jelentkezik, aki kizárólag külterületi lakos, nőtt azok száma, akik veszélyeztetett környezetből vagy szociális helyzetük miatt kerülnek elhelyezésre. A községben alsó- és felső tagozatos körzeti kisegítő iskola működik, ezért a környező községekből is ide irányítják az áttelepített tanulókat, akik nagy része diákotthoni elhelyezést is igényel.

Perspektívában a diákotthonba időszerűvé válik a profilváltás.

A személyi, elhelyezési adottságai a nevelőotthonhoz közelítenek.

A diákotthon néhány jellemző statisztikai adata:

	1970	1976	1982
- férőhelyek száma:	90	90.	90
- tanulók száma:	91	81	87
- kihasználtsági foka /%/	100	90	97
- nevelők száma:	4	5	5
- gyermekfelügyelők száma:	-	1	1
- techn.dolgozók száma:	14	15	13
- évi költségvetés összege:	735 m/Ft	1009 m/Ft	1483 m/Ft
- tanulók tanulmányi eredm.:	3,9	3,6	3,3
- 8 osztályt végzettek száma:	16	10	5
- továbbtanulók száma:	13	9	4
- tovább nem tanulók száma:	3	1	1

Nevelők végzettség szerinti megoszlása:

Év	Nevelők száma	Tanári-Tanítói képvsz.		Képesítés nélküli
1970	4	-	4	-
1976	5	-	4	1
1982	5	2	3	-

4. Az általános iskolai diákotthonok tartalmi munkájának fejlődése a vizsgált időszakban

A diákotthonok történeti áttekintése, szervezetük és tevékenységük megismertetése alkalmat nyújt a tartalmi munka eredményeinek összegezésére, a bekövetkezett változások bemutatására.

A nevelési célok, feladatok azonosak minden oktatási-nevelési intézményben: "a tanulók személyiségének harmónikus fejlesztése, az iskolai és iskolán kívüli tényezők együttműködésével, a velük való tudatos, tervszerű munkamegosztással." /20/

Az általános iskolai diákotthonok tartalmi munkáját az MM által 1981 szeptember 1-én kiadott "Nevelési terv" határozza meg. Bár a viszonylag rövid ideje érvényben lévő dokumentum látszólag nem alkalmas az elért eredmények mérésére, mégis követelményrendszere, a tevékenység tartalma és ajánlott formái mértéket jelentenek a 20 éves diákotthoni élet fejlődésének megítéléséhez. Annál is inkább, mert a "Nevelési terv" előkészítésében kiváló gyakorlati szakemberek vettek részt, akik saját intézményük elméleti és gyakorlati tapasztalatait érvényesítették követelményrendszerében.

"A diákotthon az általános iskola nevelési-oktatási céljainak eredményes megvalósítása érdekében lehetőséget teremt a rendszeres iskolába járásra, segíti a kedvező irányú személyiségfejlődést. Pedagógiai tevékenységének alapvetően az általános iskolai nevelés és oktatás terve szab irányt. A diákotthon nevelési terve tehát az iskolai alapidokumentumokhoz viszonyítva csatlakozó jellegű." /21/

Az általános iskolai diákotthonok kezdettől fogva megtervezték nevelő munkájukat - részben a középiskolai kollégiumok, részben a nevelőotthonok mintájára - és tervszerűen dolgoztak feladataik megvalósításán. Az 1963-ban kiadott ideiglenes szervezeti és működési szabályzat is utal erre: "Pedagógiai munkájukat saját szervezeti és működési szabályzatuk elkészültéig a nevelőotthonok részére kiadott irányító dokumentumok felhasználásával... végzik. A nevelőotthonok szakfelügyelőinek munkája ezen intézményekre is kiterjed."/22/

Az 1965-ben, majd 1975-ben kiadott Rendtartás teljes részletességgel szól a tartalmi munka szervezeti formáiról. A nevelés céljainak és feladatainak pontos meghatározását, a nevelés követelményeit, ajánlott formáit természetesen az 1981-es nevelési terv foglalja magában.

A diákotthonok kezdetben éves, később öt évre szóló munkatervvel dolgoztak, a középtávú tervet évenként kiegészítették. A munkaterv minden esetben tartalmazta a nevelési feladatokon túl az oktatás tartalmi tennivalóit is. Hangsúlyoznunk kell a felsorolt dokumentumok eszközjellegét, ugyanis a bentlakásos intézmények annyira sokrétű, szerteágazó és sajátos nevelési feladatot oldanak meg, hogy időről időre új tevékenységi formákra, módszerekre kell ráirányítani figyelmüket.

Ezek előrebocsátásával és ismeretében vázoljuk fel a Bács-Kiskun megyei diákotthonok tartalmi munkájának eredményeit, változásait.

a/ Értelmi nevelés

A gyermekek életében a legfontosabb helyet a tanulás foglalja el. Ezért a diákotthonban a tanulmányi munka a nevelési folyamatnak döntő jelentőségű része.

A tanulmányi tevékenység mindenütt jól szervezett, a régebben működő otthonokban teljes eszközrendszere kiépült. A felső tagozatosok részére napi 2,5 - 3 órai tanulást biztosítanak, reggel kb. fél óra ismétlési időt. Az alsó tagozatosok tanulási ideje szükség szerint 1 - 2 óra között mozog.

A helyes tanulási módszerekre fokozatosan vezetik rá a gyermekeket. A diákotthonok közül többen - kísérletezés után - az aznap tanított anyagot dolgozzák fel a tanulók és a szilenciumi idő kb. egyharmad részében az előre megtanult másnapi leckét ismétlik át. /Bácsalmás, Kunszentmiklós, Jánoshalma, Izsák, Hercegszántó, Tiszakécske, Tompa/ Igen szórtan, de találkozunk kötetlen formában és helyen tanuló gyermekekkel is. Ehhez a tanulási időre külön helyiséget jelöl ki az otthon. A tanulás feltételei - az otthon adottságai szerint - mindenütt biztosítottak.

A tanulmányi eredményeket megtervezik /egyéni, csoport, intézeti szinten/. A tanulás megkezdésekor a nevelő vezetésével számba veszik a megtanulandó anyagot, ha szükséges tisztázzák a fogalmakat.

A tanulmányi segítség fő formái:

- tanári korrepetálás az iskola szervezésében,

- a diákotthoni nevelők korrepetáló munkája saját szaktárgyaikból,
- az iskolai nevelők korrepetálása az otthon szervezésében,
- tanulói segítség különböző formái /tanulópár, idősebb tanuló alsóst korrepetál, stb./.

A segítség kiterjed az alapkészségbeli hiányosságok pótlására, a készségek tervszerű és folyamatos fejlesztésére. A felzárkóztatás több lehetőségét alkalmazó diákotthonokban jóval alacsonyabb a bukási százalék /Lajosmizse, Kiskunhalas, Kiskunfélegyháza, Hercegszántó/.

Az ellenőrzés módszerei különbözőek. Általános a nevelőtanári kikérdezés, kísérletek, gyűjtő munkák elvégzése. Elterjedt a fejlettebb elsődleges közösségek önellenőrzési formája közül a "szakosított" kikérdezés /egyes tantárgyakból a legjobbak kikérdezik a csoport tagjait/. Az írásbeli leckéket az elsődleges közösségek vezetői is és a nevelők is ellenőrzik.

A tanulmányi munka eredményességét mutatja, hogy a diákotthoni tanulók tanulmányi színvonala emelkedett, a bukási arány 2-5 % között mozog, s a tanulóknak csupán 1-2 %-a nem fejezi be az általános iskolát. A 8. osztályt végzők 90 %-a tovább tanul.

Az önállóság fejlesztése, az önképzés igényének kialakítása mindennapi feladat. Feltételei csak részben biztosítottak a szabadpolcos könyvtár és a különböző szakköri eszközök, a-

anyagok használatával. Az egyéni érdeklődési körök megismerése, ezen belül tevékenységeik megfigyelése nélkülözhetetlen feltétele annak, hogy e területen nagyobb eredményt érhessenek el.

A tanulmányi eredmények javítása mellett a diákotthonok kiemelkedő munkát végeznek a tanulók és szülők körében a pályaválasztás és irányítás területén. Kezdetben a továbbtanulási arány a középiskolák esetében 20-50 % között volt, a szakmunkástanuló intézetekkel együtt 50-70 % körül mozgott, ma ez az arány már azonos a városi, illetve falusi gyermekekével. Probléma, hogy a szülők és a diákotthoni tanulók szándékai az iskola megválasztásában nem esnek egybe. A fiatalok szüleiktől eltérően nagyobb arányban választják a szakközépiskolát. Kedvezőtlen jelenség, hogy a szülők el nem hanyagolható létszámban nem akarják tovább taníttatni a diákotthon adta előnyökben részesülő gyermekeiket. A nevelők fokozott feladata a tanulók és a szülők hatékonyabb befolyásolása, meggyőzése az iskolatípusok közötti arányok megváltoztatására, a továbbtanulás mértékének növelésére.

b/ Világnézeti nevelés

Megalapozásában és fejlesztésében döntő szerepe van az értelmi nevelésnek, valamint a közösség személyiségformáló erejének. A természetről és a társadalomról tanultak, az uttörőmozgalom, a család és a spontán tapasztalatok és élmények meghatározóak a világnézet kialakulásában. A diákotthon törekvése, hogy a legszorosabb együttműködésben végezze világnézeti nevelőmunkáját.

A megye több diákotthonában társadalomtudományi, természettudományi, technikai szakkörök segítik a mélyreható elemzést, a világnézet formálását. A diákotthonos gyermekek döntő többsége úttörő. A kapcsolat az iskola és a diákotthon között az úttörőfelelős nevelő és diákok útján biztosított. Az őrsi, raj- és csapatfeladatok teljesítését az otthonban is számon tartják. Ahol az őrsek tagjai teljes egészében vagy többségükben diákotthonos gyermekek, az őrsi foglalkozások is az otthonban folynak. Több helyen a nevelők segítő részvételével kiegészítő úttörő akciókat is vállalnak a gyermekek. Az úttörő csapatokban a felső tagozatos tanulók 25 %-a tisztségviselő, bár intézményenként a tanulók összetételétől függően nagy eltéréseket mutat.

Fokozatos és folyamatos munkával az őszinte, közvetlen légkör megteremtése útján igyekeznek a nevelők a gyermekek gondolkodásában meglévő vallásos, babonás nézeteket felszámolni, az ok-okozati összefüggések keresésére nevelni a tanulókat.

A társadalmi élet nagyobb jelentőségű eseményeit a rádió és televízió útján figyelemmel kísérik, ünnepélyek rendezése, kultúrális szereplések befolyásolják világnézetüket helyes irányban.

A zömében hátrányos helyzetű, ingerszegény, alacsony kultúrális környezetből érkező gyermekek világképének kialakításában és világnézetük formálásában még sok a tennivaló.

c/ Politechnikai nevelés

A tanulók politechnikai nevelését nagymértékben szolgálja a tanulmányi és a fizikai munka keretében szervezett tevékenység. A tanulmányi munka során kiemelt figyelemmel foglalkoznak azokkal az anyagrészekkel, amelyek a korszerű ipari és mezőgazdasági termelés és technika elveivel, alapjaival ismertetik meg őket. A fizikai munkában személyes tapasztalatokat gyűjtenek az elmélet gyakorlatban történő megvalósulásáról. Az otthonokban az elméleti tárgyak gyakorlatainak egy részét /fizikai, kémiai kísérlet, élővilág anyaggyűjtés, technikai gyakorlat, stb./ végzik, látogatások alkalmával pedig a nagyüzemi termeléssel ismerkednek meg. A szakköri foglalkozások között a műszaki-technikai jellegűek /barkács, modellező, stb./ különösen jelentősek.

A diákok otthonok nagy gondot fordítanak a fizikai munkára. A gyermekek általában szeretnek dolgozni, még az alsó tagozatosok is. Van ahol önálló szervezésben végeznek egy-két félnapos közhasznú munkát /Jánoshalma, Izsák, Kecel, Hercegszántó/. Ugy szervezik meg a fizikai munkát, hogy minden kisebb közösség és minden tanuló életének szerves része legyen. Több helyen azonban hiányzik a tanyáról jött tanulók tevékenységei közül a szabadban végezhető fizikai munka. A kerti munka hiányában a gyermekek leszoknak erről a tevékenységről. Így otthon egy idő után nem szívesen segítik szüleiket ebben a munkában.

Az önkiszolgáló házimunkák köre minden otthonban eléggé széles skálájú. Saját ruházat rendben tartása, alsónemű, zokni rendszeres mosása szokássá válik. Takarítás, parkápolás, udvarrendezés, virágok gondozása, ebédlői szolgálat, ügyelet stb. a helyi körülmények szerint kialakított. A rend, a tisztaság megőrzése általában kielégítő, jó színvonalú. Minden otthonban következetes munkát jelent a nevelők és gyermekaktivák részéről az igénytelen, rendetlen tanulók nevelése.

Az ötnapos munkahétre való áttérés csökkentette a szabadidőt a munkanapokon, ezért kevés a kötetlen, vagy egyéb célra felhasználható szabadidő. Pedig nem szabad elfelejteni, hogy a diákotthonban lakó diák gyermek, akinek életszükséglete a szabadon választott és önfeledten végzett játék.

d/ Közösségi-erkölcsi-politikai nevelés

A diákotthon sajátos szervezetéből adódik, hogy fejleszti a tanulók kollektív szemléletét, magatartását. Formálja a viszonyulást a kollektívához, annak erkölcsi értékrendjéhez, a közösségben kibontakozó tanulói tevékenységhez. Kibontakoztatja azt a tevékenységrendszert, amelyben az egyén sokoldalúan fejlődhet. Gondoskodik az önkormányzókéesség fejlesztéséről, biztosítja az önkormányzati szervek demokratikus működését. A közösség szervezeti kereteit a Rendtartás szabályozza, tartalmi ajánlásokat pedig a Nevelési terv ad a diákotthonoknak.

A közösségek rendszere kialakult minden otthonban. Az elsőd-

leges közösségek összetétele és létszáma a helyi körülményekhez igazodva intézetenként eltérő. Általában 4-10 között mozog a létszám attól függően, hogy az iskolai osztályokban hogyan vannak elosztva a gyermekek és az őrsi keretek hogyan alakultak. Általában az azonos osztályba járók kerülnek csak az elsődleges közösségekbe. Az elsődleges közösségek tartalmi munkája a legtöbb otthonban a tanulással kapcsolatos feladatokra terjed ki és felöleli azt minden vonatkozásban.

A közbüleső közösségek egybeesnek a nevelői csoportokkal. Üsz-
szetételük többségében heterogén /egy-két, vagy több osztály-
béliek/. A kislétszámú otthonokban a közösségek aktiva cso-
portja szűkebb, mert a diáktanács tagok irányításával dolgo-
zó aktívák intézeti szinten oldják meg a feladatokat /kultú-
rális, sport-játék, fizikai munka/. Az intézeti közösség irá-
nyítását a diáktanácsok végzik, melynek összetétele és létszá-
ma a kialakított reszortoktól, az otthon nagyságától függően
4-13 fő között változik. Legjellemzőbb azonban a 7-9 fős diák-
tanács. Az otthontanács titkárainak feladatköre a diáktanács
reszortfelelőseinek irányításán kívül az úttörőcsapattal va-
ló kapcsolattartás és az úttörőfeladatok segítése a diákott-
honban.

Az önkormányzat legfelsőbb szerve az otthongyűlés, amely a
legfontosabb szervezeti és tartalmi kérdésekben valamint az
új feladatok körvonalazásában, végrehajtásának megszervezésé-
ben vesz részt. Az otthongyűlés csak lassú fejlődés során
válík valóságos önkormányzati fórummá, az alsó tagozatosok

inkább csak jelen vannak megbeszélésein, tényleges részvételre nemigen képesek. A diáktanácsok és az egyes területeken működő aktív csoportok munkáját a nevelők és az igazgató mindenütt segítik.

A tapasztalatok szerint az otthonok többségében emelni kell az aktívnevelés színvonalát. A diáktanács önállóságának, öntevékenységének fejlesztése érdekében a vezetés funkcióinak ellátására eredményesebben kell megtanítani a tagokat és aktivistákat. Jobban kell fejleszteni az ellenőrző készséget, mert csak így fejlődhet a kezdeményező készség is.

Az otthon házirendje, a tanulók napi- és hetirendje tartalmazza azokat a szabályokat, tevékenység- és viszonyrendszereket, amelyhez minden gyermeknek igazodnia kell. Ezek a közösségi életnek olyan normái, amelyek nélkül nem lehet rend és fegyelem, de alkotó munka sem. Minden diákotthon rendelkezik helyi- és intézményi sajátosságainak megfelelő dokumentum-rendszerrel és működési idejétől és szintjétől függően kialakított szokásokkal, hagyományokkal. Tiszteletben tartásuk kötelező, annál is inkább, mert megalkotásukban, elfogadásukban és ellenőrzésükben is részt vesz.

A szokásrendszer kialakítás során tekintetbe veszik a 6-10 éves korosztály életkori sajátosságait, ahol még a kialakuló közösségnek a pedagógus a központi alakja, de az ötödik osztályos korban diákotthonba kerülő gyermek direkt irányítására

is gondot fordítanak. Ebben a viszonyrendszerben alakul, formálódik, fejlődik az önző, magányos tanyai gyermek "társas lényé", közösségi érzelmeket hordozó, fegyelmezett állampolgárrá.

Az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésének leghatásosabb eszköze a tervszerűen, rendszeresen, lelkiismeretesen végzett munka. A tanulmányi, a szakköri, a diákotthon érdekében végzett és a közhasznú társadalmi munka. Ennek értékelésére már az értelmi nevelés elemzése során fentebb kitértünk.

Nagy gondot fordítanak az otthonokban arra, hogy a tanulóknak felső tagozatos korukban szokásává váljék a politikai-közéleti események iránti érdeklődés a rádió, a tv politikai műsorainak folyamatos figyelemmel kísérése, a rendszeres újságolvasás. Néhány diákotthonban ezt sok ötlettel segítik és úgy végzik, hogy az a foglalkozás természetes része legyen a napi programnak, mentes minden erőltetettségtől. Több helyen tartanak olyan vetélkedőket, amelyeken a politikai tájékozottság szerepel, s a szerzett információkat hasznosíthatják a gyermekek.

A politikai ünnepekre lelkesen készülnek és közös, vagy önálló gyűjteményekkel, műsorokkal szerepelnek a tanulók. Hatásos alkalmak ezek a hazafias és internacionalista nevelésnek. A kötetlen szabadidős foglalkozások, kirándulások is jó lehetőséget nyújtanak a személyiség erkölcsi-politikai formálódásához.

e/ Esztétikai nevelés

A diákotthonban végzett esztétikai nevelés kiegészíti, többoldalúan segíti a tanulók szépérzékének fejlődését, a művészeti alkotások iránti fogékonyságát. Talán ez a nevelési terület az, ahol széles skálán kínálkoznak a tevékenységi formák és a legjobb eredmények, leglátványosabb sikerek születtek. Az esztétikai élményeknek nemcsak befogadói, hanem a nevelői segítség kapcsán lelkes művelői és szereplői is a tanulók. Az esztétikai érzék fejlesztésének elterjedt formája, hogy a nevelők irányításával készítenek dísz tárgyakat, kézimunkákat, amelyekkel saját környezetüket díszítik. A tanulók jelentős része megismerkedik a népi himzésekkel, készítenek bábokat, üvegmozaikot, fafaragásokat, rézdomborítást, kerámiákat /Jánoshalma, Tiszaújváros, Soltvadkert, stb./.

Van diákotthon, ahol igen magas színvonalon művelik a bábozást. Máshol nemzetiségi néptáncokat gyűjtenek és táncolnak, gyűjtik a környéken élő népek múltjának tárgyi emlékeit /Tiszaújváros, Hercegszántó, Csákvár/. Több helyen hagyomány a kulturális rendezvény, műsor, amelyet a szülőknek, üzemek, tsz-ek dolgozóinak, óvodásoknak és öregek napközijében is előadnak /Bácsalmás, Hercegszántó, Jánoshalma, Tiszaújváros/.

A nevelők szervezésével a gyermekek keresik a művészi előadásokkal, alkotásokkal való találkozást. Színház-, mozi- és tárlatlátogatásokat rendeznek, izléses képek, fényképek gyűjtésével fejlesztik szépérzéküket. Nehéz a munka az izlésfejlesztés a lakáskultúra és az öltözködés területén. A gyermekek közvet-

len környezetükből, otthonról giccses tárgyakat, izléstelen képeket hoznak, amelyek ellen a küzdelem sokszor sikertelen.

Ezek a tapasztalatok elsősorban a meglévő, felhasználható példák. Az eredményes gyakorlat általánossá tételére figyelmeztet mindenkit, aki érdekelt a fiatalok szabadidős tevékenységének megszervezésében, kultúrájának emelésében. Az ötnapos munkahét bevezetése szűkebbre szabta a lehetőségeket.

f/ Egészséges életre nevelés

A diákotthonnak fontos feladata a tanulók testi nevelése. Két okból is kiemelt nevelési terület: 1/ A tanulók többsége olyan környezetből érkezik, ahol a legelemibb higiéniai követelmények sem biztosítottak, 2/ Másrészt az otthonnak a szülői gondoskodást is pótolnia kell a test gondozásában.

Az alapvető egészségügyi és higiéniai követelményeket jórészt a diákotthonban sajátítják el a tanulók. Az egyik szülő "kérte számon" a pedagógust ezért: "Tessék már mondani, mit tetszettek csinálni a lányommal a diákotthonban? Szombaton hazajön, mos, vasal, súrolja a padlót, kirámolja a szekrényt, neki már nem jó egy pohár, mert ha valaki ivott belőle, másikat vesz elő!"

Eredményesen folyik a higiéniai és a kultúrált étkezési szokások kialakítása. A személyi egészségügyi szokások kialakítása azokban az otthonokban a legeredményesebb, ahol a nevelők munkáját gyermekfelügyelők is segítik. Számuk jelentősen emelkedett,

de még mindig nem elegendő. Az alsó tagozatosok növekvő aránya /36%/, valamint az óvodások jelenléte indokolja fokozott mértékű jelenlétüket, munkájukat.

Az alapvető egészségügyi ellátási feltételek minden diákotthonban biztosítottak, bár helyenként túlzásúfoltak, a megállapított férőhelyek száma nem tükrözi a szabvány által előírtakat, s a régi épületek lassan elavulnak, elhasználódnak /Bácsalmás, Csávoly/.

A mozgás, a játék- és sportfoglalkozások is helyet kapnak a tevékenységrendszerben. Házi és iskolai versenyeken vesznek részt a tanulók. Megyeszerte megszervezik a szomszédos diákotthonok sporttalálkozóit. Kirándulásokon, nyári táborozásokon is részt vesznek. Az időtényező azonban korlátokat szab a játék- és sportfoglalkozásoknak ugyanúgy, mint a kulturális életben. Így a szabadban eltöltött idő hétközben igen kevés!

5. Az általános iskolai diákotthonok speciális vonásai

a/ A diákotthonok döntő többségében jelen vannak az alsó tagozatos gyermekek is. Arányuk megyei szinten 36-38 %-os, de van olyan otthon, ahol megközelíti vagy eléri az 50 %-ot is. Nemcsak az elnéptelenedés miatt megszüntetett tanyai kisiskolákból kerültek be, hanem a szülők közül többen önként hozzák a felső tagozatos gyermekkel együtt. Ez új nevelési helyzetet teremtett kezdettől fogva. Az alsó tagozatos gyermekek miatt differenciáltabbá vált az érintett diákotthonok nevelőmunkája.

előtérbe került és nélkülözhetetlenné vált a kellő létszámú és képzettségű gyermekfelügyelők munkája.

b/ Az alsó tagozatosok felvételével párhuzamosan jelentkezett a tanyai körzetekben lakó értelmi fogyatékos gyermekek diákotthoni elhelyezésének igénye is. Különösen akkor erőteljesebb a szülők követelése, ha a családból a nem fogyatékos testvér felvételt nyert a kollégiumba. Felvételüket kezdetben elutasították, de az igény növekedésével, a megye szűk gyógypedagógiai intézeti elhelyezési lehetőségei miatt számolni kellett velük. Néhány a felső tagozatba bekerülő túlkoros gyermeknél is ilyenkor derül ki, hogy az általános iskolai tananyaggal képtelen megbirkózni. A problémát kiegészítő iskolai áthelyezéssel, a diákotthonban a tanulmányi időre elkülönítéssel oldották meg /Bácsalmás, Kiskunmajsa/, de együttnevelésük továbbra is megoldatlan.

c/ Néhány általános iskolai diákotthon az évek során "széleskorhatárúvá" fejlődött /Bácsalmás, Jánoshalma, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Lajosmizse, Tiszakécske/. Az 1-8. osztályos tanulókon kívül a helyi középfokú /gimnázium, szakmunkásképző/ intézetek tanulóinak elhelyezését is biztosítják. Ez a helyzet egyébként kikényszerítette a kapcsolatfelvételt a középiskolai kollégiumokkal, amelyekkel szervezett együttműködés nem alakult ki. Pedig a középiskolai kollégiumok pedagógiai gyakorlatából vették át a legtöbbet az általános iskolai diákotthonok.

Kislétszámban óvodás korú gyermekek is találhatóak a diákotthonok némelyikében /Jánoshalma, Kunszentmiklós/, olyan szórt tanyai településekről, ahonnan a szülő nem tudja óvodába adni kisgyermekét. Jelenlétük tovább bonyolítja a kollégium nevelőmunkáját, de elérhető lehetőség az ötévesek iskolára való előkészítésének.

d/ Az utóbbi években egyes diákotthonokban a férőhelyek kihasználatlansága /1981-ben a kihasználtság 90,6 % volt/, ennek következtében a Duna mentén 4 kollégium megszűnése /Harta 1975, Dusnok 1976, Gara 1979, Dunavecse 1980/, egy kollégium /Herceszántó/ profilváltozása következett be, másutt zsúfoltságról panaszkodnak a szakfelügyelői jelentések. Kiderült az is, hogy évente 100-120 tanuló költözik ki a diákotthonokból, amely az összlétszám 5-6 %-a. Okok között találjuk a család életviszonyainak változását, egyes külterületek elnéptelenedését, a tanyai élet elhagyását.

Pótlásként egyre több a családjukban veszélyeztetett gyermek a diákotthonban. Egyre feszítőbb gond a speciális nevelési feltételek biztosításának az igénye.

A széleskorhatárú diákotthon, valamint a speciális nevelést igénylők növekvő száma /a nevelés sokarcúsága/, nem utolsósorban egyes régebbi, felújításokkal fenntartott diákotthon elavulása a nevelési tervben meghatározott célok megvalósíthatóságát erősen megkérdőjelezi, a minőség javítását lehetetlenné teszi.

e/ A problémák a diákokotthonokat szervezetiileg és tartalmilag más, új célok megfogalmazására, korszerű módszerek kidolgozására serkentik, ugyanakkor még 1982-ben sem valósult meg 100 %-ig a tanyai, nem szakrendszerű oktatásban részesülő felső tagozatos tanulók körzetesítése. Igaz, százalékában már nehezen kifejezhető számban, de a kecskeméti járásban léteznek ilyen tanulók.

VII.

Összefoglalás és a fejlődés tendenciái

1. Az általános iskolai diákokthonok nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a kötelező iskoláztatás színvonalának emelésében. A nevelő-oktató iskola jelentős segítőtársa, kiegészítője. Alapképzési, szintrehozási, kiegyenlítési, gyarapítási tevékenysége, sokoldalú nevelési munkája meghatározó egy-egy külterületi körzet életében. Fontos eszközei az oktatáspolitikai célkitűzések megvalósításának.

A befektetett pénz, társadalmi segítség, a szakigazgatás és a pedagógusok szervező és nevelő munkája láthatóan, érzékelhetően gyümölcsözik, lassan megtérül. A társadalomban elfogadottá, természetessé váltak ezek az intézmények.

Közéleti emberek, politikusok, írók, pedagógusok küzdöttek létrehozásukért és nyilatkoztak védelmükben:

Dr. Romány Pál: "A tanyai iskolák hátrányos helyzetének megszüntetését... csak a szakrendszerű oktatás általánossá válásával lehet elérni. Erre pedig a szórványtanyák közötti egy-két tantermes iskolákban nincs mód. Az általános iskolák felső tagozatos tanulóit... csak úgy lehet azonos képzésben részesíteni a más lakóhelyen élő társaikkal, ha a tanyai tanulókat az iskolához visszük... Ennek fő útja: tanyai kollégiumok létesítése." /23/

Váci Mihály: "Abból az óriási tanyavilágból, ahonnan az osztály-

könyvek tanúsága szerint 1950-től 1958-ig tizen se mentek középiskolába,... azóta, hogy tanyai kollégiumokban nevelkednek, évente egyre többen jutnak tovább."/18/

Turgonyi Júlia: "Az általános iskolai diákotthonoknak szinte mindegyike jelentős társadalmi közreműködéssel született. Az építésben, a csinosításban, a berendezés elkészítésében, a szülők messzemenően részt vettek."/18/

Dr.Gajdócsi István: "az általános iskolai oktatás feltételeinek és színvonalának javítása egyik legsürgősebb feladatunk a tanyával kapcsolatos intézkedéseink sorában. Indokolja ezt, hogy az anyagi és szellemi инвестиció sokszorosán visszatérül a felnövekvő fiatal generáció szakmai tudásában és általános műveltségében."/24/

Dr.Tóth Géza: "A diákotthoni nevelők kezdettől fogva tudták, hogy az az elsőrendű feladatuk, hogy megkeressék azokat a módszereket, alkalmazzák azokat a tevékenységi formákat, amelyek segítik a hátrányos helyzet megszüntetését."/20/

Rádi Tiborné: "Hittel, szeretettel végzem a munkám. Tudom, hogy a hátrányos helyzetet fel lehet számolni bármilyen súlyos is az, ha a gyermek iránti szeretettel, a nép felemeléséért érzett felelősségtudattal végezzük munkánkat."/20/

2.A diákotthonok hálózata, szervezeti rendszere, tartalmi munkája 1982-ig kiteljesedett, stabilizálódott, de koránt sem vált mozdulatlanná.

- A Duna menti diákotthonok a tanyai lakosság elvándorlása, a tanulók csökkenése folytán megszűntek, illetve átminősültek gyógypedagógiai és napköziotthoni intézménnyé, a herceg-

szántói átrétegződött szerbhorvát nemzetiségi jellegű kollégiummá. A megszűnés vagy átalakulás okai között némyel esetben a létesítés túlhajtása, indokolatlansága is megállapítható. Több intézmény halad a profilváltás, az átrétegződés vagy a megszűnés felé.

- A hétközi diákotthonok szervezeti rendszere kezdettől fogva nagyban hasonlít a középiskolai kollégiumok és a nevelőotthonok életrendjéhez. Házi rendje, heti és napi rendje speciális helyzetéből adódó feladatait, lehetőségeit tükrözi. Szervezeti rendjébe - ellentmondásaival együtt - beépült az ötnapos munkahétre való átállás. Munkarendje alkalmazkodik az általános iskolák óra- és életrendjéhez. Az önálló igazgatású diákotthonok száma csökken, igazgatásilag legtöbb a körzeti központi általános iskolához tartozik. Mégis a legtöbb szakfelügyelői jelentés az iskola és a diákotthon jobb munkakapcsolatát sürgeti mind a tanulmányi munkában, mind pedig a mozgalmi nevelés területén. Az egyoldalú közeledést és érdeklődést fel kell váltania a kölcsönös segítségadás készségének.

- Bács-Kiskun megyében a férőhelyek száma 2048. Évenként a betöltött férőhelyek száma alacsonyabb, a statisztikai jelentés betöltetlen férőhelyeket mutat ki, ugyanakkor a diákotthonok többsége eléggé zsúfolt. A férőhelyek meghatározása nem minden esetben egyezik meg a férőhely normával, még az új építésű intézetekben sem.

A férőhelyek felét alsó tagozatos, óvodás és középiskolás tanuló foglalja el, ugyanakkor még felső tagozatos tanulók is találhatók a tanyai iskolákban a megyében.

A diákotthoni férőhelyeket célszerű felülvizsgálni és az épület tényleges befogadóképességéhez igazítani. Az alsó tagozatos tanulók további körzetesítése nem indokolt, a körzeti iskolák úgy is zsúfoltak, a kisiskolák megőrzése a 6-10 éves gyermekek szocializációja szempontjából sem előnytelen. A felső tagozat kinttartása viszont már szükségtelen, körzetesítésük és szakrendszerű oktatásuk a komplex nevelőhatások érdekében szükséges. A rendelkezésre álló férőhelyek ezt lehetővé teszik!

- A diákotthonok jelentős része "széleskorhatárúvá" vált az évek során, ami azt jelenti, hogy 3-18 éves korig tizenöt év korosztályát nevelik együtt. Ehhez a személyi feltételek az intézményekben nem biztosítottak. Több gyermekfelügyelő, óvónő, gyógypedagógus és középiskolai nevelő alkalmazására lenne szükség a hatékony oktató-nevelő munka megoldásához.
  - A nevelőgárda sok megpróbáltatáson át a kezdeti kudarcokat is leküzdve valósította meg a diákotthoni nevelés speciális feladatait. A legjobb nevelők a volt tanyai tanítókból váltak a körzetesítést követően. A törzsgárdát lassan felváltja a fiatalabb nemzedék. Ez a generáció-váltás nem zökkenőmentes. A bentlakásos intézményekben található a legtöbb képesítés nélküli pedagógus. Bács-Kiskun megyében arányuk meghaladja a 10 %-ot. A képesítettek között is kevés a pedagógia-pszichológia szakos. A szó igazi értelmében a kollégiumban kellene dolgozni a legjobb nevelőknek!
- A nevelőtanárok bérezése meghaladja az általános iskolák pedagógusainak átlagbérét, de munkaidejük és munkakörül-

ményeik /beosztásuk/ miatt sokan nem vállalják szívesen ezt a munkát. A közvéleményben sem a megbecsült pedagógus munkák közé számít a diákotthoni!

A pedagógusképzésben, a nevelők kiválasztásában, a munkakörülmények javításában, a pálya erkölcsi és anyagi elismerésében egyaránt cselekvésre van szükség, ha további színvonal emelkedést kívánunk elérni.

- A diákotthon lényeges eleme az otthonosság, amelyben a zárkózott tanyai gyermek feloldódik, önfeledtté válik, s magasabb kultúrális értékekre tehet szert. A megye tanyai kolégiumai olyan gondossággal és anyagi ráfordítással készültek és működnek, hogy még a legszerényebb is megfelel a nyugodt felkészülés feltételeinek. Vajon meddig?

Kevés kivétellel "Két műszakot" teljesítenek az épületek, a tanulószobák. Az iskolák tanterem hiánya miatt délelőtti tanítás folyik, délután és este felkészülés, szabadprogram zajlik. Takarításra, rendbehozásra alig jut idő. Nagy gond, hogy ezért idő előtt elhasználódnak, berendezésük gyorsan elkopik. Még nagyobb baj, hogy nem érvényesülhet teljesen az, amiért a diákotthon "otthon"! A délelőtti iskolapad, délután tanulóasztal szinte ugyanazokkal a gyermekekkel. A változatosság hiánya, az iskolaszerű berendezés, a monotómia kialakulását okozza, s egyúttal csökkenti a munka hatásfokát.

A demográfiai hullám elvonulása távlatban csökkenti majd a tanulószobák délelőtti elfoglalását, de teljes felszabadításuk nem várható. A körzeti központi iskolák bővítése

mentesítheti az otthonokat a túlzott igénybevétel alól.

3.A diákotthonok perspektívája, továbbfejlesztése függvénye a társadalmi, gazdasági fejlődésnek, az Alföldön a "tanyapolitika" alakulásának. Léte és tartalmi munkája része a közoktatás távlati koncepciójának. Az MSZMP KB 1982 április 7-i állásfoglalása követendő útmutatást tartalmaz: "A nyolcvanas évek feladatainak megoldása során fokozottabban kell figyelembe venni az iskolarendszer fejlesztésével szemben támasztható távlati követelményeket, hogy a mai legégetőbb gondok megoldása egyben a távlati célok megvalósítását is segítse." /7/

Az állami intézkedések gyors döntések és cselekvések helyett, megfontolt, kísérletekkel igazolt lépésekre intenek. Struktúrális változások is csak "megtartva-fejlesztve" lehetségesek. A további körzetesítések végrehajtása, a diákotthonok sorsának eldöntése szervezeti és tartalmi munkájuk megváltoztatása is ebben a relációban képzelhető el.

A továbbfejlesztés alapelveinek tekinthetjük, hogy

- csak megalapozottan, nem elsietetten, a szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtésével együtt szabad körzetesíteni;
- lényeges, hogy a körzetesítéssel a tanulók a fejlődést jobban biztosító, kedvezőbb körülmények közé kerüljenek, a közoktatási, közművelődési és mozgalmi szempontból egyaránt;
- az általános iskolai diákotthonok fenntartása, korszerűsítése szükséges, elsősorban a felső tagozatos tanulók szakrendszerű oktatását kell biztosítaniuk;

- mind jobban meg kell felelniök az alsó tagozatos, veszélyeztetett helyzetű és középiskolai tanulók nevelési követelményeinek, kismértékben az iskolaelőkészítő és korrekciós feladatok ellátásának is;
- képzett pedagógusok /nevelőtanárok/ és kisegítő személyzet munkálkodik a hátrányos helyzetből startoló gyermekek nevelésén és gondozásán, a képesítés nélküliek mielőbbi felkészítésével.

"Iskolarendszerünk fejlesztésének egyik fontos feladata azoknak a szervezeti formáknak és pedagógiai megoldásoknak a megteremtése, amelyek segíteni tudják a hátrányok hatékony enyhítését, egyszersmind a tehetségek minél szélesebb alapú kiválasztását, majd gyors és eredményes kifejtését. Ugyanakkor a tehetségek felkarolása és megkülönböztetett fejlesztése nem idézhet elő a hátrányokkal indulók és a lassabban fejlődők elhanyagolását, pedagógiai támogatásuk lanyhulását. E két feladatot szerves egységben kell megoldani." /7/

Erre az általános iskolai diákotthonok alkalmasak lesznek. Talán az ezredfordulón is.

J E G Y Z E T E K

- /1/ A Magyar Szocialista Munkáspárt VIII. Kongresszusának jegyzőkönyve /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1963./

- /2/ A Magyar Szocialista Munkáspárt XII. Kongresszusának jegyzőkönyve /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1980./

- /3/ Magyarország két évtizede 1962-1982
/Kossuth Könyvkiadó Bp., 1982./

- /4/ 1961. évi III. Törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről /Hatályos jogszabályok gyűjteménye 1945-1977.
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Bp., 1978./

- /5/ A Magyar Szocialista Munkáspárt X. Kongresszusának jegyzőkönyve /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1970./

- /6/ Közoktatás /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1982./

- /7/ A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1982 április 7-i állásfoglalása /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1982./

- /8/ Középiskolai kollégiumaink tíz éve /Magyar Pedagógiai Társaság Bp., 1971./

- /9/ Bernáth József: Fényes szellők /Tankönyvkiadó Bp., 1970./

- /10/ Takács József: A tanyai népesség helyzete /Szociológia, Akadémiai Kiadó Bp., 1975/1./
- /11/ Kérdések és feleletek a mai tanyákról. Szerkesztette: Cserkúti Ferenc. /Hazafias Népfront 1978./
- /12/ Rendtartás az általános iskolai diákotthonok számára. /116/1974.OM számú utasítás/
- /13/ Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának pártértekezlete /Kecskemét, 1962 október 25-26./
- /14/ Tanyapolitika Bács-Kiskun megyében /MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottsága Propaganda és Művelődési Osztálya Kecskemét, 1972./
- /15/ Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának beszámolója a XI. kongresszus óta végzett munkájáról./MSZMP Bács-Kiskun megyei pártértekezlete 1980 március 1-2./
- /16/ Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának jelentése a megye közoktatásának helyzetéről és fejlesztésének feladatairól. /Kecskemét, 1972 október 17./
- /17/ Területi Statisztikai Évkönyv /Központi Statisztikai Hivatal Bp., 1981./

- /18/ Falusi, tanyai iskolások /Tankönyvkiadó Bp., 1966/
- /19/ A Bács-Kiskun megyei Tanács határozata a hátrányos helyzetű tanulók problémáiról, a kisiskolák és általános iskolai diákotthonok helyzetéről, s az ezzel kapcsolatos fejlesztési feladatokról./1968 június 26-i tanácsülés./
- /20/ Dr.Tóth Géza: Az általános iskolai diákotthonok szerepe a szocialista nevelőiskolának, mint központi nevelési intézménynek nevelési rendszerünkben. /Bács-Kiskun megyei Pedagógus Továbbképző Intézet, Kecskemét/
- /21/ Az általános iskolai diákotthon nevelési terve /114/1981. MM. számú utasítás/
- /22/ Az általános iskolai diákotthonok ideiglenes szervezeti és működési szabályzata /MM Bp., 1963 október 28./
- /23/ Dr.Romány Pál: A tanyarendszer ma. /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1973./
- /24/ Mi lesz a tanyákkal? Szerkesztők: Cserkúti Ferenc, Horváth László /Hazafias Népfront, 1973./

I R O D A L O M

- A Magyar Szocialista Munkáspárt VIII. kongresszusának jegyzőkönyve /Kossuth Könyvkiadó, 1963./
- A Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusának jegyzőkönyve /Kossuth Könyvkiadó, 1980./
- Magyarország két évtizede 1962-1982 /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1982./
- 1961. évi III. Törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről /Hatályos jogszabályok gyűjteménye 1945-1977. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Bp., 1978./
- A Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának jegyzőkönyve /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1970./
- Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1981./
- A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1982 április 7-i állásfoglalása /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1982./
- Közoktatás /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1982./

- Középiskolai kollégiumaink 10 éve /Magyar Pedagógiai Társaság Bp., 1971./
- Bernáth József: Fényes szellők /Tankönyvkiadó Bp., 1970./
- Statisztikai Évkönyv 1980. /Központi Statisztikai Hivatal Bp., 1981./
- Nevelőmunka az általános iskolai diákotthonokban. Tanulmánygyűjtemény. /Tankönyvkiadó Bp., 1976./
- Rendtartás az általános iskolai diákotthonok számára /116/1974. OM.számú utasítás/
- Az általános iskolai diákotthon nevelési terve /114/1981. MM.számú utasítás/
- Területi Statisztikai Évkönyv /Központi Statisztikai Hivatal Bp., 1981./
- Falusi, tanyai iskolások /Tankönyvkiadó Bp., 1966./
- Takács József: A tanyai népesség helyzete /Szociológia, Akadémiai Kiadó Bp., 1975/1./
- Erdei Ferenc: Településpolitika, közigazgatás, urbanizáció /Akadémiai Kiadó Bp., 1977./

- Csontos Magda: ... "hamar elkezdődött a pör magammal"
Beszélgetés Keresztúry Dezsővel /Köznevelés, 1980/22./
- Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának pártértekezlete
/Kecskemét, 1962 október 25-26./
- Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának beszámolója a
XI. kongresszus óta végzett munkájáról. /MSZMP Bács-Kis-
kun megyei pártértekezlete 1980 március 1-2./
- A Bács-Kiskun megyei Tanács határozata a hátrányos helyzetű
tanulók problémáiról, a kisiskolák és általános iskolai di-
ákotthonok helyzetéről és az ezzel kapcsolatos fejlesztési
feladatokról. /1968 június 26-i tanácsülés./
- Irányelvek a tanyai gyermekek hátrányos helyzetének megszün-
tetéséhez /Bács-Kiskun megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osz-
tálya Kecskemét, 1969./
- Az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának jelentése a megye
közoktatásának helyzetéről és fejlesztésének feladatairól
/Kecskemét, 1972 október 17./
- Az általános iskolai kollégiumi ellátottság helyzete és fej-
lesztésének feladatai Bács-Kiskun megyében /Bács-Kiskun me-
gyei Tanács VB. Tervosztálya Kecskemét, 1972./

- Jelentés a megye tanyai lakosságának helyzetéről és a várható változásokról /az MSZMP Bács-Kiskun megyei VB. és a Bács-Kiskun megyei Tanács VB. együttes ülése Kecskemét, 1971. december hó/
- Dr. Romány Pál: A tanyarendszer ma. /Kossuth Könyvkiadó Bp., 1973./
- Mi lesz a tanyákkal? Szerkesztők: Cserkúti Ferenc, Horváth László /Hazafias Népfront, 1973./
- Kérdések és feleletek a mai tanyákról. Szerkesztő: Cserkúti Ferenc /Hazafias Népfront, 1978./
- Bagóczy Zsuzsa: A csávolyi általános iskola története a felszabadulástól napjainkig /Szakdolgozat Baja, 1971./
- Farkas Erzsébet: Egy általános iskolai diákotthon története és tartalmi munkája /Szakdolgozat Baja, 1979./
- Marótiné Kékesi Mária: Az általános iskolai diákotthonban folyó nevelés megtervezése és gyakorlati megvalósítása /Szakdolgozat Baja, 1979./
- Szőke Józsefné: A tiszakécskei általános iskolai diákotthon 3-4 osztályos csoportjában folyó nevelés megtervezése és gyakorlata /Szakdolgozat Baja, 1979./

- Tóth Sándorné: A diákotthoni nevelőmunka megtervezése és lebonyolítása a soltvadkertti diákotthonban. /Szakdolgozat Baja, 1980./
- Zemankó István: A jánoshalmi általános iskolai diákotthon története 1963-1982./ Szakdolgozat Baja, 1982./

F Ü G G E L É K

/Dokumentumok, fényképek/

MÜVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM

Budapest, V., Szalay-utca 10-14. sz.

Az általános iskolai diákotthonok
ideiglenes szervezeti és működési
szabályzata.

1./ Az általános iskolai diákotthonok rendeltetése, feladata

Az általános iskolai diákotthonok a körzeti iskolák mellett működő - az iskolai oktatási és nevelési célkitűzések megvalósításának alárendelt - intézmények.

Rendeltetésük, hogy otthont nyújtsanak és ezáltal lehetővé tegyék a szakrendszerű oktatásban való részvételt a szakcsitott oktatás megvalósítására alkalmatlan tanyasi és falusi kisiskolák területéről azon felsőtagozatos tanulóknak, akik közlekedési nehézségek miatt nem lehetnek bejáró tanulói a körzeti iskoláknak.

Legfőbb feladatuk a bentlakásos közösségi nevelés adta sokoldalu lehetőségek kiaknázásával az iskolában szerzett ismeretek elmélyítése, megszilárdítása, gyakorlati alkalmazásuk szélesítése és az iskola nevelő munkájának sokoldalu alátámasztása, fokozása. Feladatuk továbbá, hogy a szülői háztól távol élő tanulók részére a családi nevelést pótolják.

Pedagógiai munkájukat saját szervezeti és működési szabályzatuk elkészültéig a nevelőotthonok részére kiadott irányító dokumentumok felhasználásával és a megyei tanácsok Művelődésügyi Osztályainak irányításával végzik. A nevelőotthonok szakfelügyelőinek munkája ezen intézményekre is kiterjed.

2./ Működésük

a/ Az általános iskolai diákotthonok annak a tanácsnak a felügyeleté alá tartoznak, amelynek területén a diákotthonnal kapcsolatos körzeti iskola működik.

Az általános iskolai diákotthonok 80 fős létszámig a kapcsolatos körzeti általános iskolával közös igazgatás alatt, önálló intézményként, önálló költségvetéssel működnek.

Az általános iskolai diákotthonok az általános iskolai szorgalmi idő alatt nyújtanak elhelyezést és ellátást a tanulóknak. Munkaszüneti napokon és tanórközi tanítási szünetekben a tanulók általában a szüleiknél tartózkodnak.

Az általános iskolai diákotthonokban a tanulók felvételét - a jóváhagyott költségvetésben biztosított tanulólétszám keretén belül - a körzeti általános iskola és a diákotthon igazgatói közösen végzik.

b/Személyi normák

Nevelői létszám:

40 férőhelyig	1 főfoglalkozású és 1 mellékfoglalkozású nevelő
80 férőhelyig	2 főfoglalkozású és 1 mellékfoglalkozású nevelő
	Az egyik főfoglalkozású nevelő diákotthon igazgatóhelyettesi minőségben támogatja az általános iskola igazgatóját a diákotthon vezetésében.
120 férőhelyig	1 főhivatású igazgató és 3 főfoglalkozású nevelő. /A főfoglalkozású nevelők közül 1 az igazgatóhelyettesi teendőket is ellátja./
120 férőhelyen felül	1 igazgató és 40 férőhelyenként 1 főfoglalkozású nevelő /a főhivatású nevelők közül egyik az igazgatóhelyettesi teendőket is ellátja/, rész-számoknál 20 férőhelyenként 1 mellékfoglalkozású nevelő.

Az általános iskolai diákotthon igazgatóját, helyettesét és a főfoglalkozású nevelőket ugyanazok a pótlékok illetik meg, mint amilyenekre a középiskolai diákotthon pedagógusai a művelődésügyi miniszter és a munkaügyi miniszter 10/1959. /M.K.5/ M.M. számú együttes utasítása alapján jogosultak /otthonvezetői pótlék, működési pótlék, vasárnapi ügyeleti díj és éjszakai felügyeleti díj/.

Azokban a diákotthonokban, ahol a körzeti általános iskola igazgatója látja el az általános iskolai diákotthonok igazgatásával kapcsolatos feladatokat is, ezért a munkáért otthonvezetői pótlék illeti meg.

Technikai létszám:

Gondnok	Intézetenként 1 fő /aki 80 férőhelyig ellátja az iskola igazgatási körzetéhez tartozó intézmények gondnoki teendőit is/.
Hivatalsegéd	Intézetenként 1 fő,

Vizsgázott fűtő

Kályha fűtő megfelelő időszaki munkahónappal irányozható elő.

Mosónő

59 fős tanulólétszámig	1 fő
119 " "	2 "
179 " "	3 "

Takarító

580 m2 takarítandó alapterületenként 1 fő /résztérületek után szegődményes alkalmazható/

Házimunkás

120 fős tanulólétszámon felül intézetenként 1 fő

Szakácsnő
Konyhalány

intézetenként	1 fő
65 fős étkezési létszámig	1 fő
66-tól 90 fős étkezési létszámig	2 fő
91-től 150 " " "	3 fő

Szakácsnő és konyhalány csak saját konyhával rendelkező diákokotthonokban állítható be. Ha a diákokotthon nem saját konyhával működik, abban az intézetben, ahol a diákokotthon tanulói az étkezést igénybe veszik, a megnövelt étkezési létszámnak megfelelően konyhalányi létszámtöbbletet kell biztosítani az arra az intézetre érvényes létszámnorma szerint.

A technikai dolgozók bérét a művelődésügyi miniszter és a munkaügyi miniszter 173/1960. /M.K.21./ M.M. számú együttes utasítása alapján kell megállapítani.

c/Élelmezési norma

Az általános iskolai diákokotthonokban az élelmezési norma élelmezési naponként 11.- Ft. Az élelmezési napok száma évi 220 nap. Az egyéb fenntartási és működési normák általában a középiskolai diákokotthoni normákkal azonosan állapíthatók meg.

3./Diákokotthoni térítési díjak

A diákokotthoni ellátásért tanulónként átlag havi 100.- Ft. térítési díjat kell fizetni.

A térítési díj legalacsonyabb összege havi 50.- Ft., a legmagasabb összege havi 200.- Ft. lehet. /Az egyes kategóriák 25.-Ft.-onként emelkednek./

A térítési díjak megállapításánál a diákokotthonok tanulóit - a középiskolai diákokotthonoknál alkalmazott gyakorlat szerint - a szülők összjövedelmének és az ellátatlan családtagok számának figyelembevételével kell besorolni a megfelelő fizetési kategóriákba. Általános iskolai diákokotthonos tanulóknál a tanulmányi eredményeket a térítési díjak megállapításánál egyelőre nem kell figyelembe venni. A tanulók a téli, tavaszi és a nyári szünet idején nem fizetnek térítési díjat, ezért a bevételi előirányzatot 2 hónapra kell megtervezni.

Budapest, 1963. október hó 28.

Másolat hiteles:
Kecskemét, 1963. november-16.

FELHÍVÁS

A tanyai kisiskolások érdekében felhívással fordulunk a lakossághoz, a vállalatok, szövetkezetek, intézmények kollektíváihoz. Nagy és nemes cél eléréséhez kérünk segítséget. Ahhoz, hogy villany legyen a tanyai iskolákban, hogy kollégiumokba kerülhessenek azok a gyerekek, akik most még kilométereket gyalognak azért, hogy megismerkedhessenek a betűvetéssel. Akik jelenleg minden gyereknél többet vállalnak azért, hogy művelt emberek lehessenek.

Sok tízezer paraszt- és számos munkáscsalád él tanyán, s így a tanyai gyerekek ezrei nélkülözik a tanulás korszerű feltételeit, sőt még az olyan egyszerű feltételt is, mint a villany.

A megye dolgozói, ifjúmunkásai már eddig is számos alkalommal tettek tanúságot áldozatkészségükről, segíteni akarásukról. Több kezdeményezés volt a szakszervezetekben, a KISZ-szervezetekben és a munkahelyi kollektívákban, hogy változtassanak a tanyai elmaradottságon. Ezt igazolják többek között a tanyai iskolák villamosítását célzó akciók eddigi eredményei és a létrehozott általános iskolai kollégiumok. Államunk jelentős összeget fordított e célra. Mindezek ellenére jelenleg is sok tanyai gyerek nehéz viszonyok között tanul.

Társadalmunk fejlődése ennek a helyzetnek az eddiginél gyorsabb ütemű megváltoztatását teszi szükségessé. Ezért kérünk összefogást, közös akciót. Azt szeretnénk, ha mindazok részt vehetnének a tanyai ifjúság helyzetének és jövőjének alakításában, akiknek bárminő formában lehetőségük nyílik erre és magukénak érzik e nemes célt.

Kérjük tehát, hogy adományaikkal tegyék lehetővé Kollégiumi Alap létesítését és a megmaradó tanyai iskolák villamosítását. A Kollégiumi Alapban összegyűlt forrásokat tanácsaink kizárólag a tanyai fiatalok oktatásának, helyzetének javítására fordítják. Az Alap kezelésének ellenőrzésére Társadalmi Felügyelő Bizottságot alakítunk. A bizottság elnökévé Dr. Ortutay Gyula akademikust, országgyűlési képviselőt kértük fel.

A Kollégiumi Alapra történő befizetéseket az OTP Bács megyei Igazgatóságánál vezetett 597—500 számú számlára kérjük, míg az iskolavillamosítást segítő felajánlásokat a Bács-Kiskun megyei Tanács Tervosztálya gyűjti össze.

Bízunk benne, hogy felhívásunk ezúttal is visszhangra talál a Duna-Tisza közén, és csatlakoznak hozzá más megyék is. Kérjük és várjuk a társadalom segítségét, a kollektív és egyéni hozzájárulást e nagy feladat megoldásához. Hisszük, hogy ezzel elősegíthetjük a tanyai gyerekek művelődési körülményeiben meglevő különbségek gyorsabb ütemű megszüntetését és elérhetjük, hogy egyetlen tanyai kisdíák sem fogja nélkülözni az iskolázás elemi feltételeit. Így újabb lépést tehetünk előre szocialista művelődéspolitikánk megvalósításának útján.

Ezért fordulunk a vállalatok, szövetkezetek, intézmények vezetőihez és dolgozóikhoz, írókhoz, művészekhez, az egész lakossághoz, hogy felajánlásaikkal járuljanak hozzá mozgalmunk sikeréhez. Legyenek részesei annak a társadalmi összefogásnak, amelynek eredményeként több fényhez, nagyobb tudáshoz jutnak a távoli tanyák mai gyermekei.

K e c s k e m é t, 1971. szeptember 19.

HAZAFIAS NÉPFRONT
Bács-Kiskun Megyei Bizottsága

SZAKSZERVEZETEK
Bács-Kiskun Megyei Tanácsa

MAGYAR KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG
Bács-Kiskun Megyei Bizottsága

HAZAFIAS NÉPFRONT

BÁCS-KISKUN MEGYEI BIZOTTSÁGA

Kecskemét, Rákóczi út 3. I. em. 33.

Telefon: 27-81, 16-96.

Tisztelt FARKAS Elvtárs!

Kedves Barátunk!

Ez év szeptemberében a Hazafias Népfront Bács-Kiskun Megyei Bizottsága, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa s a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Megyei Bizottsága felhívással fordult Bács-Kiskun megye népéhez a tanyai kisiskolások jobb tanulása: jövődjéje érdekében. A felhívás ugyan a megye lakosságához, vállalataihoz, szervezeteteihez és egyéb intézményeihez szólt, de az a meggyőződésünk, hogy országos érdekű kérdés megoldására hívta fel a figyelmet. Csak a megyénkben sok tízezer család tanyán él még s ez a települési helyzet még hosszabb ideig így is marad, lassan változik. Ezért megyénkben s hazánk több megyéjében még nagy gond marad a tanyai paraszt- és munkásgyerekek korszerű nevelése. Szükséges az iskolák fejlesztése mellett tanyai kollégiumi hálózat korszerű kiépítése / egyelőre akár átmeneti formák biztosításával / és szükséges még oly egyszerű feltétel jobb biztosítása, mint a villanyvilágítás.

Ezért indította el szervező munkáját a Felhívást kibocsájtó három politikai-társadalmi szervezet, mozgalom.

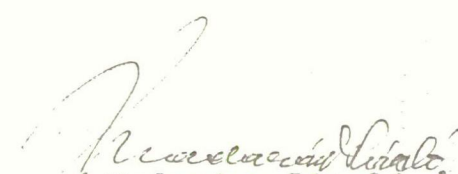
A Felhívás már eddig is meghallgatásra talált és csekkszámlánkra megindultak s kisebb-nagyobb befizetések. Szükséges tehát megalakítanunk az immár megszületett KOLLÉGIUMI ALAP irányítására, munkájának jó szervezésére a Társadalmi Felügyelő Bizottságot. E Bizottságnak feladata, hogy segítse, irányítsa és ellenőrizze a kis tanyai iskolások jobb tanulását és tanítását szervező mozgalmat. Az a meggyőződésünk, hogy e nagyjelentőségű társadalmi munkával Ön is egyetért s ezért arra kérjük, hogy a megalakuló Bizottság tagságát vállalja el.

Kérjük, hogy döntéséről mielőbb értesítsen bennünket, mert alakuló ülésünket még ez év december 20-án szeretnénk megtartani. Bizunk abban, hogy céljaink megvalósításában közreműködik, vállalja e nemes munka terhét, igenlő választ ad.

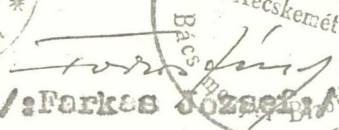
Alakuló ülésünk végleges időpontjáról még december elején értesítést küldünk.

K e c s k e m é t, 1971. november 22-én

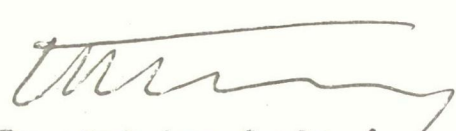
Tisztelettel, elvtársi üdvözléssel:

/:Maderász László:/
a Megyei Tanács elnök-
helyettese

/:Farkas József/
a Hazafias Népfront
megyei titkára

/:Dr. Ortutay Gyula:/
a Parlament Kulturális
Bizottságának elnöke

HAZAFIAS NÉPFRONT
BÁCS-KISKUN MEGYEI BIZOTTSÁGA
KECSKEMÉT, RÁKÓCZI ÚT 3. I. EM. 33.
TELEFON: 27-81, 16-96

F a r k a s József Elvtársnak

K e c s k e m é t

Kedves Barátunk!

Értesítjük, hogy a létrehozandó Kollégiumi Alap Társadalmi Felügyelő Bizottságának alakuló ülését 1971. december hó 16-án, csütörtökön de. 10-órakor tartjuk a Hazafias Népfront megyei bizottságának székházában, Kecskemét, Rákóczi út 3. I. em.

Az ülésen M a d a r á s z László a Megyei Tanács elnökhelyettese tart tájékoztatót.

Kérjük, hogy a tanácskozásunkon sziveskedjék részt venni, észrevételeivel, javaslataival hozzájárulni mozgalmunk céljainak megvalósításához.

K e c s k e m é t 1971. december 7-én

Tisztelettel:

[Handwritten signature]
/ : Parkas József :/
HNF megyei titkára

HAZAFIAS NÉPFRONT
BÁCS-KISKUN MEGYEI BIZOTTSÁGA
KECSKEMÉT, RÁKÓCZI ÚT 3. I. EM. 33.
TELEFON: 27-81, 16-96

A Kollégiumi Alap Társadalmi Felügyelő Bizottság tagjai

- elnök: 1. Dr. Ortutay Gyula akadémikus, országgyűlési képviselő Budapest
- titkár: 2. Bodor Jenő, Megyei Tanács Művelődésügyi Osztály vezetője, Kmet
- tagok: 3. Dr. Romány Pál, az MSZMP Bács-Megyei Bizottság első titkára Kmet
4. Madarász László, a Bács-Megyei Tanács elnökhelyettese Kmet
5. Farkas József, a HNF Bács-megyei titkára, Kecskemét
6. Némédi Sándor, az SZMT titkára Kecskemét,
7. Terbe Dezső, a Megyei KISZ Bizottság első titkára Kecskemét
8. Dr. Horváth István, a KISZ KB első titkára, Budapest
9. Darvas József, az Írószövetség elnöke, Budapest
10. Dr. Molnár Frigyes, az SZÖVOSZ elnöke, országgy. képviselő Bpest
11. Dr. Kovács Dezsőné, Kossuth-díjas pedagógus, az Országos Béke-
tanács alelnöke, Budapest
12. Megyeri Károly a TV főmunkatársa Budapest
13. Kékesdi Gyula, a Népszabadság rovatvezetője, Budapest
14. Bodor Tibor, színművész, Budapest
15. Kovács Ferenc, szobrászművész, Budapest
16. Gosztonyi János, Művelődésügyi Miniszterhelyettes, Budapest
17. Barati József, Hazafias Népfront Országos Tanácsa titkára, Bpest
18. Illyés Gyla, író, Budapest
19. Vészits Ferenc, Magyar Rádió, TV központi Igazgatóság titkára
Budapest
20. Dr. Mészöly Gyula, akadémikus, Kossuth-díjas kutató, Kecskemét
21. Raffai Sarolta, író, országgyűlési képviselő, Kalocsa
22. Hatvani Dániel, költő Kecskemét
23. Gyólai Viktória, színművésznő, Kecskemét
24. Dr. Papp Antal, főorvos, Kiskunfélegyháza
25. Brachna János, ÁFÉSZ Megyei Szövetség elnöke
26. Szabó Ferenc, a KIOSZ megyei elnöke Kecskemét
27. Fekete László, a KISZÖV elnöke Kecskemét

28. Fehér Ferenc, a KISOSZ elnöke, Kecskemét
29. Deák István, az OTP igazgatója, Kecskemét
30. Faggyasi Sándor, Magyar Rádió Ifjúsági Oszt.vezetője, Budapest
31. Dr.Bodóczy László, a Megyei Bíróság elnöke, a HNF Megyei Bizottság alelnöke, Kecskemét
32. Dr.Millasin Teréz, a HNF megyei Nőbizottság elnöke, Kecskemét
33. Dr.Juhász Tibor, az Ügyvédi Kamara elnöke, Kecskemét
34. Berényi Rudolf, a Megyei Kieg. Parancsnoka, Kecskemét
35. Magony Imre, a TSz Szövetség titkára, Kecskemét
36. Koi Béla, Szakszövetkezetek Területi Szövetség titkára, Kiskőrös
37. Dr.Welther Dániel, a Petőfi Népe főszerkesztője, Kecskemét
38. Tohai László, Megyei Tanács Tervosztály vezetője, Kecskemét
39. Szendrei Lajos, Halesz Ált.Iskola Kiskunfélegyháza
40. Pesir István, Vörös Csillag TSz elnöke, Kiskunfélegyháza
41. Hajba Ottó, Vegyipari Gépgéyr igazgatója, Kiskunfélegyháza
42. Kókai Ferenc, Bács-megyei Állami Ép.Ip.Váll. PB. titkára, Kmét
43. Gulyás József, Fémmunkás Váll. TMK. lakatos, Kecskemét
44. Táncon József, MSZBT TSz traktoros, Kecskemét
45. Miltényi László, Kossuth Tsz. raktárosa, Kecskemét
46. Csorba Andrásné, Konzervgyár csop.vezetője, Kecskemét /fizikai/
47. Bene András, Megyei Tanács Járási Hivatal vezetője, Kecskemét
48. Percel János, Dunamenti TSz Szövetség titkára, Kalocsa

J e g y z ő k ö n y v

Készült 1971. december 16-án Kecskeméten a Hazafias Népfront Bács-megyei Bizottsága székházában a Tanyai Kollégiumi Alap Társadalmi Felügyelő Bizottsága alakuló ülésén .

Jelen vannak: a Társadalmi Felügyelő Bizottságban meghívottak a jelenléti iv szerint.

Farkas József a HNF megyei titkára megnyitójában üdvözölte a megjelenteket, külön köszöntve Dr. Romány Pált az MSZMP Bács-megyei Bizottság első titkárát, Madarász Lászlót a Megyei Tanács elnökhelyettesét, Némédi Sándort az SZMT titkárát, Komáromi Attilát a KISZ megyei Bizottsága titkárát, Dr. Bodóczy Lászlót a HNF megyei elnökét.

Bevezetőjében méltatta a tanyai Kollégiumi Alap létrehozásának fontosságát, azt a társadalmi kezdeményezést, amely az alap megteremtésére kiadott "Felhívás" nyomán már eddig is megmutatkozott.

Megköszönte a jelenlevőknek, hogy vállalták azt a megbízatást, hogy részt vesznek a Társadalmi Felügyelő Bizottság munkájában. Bejelentette, hogy a "Felhívást" kibocsájtó szervek Dr. Ortutay Gyula akadémikust, megyénk országgyűlési képviselőjét kérték fel a Felügyelő Bizottság elnökének. Kérte a jelenlevőket, hogy fogadják el a funkció betöltésére Ortutay elvtársat. /A részt vevők egyhangulag elfogadták ez előterjesztést/. Javasolta, hogy a Bizottság titkárául Bodor Jenőt a Megyei Tanács Művelődésügyi Osztályának vezetőjét válasszák meg. /A jelenlevők egyetértettek/. Ezek után átadta a szót Dr. Ortutay Gyulának.

Dr. Ortutay Gyula megköszönte a bizottság tagjainak bizálmát és bejelentette, hogy megtiszteltetéssel elfogadja a megbízatást. Bejelentette, hogy elnöki funkcióinak gyakorlását már meg is kezdte, amennyiben válaszolt Csák Gyula az Élet és Irodalom c. hetilapban megjelent cikkére, amelyben a szerző félreértve kezdeményezésünket, jó-tékonykodásnak nevezve akciónkat. Hangsúlyozta, hogy ez a társadalmi megmozdulás nem elszigetelt Bács-megyei jelenség, hanem a mi kezdeményezésünket követően más tanyás megyék is megmozdultak, pl. Szabolcsban komoly tervek és célkitűzések születtek, amelyek megvalósítása

már eddig is szép eredményeket mutat fel. Kezdeményezésünk tehát országos jelentőségű és ezért csak üdvözölni lehet az elgondolás születését, amely az augusztusban megtartott megyei képviselői csoport ülésén foglalmazódott meg Romány Pál elvtárs javaslata alapján. Ő is megköszönte, hogy a részt-vevők elfogadták felkérésünket a bizottság tagjainak sorában és felkérte Madarász Lászlót a Megyei Tanács elnökhelyettesét tájékoztatója megtartására.

Madarász László tájékoztatója bevezetőjében hangsúlyozta, hogy Bács-Kiskun megyében eddig is igen nagy erőfeszítések történtek a tanyai iskolás gyerekek problémáinak megoldására. Az állami alapokból és helyberuházásokból igen sok tanyai iskola korszerűsítését oldottuk meg, amit bizonyít, hogy általános iskolák fejlesztése terén Szolnok-megyével együtt országosan első helyezést értünk el. A fejlesztés keretében megoldottuk a külterületi általános iskolák 80 %-ának körzetesítését. Ez azonban még mindig annyit jelent, hogy 15-20 év kellene a fenti iskolák teljes korszerűsítéséhez. Ebből eredően nem csupán anyagi, hanem lelkiismereti kérdés is, hogy tudjuk-e biztosítani azt, hogy a tanyán élő gyerekek is élni tudjanak törvényes jogaikkal, azonos szinten tanulhassanak a városi- és községi iskolák tanulóival. A megyei és helyi vezetők felismerték, hogy a tanyai iskolák felszereltsége lehetőségei rosszak, ezért a körzetesítés volt az elsődleges feladat. Ennek megoldásához nagy gondnal szervezték meg az iskola buszok hálózatát. Ugyanakkor az ilyen irányú erőfeszítések elérték a végső határt, a cél tehát, hogy kollégiumokban, diákotthonokban tömörítsük a külterületi tanulókat. Az első kezdeményezés Dunapataj községben született meg, ahol más lehetőség híján gyermek otthonként működtették a diákotthont. Csak a IV, ötéves tervben vált betervezhetővé tanyai diákotthon létesítése. A diákotthonok elsődleges célja az azonos szint biztosítása minden általános iskolai tanulónak. Probléma azonban továbbra is, hogy a külterületek alsótagozatos diákjai még mindig hátránnyal indulnak. Szükséges tehát, hogy számukra is biztosítsuk a minimális követelményeket amelyek a jelenleginél jobb tanulási feltételeket biztosítanak: a villanyt, a tv-ét stb. a tanyai iskolába.

. / .

A tanyai iskolákra még néhány évtizedig szükség van ezért kell megoldani korszerűsítésüket. A "Felhívás" közzététele óta az erre irányuló törekvés intenzívebbé vált, de ezt megelőzően is évtizedes harc folyt a tanyai iskolákban megvalósítandó korszerűbb oktatásért.

1968-ban tanácsi határozat születet a tanyai iskolák villamosítására és 1971-ben a még megmaradó iskolákra 6,2 millió forintot ütemeztek. Ehhez hozzájárulnak azok a helyi erőkből származó összegek amelyek a cél megvalósítását gyorsítják. Kijelölték azokat az iskolákat, amelyek villamosítását meg kell oldani. Megyénkben 80 tanyai iskola került kijelölésre. Ezek közül 35 iskolában hálózati áramforrással biztosítható a villany ezek költségkihatása egyenként 200 000 ft. alatt marad. 45 iskolában helyi áramforrsát kell biztosítani. 20 iskola és hozzájuk tartozó pedagógus lakások villamosításához szükdéses belső szerelési munkáit a községi tanácsok vállalták. 60 iskolában azonban vagy központi alapból, vagy társadalmi összefogásból kell megoldani a villamosítást.

Terveink megvalósítására a megye társadalmi erői összefogtak és ennek eredményeképpen mindössze 9 olyan iskolánk van amelyre felajánlás még nem történt. Különösen nagy segítséget jelent az "Egy üzem egy iskola" mozgalom.

A helyi áramforrásokkal történő megoldásra három megoldási lehetőség adott, amelyekre 1972 február 28-ig 12 iskolában kísérletek folynak. Ezek célja, hogy kialakítsuk a legmegfelelőbb módszereket. Ezeket a munkálatokat nagy anyagi és erkölcsi vállalással a Megyei Tanács tevr osztálya és művelődésügy osztálya vezeti.

A 35 iskolához a hálózat kiépítését különböző vállalatok végzik. Egy iskolában az Építőipari Vállalat, 34 iskolában a Délmagyarországi Áramszolgáltató Vállalat végzi a szerelést.

Összegezve a jelenlegi helyzetet: 50 tana iskolaiban a teljes belső szerelési munkával végeztek, 9 iskola még problémás. 53 iskolánál 1971-73 évben biztosítjuk az áramforrást /hálózati ill. helyi/, melyhez 12 millió forint szükséges ennek az összegnek felét a helyi tanácsok biztosítják.

A tanyai kollégiumok vonatkozásában megyénk jelenlegi helyzete a következő. Jelenleg 15 általános iskolai diákotthon működik, 1 115 tanulónak nyújtva elhelyezési lehetőséget. Ezekből 14 kollégiumot helyi erőforrásokból építettek fel. A jelentős eredmény ellenére is azonban 8 720 felsőtagozatos gyerek jár tanyai iskolában és közülük 4 228 még nem részesül szakrendszerű oktatásban. A tanulók kb. felegyalog vagy kerékpáron kénytelen megközelíteni az iskolát. Ezért szükséges a diákotthon hálózat további bővítése. A IV. ötéves terv előkészítése során 1 300 diákotthoni férőhelyet és az ezekhez szükséges 90 tanterem építését irányoztuk elő. A helyi tanácsok azonban anyagi erők híján mind-össze 421 férőhelyet ill. 46 tantermet terveztek vissza. Így pl. Kiskunfélegyháza 150 férőhely Kisszállás 60, Kiskunmajsa, Kerekegyháza, Orgovány stb. Bizonyos tanácsok csak kis-számú /5-10/ férőhelyre tudnak fedezetet biztosítani. Ha ez ütemet vesszük figyelembe a továbbiakra is, a szükséges kollégiumi férőhelyek csak a VI. ötéves tervben lennének biztosítva. Ismerve és megértve a tanyaiskolás gyerekek helyzetét problémáik gyorsabb megoldására fordultunk a társadalomhoz.

Dr. Romány Pál elvtárs hozzászólásában kiemelte, hogy céljaink megvalósításában nem csak a társadalmi erőkre kívánunk támaszkodni, hanem maximálisan biztosítani kell az állami és tanácsi erőfeszítéseket is. Tudjuk, hogy az egyéni hozzájárulások nem fedezhetik azt az összeget, amely szükséges a tanyai kollégiumok megépítéséhez, de várjuk, és kérjük a vállalatok, a szocialista brigádok felajánlásait és segítségét. Megyénkben számos figyelemre méltó kezdeményezés született az eddigiek során is. Pl. Kiskunhalason kollégium építése nélkül kívánják megoldani a tanyai diákok elhelyezését. Nyugdíjasok és mások szívesen fogadják lakásukban a tanyai kisdíákokat akiknek étkeztetését központilag kívánják megoldani, biztosítják számukra a maradéktalan pedagógiai ellátást. Ez a kezdeményezés öszinte pozitív visszhangot váltott ki a városban.

A tanyai gyerekek problémájáról tudni kell, hogy csupán egyik összetevője az egész tanyai ügynek és éppen ezért e téren is többet kell tennünk mint ami eddig történt.

Meg kell szüntetni a tanyai lakosság szinte gyarmati helyzetét, hiszen az általuk befizetett adó többsége a községek belterületének fejlesztését szolgálják. Tehát vissza kell jutattunk számukra is.

Bodor Jenő elvtárs Megköszönte a bizottság tagjainak bizalmát, hogy őt választották titkárá. Ismertette röviden a Felhívás megjelenése óta eltelt időszak eredményeit. Kiemelte, hogy főleg egyéni felajánlásokból mintegy fél millió forint gyűlt össze a tanyai kollégiumokra. A befizetők sokrétűsége bizonyítja, hogy kezdeményezésünk valóban társadalmi mozgalommá vált. Ismertette, hogy néhány nagy vállalat, amely megyénkben üzemegységgel vagy telephellyel rendelkezik jövőévi anyagi alapjai terhére nagy-összegű felajánlásokat tett hiszen számukra sem közömbös a munkaerő utánpótlás színvonalának biztosítása. Megköszönte azokat a szellemi és anyagi felajánlásokat, amelyekről tudósították a kezdeményező szerveket.

Ortutay elvtárs javasolta, hogy a Felügyelő Bizottság tagjai közül válasszon egy szűkebb elnökséget, amely összefogja és végzi az operatív munkát. Ugyanakkor szükséges egy bizottság a ~~szervezési~~ működési bizottság pontos kidolgozásához.

Tohai László elvtárs ismertette, hogy a tájékoztatóban említett 9 iskolával szemben a mai napon csak 7 iskola az olyan, amelyre társadalmi felajánlás még nem történt. Hansúlyozta, hogy a tanyai iskolák villamosítása nem csak megyénkben, hanem országosan nagy viszhangot keltett és husz megyén kívüli vállalat, intézmény jelentette be segítő szándékát. Így pl. a Külkereskedelmi Minisztérium egy iskola teljes beszerelését és a szükséges Honda agregátort biztosította.

A Dunai Vasmű dolgozói megismerve a mostoha körülményeket nem csak az iskola belső szerelési munkáit végezték el társadalmi munkában, hanem áramfejlesztőt és tv-t. vásároltak az iskolának. Saját autóbusszaikkal kirándulásra viszik Dunaujvárosban az iskola tanulóit. Ez bizonyítja, hogy nem egyszerű, hanem folyamatos jó kapcsolat alakul ki az üzemek és a tanyai lakosság között. Külön ki kell emelni a KISZ-fiatalok és szervezetek segítő szándékát. A Nemesgulácsi ktsz felajánlotta, hogy a villamosított iskolákat ellátja tv- antennákkal.

A tanyai kollégiumok építésével kapcsolatosan felvetette, hogy kb. 70 millió forintba lenne szükség, amely összeget az akció nem biztosíthatja. Szükséges tehát, hogy az állami erőforrások a megyei és helyi lehetőségek maximálisan kihasználására kerüljenek. Javasolta, hogy a Megyei Tanács illetékesei kezdeményezzék, hogy a helyi tanácsok évvégi maradványaikat fizessék be a Kollégiumi Alap-ra.

Bene András elvtárs ismertette a Kecskemét járás helyzetét, ahol még ma is három ezernél több gyerek jár tanyai iskolában és ezek fele nem részesül szakrendszerű oktatásban. A járásban 91 tanyai iskola működik amelyek közül 1965-ben még csupán 35-ben volt villany. Jelenleg 27 iskola vár villamosításra, amelyből 13 még ebben az esztendőben, 14 pedig 1972-ben kerül villamosításra. A társadalmi segítség igen szép példáját mutatja a Budapesti Távfűtő Vállalat - amely öt-éves patronálást vállalt az egyik iskola felett.

Hansúlyozta, hogy a termelőszövetkezetek nagy segítséget szándékoznak adni a szárszámadó közgyűlések után a tanyai iskoláknak. A társadalmi kezdeményezések mellett maguk a községek is terveztek villamosításra és kollégiumi férőhelyek biztosítására. Így pl. Lajosmizse és hozzá csatlakozva négy község 1974-ben kezdi meg tanyai kollégium építését. Befejezésül köszönetet mond minazoknak akik szívügyüknek tekintik a tanyai gyerekek mostoha körülményeit.

Némédi Sándor elvtárs elmondta, hogy különböző üzemek vállalatok dolgozói megértéssel fogadták a kezdeményezést és sokan enyém felajánlásukkal támogatják a kollégiumi alapot. A vállalatok kollektív hozzájárulásai elsősorban a jövő év első negyedévében realizálodna, amikor is a gazdálkodás eredményességétől függően támogatják a kollégiumi alapot.

Bodor Tibor színművész mint Bács-Kiskun megyéből származó nagy örömmel üdvözölte a kezdeményezést, hogy végre történik valami a tanyai gyerekek érdekében. Felajánlotta, hogy külön is elbeszélget néhány íróval és költővel, hogy támogatásukat kérje. A maga részéről 100 kötet könyvet ajánlott fel egy tanyai iskolának. Javasolta, hogy a MABEOSZ adjon ki bélyeget 1*2 Fr-os címletben a tanyai kollégiumok javára. Tolmácsolta a Nagykállói járás vezetőinek azon kérését, hogy adjuk pontos tájékoztatót a Kollégiumi Alap megszervezéséről terve-

zéséről. Megemlítette, hogy Szabolcs megyében de az ország más tájain is kedvező reagálást váltott ki kezdeményezésünk.

Komáromi Attila elvtárs a tanyai gyerekek nevében köszönte meg azt a gondoskodást és segítő szándékot, amely az eddigi felszólalásokban is megmutatkozott. Felvetette, hogy jó lenne, ha megismernék mindazok ezeket a problémákat akik esetlegesen csak felszínes tájékozottság alapján helytelenül értékelik ezt az akciót. Szívesen megmutatná Csák Gyulának a tanyai iskolákat, de azokat a fiatalokat is pl. a Kiskunfélegyházi Vegyipari Gépgyárban, akik személyenként két órát dolgoztak a tanyai kollégiumok javára és e mellett részt vesznek az iskola villamosításban is. Megemlítette, hogy megyénkben a KISZ Kongresszus tiszteletére mozgalom indult a fiatalok körében "dolgozz két órát a tanyai fiatalokért" elnevezéssel.

Dr. Kovács Dezsőné Kossuth-díjas pedagógus hozzászólásában visszaemlékezett egy tanyai iskolában eltöltött pedagógusi éveire és ennek alapján ismerve a mozgalom célját megköszönte a megtisztelő felkérést. A multhoz viszonyítva óriási a fejlődés de valamennyien tudjuk, hogy még nagyon sokat kell tenni. Ezért tett ígéretet, hogy minden erejét felhasználja, hogy a Bács-Kiskun megyéből elszármazottak maxmálisan segítsék ezt a mozgalmat.

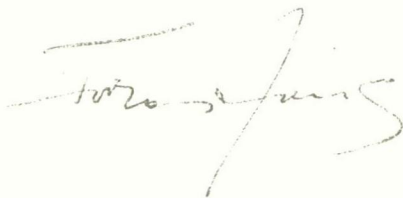
Horváth László elvtárs elmondotta, hogy a Hazafias Népfront Országos Titkársága teljes mértékben egyetért a társadalmi mozgósítással. A tanyai kérdés társadalmi életünk egyik legjelentősebb problémája, amelynek rengeteg összetevője van. A kérdés megoldását számos befolyásoló tényező gátolja. A tanyai iskolák villamosítását és korszerűsítését, a tanyai kollégiumok felépítését nem csak az oktatás színvonalának emelése sürgeti, hanem olyan problémák is amelyek az egész társadalomra kihatással vannak. A fiatalok bünyözök jelentős része tanyai származású és ennek egyik okaként azokat az elmaradott viszonyokat említhetjük amelyek a tanyavilágban megvannak. Javasolja, hogy az itt elhangzott javaslatokat továbbítsuk a kormányzati szervekhez, ugyancsak javasolja, hogy a lottó-szelvényhez időként bizonyos felárral számítsanak amelyet a tanyai diákok helyzetének javítására fordítanak.

Farkas József elvtárs valamennyi hozzászólónak megköszönte aktivitását és hangsúlyozta, hogy milyen kedvező tapasztalataink adódtak az elmúlt időszakról. Különösen jelentős az értelmiség megértő hozzáállása a kezdeményezéshez. Ezek után javaslatot tett az Ortutay elvtárs által javasolt operatív bizottság összetételére. A bizottságban a következőket javasolta: Dr. Ortutay Gyula, Bodor Jenő, Némédi Sándor, Komáromi Attila, Katanics Sándor, Dr. Hatvani Dániel, és Farkas József elvtársakat. A működési szabályzat kidolgozására Bodor Jenő, Dr. Millasin Teréz, Tohai László, és Dr. Bodóczy László elvtársakat javasolta. / A bizottság a javaslattal egyetértet/.

Dr. Ortutay Gyula elvtárs szárszavában kérte a Megyei Pártbizottság és a Megyei Tanács további segítségét. A Felügyelő Bizottság tagjaitól, és a Felhívást kibocsájtó szervektől pedig azt kérte, hogy ügyeljenek arra, hogy ez a mozgalom ne legyen alkalmi felbuzdulás, egyszeri akció. Érjük el, hogy a sajtó rádió, és televízió foglalkozzon ezzel a problémával, tartsa ébren a megoldás szükségességét. Igéretet tett, hogy a legfelsőbb fórumokon is hangot ad a kezdeményezésnek. Így a Parlament Kulturális Bizottsága 1972 januárjában Kecskeméten tartja ülését, ahol a megyei kulturális helyzetével foglalkoznak. Ismételten megköszönte a jelenlevő fáradozását, aktivitását és eredményes munkát kívánt közös célunk megvalósításához.

kmf.

Bács-Kiskun megyei Tanács VB. Terv, Művelődésügyi és Pénzügyi
Osztályaitól

E L O T E R J E L S Z T E S

a Megyei Tanács VB. 1972. május 3-i ülésére,

az általános iskolai kollégiumi ellátottság helyzetéről és fejlesztésének feladatairól.

Bács-Kiskun megye egyik jellegzetessége és egyben legnagyobb problémája a tanyás településrendszer, a nagyszámú külterületi népesség. Külterületen - zömmel tanyákon él a megye lakosságának több mint egynegyede. Ez a tény sok speciális feladatot jelent mind a helyi tanácsok, mind a megyei tanács részére. A tanyák megszűnése érzékelhető, de lassu és bonyolult folyamat, s néhány évtized távlatában még számolni kell több területen a tanyák fennmaradásával. Ezt a folyamatot mesterségesen felgyorsítani nem lenne célszerű. A Megyei Pártbizottság és a Megyei Tanács 1971. decemberi együttes ülése hosszú távra meghatározta tanyapolitikánk alapelveit és azokat a legfontosabb tennivalókat, amelyek a jelenlegihez képest nagymértékben javítják a tanyai lakosság életkörülményeit. A sokrétű feladat-komplexumból kiemelkedő helyet foglal el a tanyai fiatalok olyan szintű felkészítése az általános iskolai ismeretanyagból, amely megszünteti jelenlegi kétségek kivétel nélkül hátrányos helyzetüket a szakmai ismeretek és általános műveltség megszerzése - a továbbtanulás terén.

Külterületi, tanyai iskoláink szervezeti formája, tárgyi és személyi feltételei általában nem adnak lehetőséget a követelményeket kielégítő szakrendszerű oktatáshoz. Kevés a tanterem, kevés a nevelő és alacsony a tanulók száma. Az összevont tanulócsoporthoz, kislétszámú iskolákban végző tanulók - elsősorban lakóhelyük miatt - igen hátrányos helyzetben vannak a jól felszerelt, osztott tanulócsoporthoz, megfelelő szaktanár ellátottságú iskolákban végzőkkel szemben. Ez a tény továbbtanulási lehetőségeiket minimálisra csökkenti.

Az egyetlen járható és eredményes megoldás, hogy a tanyai általános iskolai tanulókat - elsősorban a felsőtagozatosokat - olyan körzeti iskolákba kell irányítani, ahol lehetőség van a szakrendszerű oktatásra.

A körzetesítés egyik alapfeltétele, hogy a tanulók a körzeti iskolát viszonylag könnyen megközelíthessék. Azokon a területeken, ahol az uthalózati lehetőséget lehetővé tette, iskolabusz-járatok indításával és a meglévő járatok igénybevételeével sikerült kielégíteni ezt a követelményt. A megye kiterjedt tanyavilágának azonban számos olyan

területe van, ahonnan a naponkénti bejárás nem oldható meg. Az itt élő tanulók szakrendszerű oktatása csak diákotthoni elhelyezéssel lehetséges.

Az 1960-as évek elejétől országosan kialakult az a művelődéspolitikai törekvés, hogy a szükséges feltételek megteremtésével minél több gyermek részére biztosított legyen a szakrendszerű oktatás.

I. Eddigi intézkedések:

A./ 1968-ig

Az 1968-ig tett intézkedésekre az alábbi megoldások születtek:

Diákotthon létesült:

Jánoshalmán	1963-ban 60 fh, később bővült 150 fh-re
Tompán	1963-ban 50 fh, később bővült 90 fh-re
Csávolyon	1964-ben 57 fh,
Kunszentmiklóson	1964-ben 70 fh, később bővült 115 fh-re
Kisszálláson	1964-ben 70 fh,
Bácsalmáson	1965-ben 85 fh,
Dusnokon	1965-ben 45 fh,
Dunavecscén	1966-ban 45 fh, később bővült 85 fh-re,
Tiszakécskén	1966-ban 45 fh, később bővült 99 fh-re,
Garán	1967-ben 45 fh,
Hartán	1967-ben 45 fh,

Ezek a diákotthonok 1968-ig 760 tanuló elhelyezését tették lehetővé.

1961-ben Dunapatajon nevelőotthon címen kezdte meg működését az első általános iskolai diákotthon. Ez az elnevezés akkor még nem volt használatos, de a nevelőotthon tulajdonrészét körzetcsitett tanulók elhelyezésére szolgált.

A diákotthoni férőhely fejlesztések mellett a bejárási lehetőségek megteremtésével, diákautóbuszok indításával lehetett növelni a szakrendszerű oktatásban részesülők számát, 1968-ban vonattal és autóbusszal mintegy 1550 tanuló járt be a körzeti iskolákba. Ezen felül sokan járnak gyalog, kerékpáron, s főképp ez utóbbiak az időjárási viszonyok miatt komoly megpróbáltatásnak vannak kitéve.

Az elmondott lehetőségek megteremtésével a szakrendszerű oktatásban részesülők aránya az 1960. évi 69,9 %-ról 1968-ig 86,2 %-ra emelkedett, de további körzetcsitési feladatot jelentett még mintegy 5000 külterületi felsőtagozatos általános iskolai tanuló szakrendszerű oktatásba való bevonása.

A tanyai iskolák körzetcsitésének, illetve korszerűsítésének feladataival párhuzamosan jelentkeztek a megyében olyan

nagyjelentőségű és a lakosság széles rétegét érintő tennivalók, mint a megye iparosításával járó beruházások, a 15 éves lakásépítési program teljesítése, az öt város és egyes kiemelt fejlesztésű nagyközségek vízellátási és csatornázási elmaradottságának csökkentése, a kulturális feladatokat megoldó községi kulturházak, általános iskolák létrehozása, a mezőgazdaság nagyüzemi ellátását szolgáló beruházások, stb. Mind olyan feladat, amely fontosságánál, súlyánál fogva elsőbbséget élvezett a rendelkezésre álló központi és helyi anyagi eszközök felhasználásánál.

B./ 1968-tól 1971-ig

A Megyei Tanács VB. Művelődési Osztálya a körzetesítési folyamat meggyorsítása céljából 1968. évben - az akkori helyzet felmérése alapján - a VB. és tanácsülés elé terjesztette a IV. és V. ötéves tervidőszakra ütemezett körzetesítési programot. A részletes tervezet, mely tartalmazta a két ötéves tervben megoldandó fejlesztéseket, a IV. ötéves terv során 1300 diákotthoni férőhely és 70 tanterem megépítését javasolta.

a. IV. ötéves tervjavaslat készítés

1969. év végén, ötéves tervjavaslatunk készítésekor az akkor megyei szinten meghatározott fejlesztési alap színvonal mértékének és az azzal szemben már fennálló kötelezettségeknek ismeretében a tanácsülési célkitűzést csökkenteni kellett 1050 diákotthoni férőhelyre és 34 tanteremre. Ezt követően minden felsőbbszintű tárgyalás alkalmával előterjesztettük a különbözethként jelentkező 250 férőhely és 36 tanterem megvalósítását biztosító állami támogatás iránti pótigényünket.

Ilyen céllal állami támogatást nem kaptunk. A fejlesztési alapok és a bevételi források végleges meghatározásakor viszont olyan központi intézkedések történtek, amelyek a megyei fejlesztési alap színvonalat volumenében ugyan nem változtatták, de a nem célcsoportos állami támogatás összegét jelentősen lecsökkentették. A megyei rendelkezésű nem célcsoportos bevételi forrásokból mindössze 90 millió Ft-ot tudtunk biztosítani városaink és községeink részére megyei támogatásként. Ennek felosztásánál azonban elsőrendű szempont volt, hogy a már folyamatban lévő beruházások befejezését biztosítsuk. Azokra a helyekre, ahol a körzetesítés érdekében diákotthonok és tanteremek építése szükséges, nem tudtunk - és főleg nem célmegjelöléssel - olyan összegű támogatást adni, hogy az általában több település igényét kielégítő oktatási létesítmények megvalósulását számunkérhessük.

b./ Mi realizálható a IV. ötéves tervi elképzelésekből:

Az eredeti megyei tanácsai körzetesítési programból a helyi tanácsok minimális fejlesztést tudtak csak előirányozni, megyei szinten összesen mintegy 10 millió Ft-ot, amiből legfeljebb 140 diákotthoni férőhely létesíthető. Néhány tanácsai terv a pénzügyi fedezethez képest irreális naturális célkitűzést tartalmazott a IV. ötéves tervben.

Kiskunfélegyháza	2000/n.Ft	150 diáko.fh.
Soltvadkert	900/n.Ft	85 "
Kisszállás	600/n.Ft	60 "
Kiskunmajsa	4800/n.Ft	150 "
Lajosmizse	500/n.Ft	/csak indítás/
Bugac	1500/n.Ft	/csak indítás/
	10300/n.Ft	445 diáko. fh.

A befejezésre tervezett diákotthonok közül 1971-ben megvalósult a soltvadkerti, amely a tervben jelzett 85 férőhely-lyel szemben ténylegesen 64 fh-es. Kisszállás csak megyei támogatás mellett tudja a 60 fh-es bővítést megvalósítani. A Kiskunfélegyházán és Kiskunmajsán 1975-ig befejezésre tervezett 150-150 fh-es diákotthon, 2 millió, illetve 4,8 millió Ft-os előirányzata irreális. Egy ilyen létesítmény bekerülési összege ennek többszöröse.

Ezek szerint a IV. ötéves terv 445 fh-es fejlesztése az előirányzott fedezetből nem valósítható meg.

c./ 1968-71 között ténylegesen megvalósult fejlesztések:

Az 1968.óta eltelt időszak alatt a diákotthoni hálózat az alábbi fejlesztésekkel bővült:

1968-ban Hercegszántó	45 fh
1969-ben Izsák	115 fh
1969-ben Szabadszállás	45 fh
1970-ben Kecel	50 fh
1971-ben Soltvadkert	64 fh

Jelenleg a rendelkezésre álló diákotthoni helyek száma összesen 1193, mely nagyjából részben meglévő épületek átalakításával, bővítésekkel, kisebb részben új otthonok építésével jött létre. A forrás oldalát vizsgálva megállapítható, hogy ezek a diákotthoni férőhelyek megyei köfa alapokból valósultak meg és az állami támogatás elenyészően kevés volt e célra. Mindössze az izsáki diákotthon részesült 2550/n.Ft központi beruházási keret juttatásban és a szabadszállási és soltvadkerti diákotthon összesen 560/n.Ft tárcakeret támogatásban.

A diákotthonban elhelyezett tanulókon túl a körzeti iskolákba bejárók száma az 1971/72. tanévben 2941.

ebből: gyalog jár	1533
busszal	1303
vonattal és egyéb módon	105

Szakrendszerű oktatásban részesül a felsőtagozatos tanulók 90,9 %-a, a külterületi felsőtagozatosoknak azonban csak 58,0 %-a.

A körzetesítés következtében alakult újabb tanulócsoportok iskolai elhelyezése legnagyobb részben a körzeti iskolák meglévő tantermeinek igénybevételével, ezek kétszeres használatával, illetve 2-4 tanterem bővítésekkel oldódott meg.

Figyelemmel kísérve elsősorban a diákotthonban elhelyezett körzetesített felsőtagozatos tanulók tanulmányi előrehaladását, megállapítható, hogy általában ~~egy-két~~ éven belül utoléri a körzeti iskola székhelyén, osztott alsótagozatokban oktatott tanulók tanulmányi színvonalát. A diákotthoni ellátás, a nevelési eredmények a szülők előtt is bebizonyították a diákotthonok hasznosságát. A 8. osztály elvégzése után az itt elhelyezett tanyai tanulók a szakrendszerű oktatást biztosító iskolák székhelye szerinti tanulókkal azonos arányban vesznek részt a továbbtanulásban.

E kedvező tapasztalatok egyértelművé tették, hogy a tanyai kollégiumok jól megoldják az egyenlő tanulási feltételek biztosítását a tanyai általános iskolások számára, éppen ezért a kollégiumi hálózat kiépítése sürgető feladatként jelentkezik.

II. További feladatok a körzetesítésben

A körzetesítési program megvalósításánál rendkívül nagyjelentőségű és igen nagy költségkihatású fejlesztéseket igényel. Szükséges tehát, hogy az eddig elért eredmények számbavételén túl - s ezekre alapozva - pontosítsuk az előttünk álló feladatot. Olyan fejlesztési programot kell kidolgoznunk, amely a jelenlegi és a jövőben várható igények alapján meghatározza:

- 1./ A teljes körzetesítésre váró létszámot területi megoszlásban, és a célszerű körzetközpontokat.
- 2./ Hol milyen befogadóképességű kollégiumot és tantermet milyen megoldással kell megépíteni,
- 3./ A kitűzött feladat költségkihatását,
- 4./ A szükséges fedezet biztosításának módját és lehetőségét, s ennek alapján a megvalósítás ütemét.

1./ A jelenlegi igények felmérése:

Az 1971/72. tanévi általános iskolai statisztika szerint jelenleg 2971 olyan felsőtagozatos általános iskolai tanuló van, aki nem részesül szakrendszerű oktatásban. Ez a szám a beköltözések és az iskoláskorú népesség számának országosan is tapasztalható csökkenő tendenciája miatt tovább fog, ezért feladatunk kb. 2750 felsőtagozatos tanuló körzetcsítésének megoldása. /Településcenkénti részletezés az 1. sz. mellékleten./

A körzetcsítésre váró tanulók száma nem azonos a szükséges diákotthoni férőhellyel, mert a tanulók egy része további diákautóbuszok indításával beutaztatható a körzeti iskolához, egy része pedig a szülők egyéb gondoskodása folytán nem tart igényt kollégiumra. /Beköltözés, rokonoknál elhelyezés./ A meglévő diákotthonok is fogadhatnak még újabb körzetcsített tanulókat. Számításaink szerint mintegy 60 fő körzetcsítése ily módon megoldható.

Ennek figyelembevételével a szükséges fejlesztés 2140 diákotthoni férőhely és 41 tanterem megépítése, melynek részletezését a 2. és 3. sz. melléklet tartalmazza. Ezt a javaslatot az illetékes városi tanácsok és járási hivatalok elnökeivel egyeztetjük és véleményüket, javaslatukat a lehetőség szerint a tervezetben figyelembe vettük.

2./ A megvalósítás módjai:

A diákotthonok fejlesztése, illetve létesítése történhet:

- új diákotthonok építésével,
- meglévők bővítésével,
- kisebb létszámú elhelyezési igény esetén rendelkezésre álló épület átalakításával,
- rendelkezésre álló épület átalakításával és új kiszolgáló helyiségek építésével.

Legköltségesebb az új diákotthon létesítése, ahol a létesítésműny beruházási költség férőhelyenként 65.000 Ft, a berendezés-felszerelés 15.000 Ft, így az összes költséget férőhelyenként 80.000 Ft-ban számolhatjuk.

Számításaink szerint ilyen diákotthon létesítése 100-300 fh között mondható gazdaságosnak. E diákotthonok konkrét megvalósítása során törekedni kell egy negyedi "típusterv" kialakítására, mert ennek birtokában egyrészt a tervezési költségek csökkenthetők, másrészt a megvalósítási időtartam lerövidül.

Kevésbé költséges az olyan bővítés, ahol a kiszolgáló helyiségek már rendelkezésre állnak, csak a hálótermeket és tanulószobákat kell bővíteni.

Legkisebb fajlagos költségű megoldás, ha a helyi tanács tud biztosítani egy-egy olyan nagyobb lakóépületet, vagy más helyiséget, amely megfelelő átalakítással 40-50 fő elhelyezésére alkalmas. Előzetes számításaink szerint egy férőhely létesítése így kb. 45.000 Ft, berendezés-felszerelés 15.000 Ft, összesen tehát 60.000 Ft-ból megoldható.

Fentiekre figyelemmel egy kollégiumi férőhely létesítésére átlagosan 75.000 Ft-ot /építés 60.000, berendezés-felszerelés 15.000 Ft/ veszünk figyelembe további számításaink során.

A szükséges iskolai tanterem bővítéseket ezek az összegek nem tartalmazzák. Amennyiben tantermet is kell létesíteni, tantermenként 1.200.000 - 1.500.000 Ft-ot kell számítani.

3./ A körzetesítési program beruházási szükséglete és megvalósítási üteme

A 3.sz.melléklet tartalmazza település megjelöléssel, hogy hol milyen mértékű fejlesztés szükséges. Az előzőekben számított egységteljesítések figyelembevételével a teljes megvalósítás mintegy 210-230 millió Ft-ot igényel. Ezt összevetve a IV. ötéves tervben várhatóan rendelkezésre álló fedezettel, nyilvánvalóan rangsorolni kell a feladatokat és azok nagyobb részét csak az V. ötéves tervidőszakban lehet megvalósítani. Külön rangsoroltuk az új építési igényeket és a meglévő épületek felhasználásával, bővítésével megoldható fejlesztéseket. Hangsúlyoznunk kell, hogy ez a program csak a felsőtagozatos tanulók körzetesítési lehetőségét tartalmazza. Ha az alsótagozatosokat is körzetesíteni kívánnánk, úgy a szükséges összeg mintegy kétszeresére nőne. Ennek biztosítása jelenleg teljesen irreális.

A megvalósítás ütemezésére készített javaslatot a 4.sz. melléklet tartalmazza.

Az ütemezés összcálításánál figyelembe vettük a következő pénzügyi forrásokat:

a./ A IV. ötéves tervben

- 1./ A Megyei Tanács VB. 1972.jan.19-1 ülésén hozott 12/1972.sz.határozata szerint a helyi tanácsok tiszta költségvetési megtakarításának, valamint költségvetési és fejlesztési alap többletbevételeinek 10 %-a /évenként cca: 6-7 millió Ft/ 24-30 mill.Ft
- 2./ A helyi tanácsok által diákkotthon építésre öncéltan előirányzott fejlesztési alap 10 mill.Ft

3./ A kollégiumi alap számlára befolyó
összegek kb.

3-5 millió Ft

4./ Társadalmi munka értéke

3-5 millió Ft

Osszesen:

40-50 mill.Ft

b./ Az V.ötéves tervi szükséglet tehát 170-180 millió Ft. Figyelembe véve tanácsaink várható pénzügyi lehetőségeit, és a további társadalmi támogatást minimálisan 120-130 millió Ft kiemelt központi támogatást kell kérnünk az V. ötéves tervben ahhoz, hogy felsőtagozatos körzetcsitési programunkat 1980-ig megoldhassuk.

III. Társadalmi összefogás a kollégiumok építéséért.

A körzetcsitési feladatok végrehajtásának gyorsítása érdekében az általános iskolai kollégiumok építéséhez a társadalom segítségét is kérve a Hazafias Népfront Bács-Kiskun megyei Bizottsága, a Szakszervezetek Bács-Kiskun megyei Tanácsa és a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Bács-Kiskun megyei Bizottsága felhívással fordult a lakossághoz, a vállalatokhoz, szervezetekhez és intézményekhez. E felhívást és a benne megfogalmazott gondolatokat a Magyar Rádió és Televízió, és a sajtó is közzétette. Műsoraikkal, cikkeikkel a közvéleményt kedvezően formálták, feltárva azt a történelmi adottságot, amelynek a mielőbbi törlesztéséért mindenkinek cselekedni kell.

Ma már elmondhatjuk, hogy széleskörű társadalmi segítségnyújtás bontakozott ki a kollégium építések elősegítésére.

- A Kollégiumi Alapra f.év április 12-ig 1.486/m.Ft összeget fizettek be magánszemélyek, kisebb - és nagyobb kollektívák.
- További befizetések folyamatosan érkeznek. Nagyobb összegű befizetések érkezése várható a zárszámadások és vállalati nyereségelszámolások után. Ilyen jellegű felajánlások már történtek, s a vállalati, szervezeti fejlesztési alapok átvételének átmeneti korlátozása következtében előállott akadályokat éppen a napokban sikerült feloldanunk az OT. Elnökének állásfoglalása alapján.
- Társadalmi munka-felajánlások érkeztek tervezésre, beruházás bonyolítására és műszaki ellenőrzésre, tervezézésre, anyagok biztosítására. Nyári építőtábor létesítésére stb.

A kollégiumok építésének gyakorlati megvalósítása során sokrétű és nagy értékű további társadalmi munkafelajánlással lehet számolni, amelynek szervezése igen nagy feladatot jelent a társadalmi szervek és a megyei szakosztályok részére. A tanyai iskolák villamosításánál szerzett kedvező tapasztalatok alapján e feladatok, valamint egyéb operatív munkák végzésére, e célra

külön operatív bizottság létrehozása szükséges a társadalmi szervek és az érintett megyei tanácsi szakosztályok képviselői ből.

Rendkívül jelentős erőforrás-koncentrációt jelent a Megyei Tanács VB. felhívása alapján a helyi tanácsok és a Megyei Tanács pénzmozgásványainak és többletbevételeinek a célokra történő felajánlása a IV. ötéves tervidőszak hátralévő éve alatt.

A társadalmi összefogás a megyei és helyi tanácsok erőfeszítései nagymértékben elősegíthetik a kollégiumok építésének meggyorsítását. A teljes program megvalósításához azonban az így megszerezhető erőforrások megközelítően sem elégségesek. Eppen ezért nem nélkülözhetjük a népgazdaság erőforrásainak a célokra történő igénybevételeit sem. Ehhez lehetőség szerint már a IV. ötéves tervidőszak második felében, de legkésőbb az V. ötéves tervben kérnünk kell a Kormány és az illetékes központi szervek támogatását.

Kérjük a Tisztelt Végrehajtó Bizottságot, hogy előterjesztésünk alapján a következő

H a t á r o z a t i j a v a s l a t - o t

fogadja el.

A Végrehajtó Bizottság a Nyvelődési-, Pénzügyi-, Terv osztályok előterjesztése alapján tudomásul veszi az általános iskolai körzetesítési program végrehajtása érdekében addig megtett intézkedéseket és egyetért az előterjesztésben megfogalmazott további feladatokkal.

- 1./ A VB. egyetért a 3.sz.mellékleten meghatározott kollégiumi és tanterem szükséglettel és a kijelölt körzetközpontokkal. A fejlesztések megvalósításának módjára és ütemezésére vonatkozó, és a 4.sz.mellékleten feltüntetett javaslatot elfogadja azzal, hogy a Kormány illetve a tárcák IV. ötéves tervidőszakra vonatkozó állami támogatás megadása esetén ténylegesen realizálható pénzügyi lehetőségekhez kell a megvalósítás ütemét igazítani.
- 2./ A VB. köszönetét és elismerését fejezi ki mindazon szerveknek, vállalatoknak, gazdaságoknak, szervezeteknek, intézményeknek, és személyeknek, akik a Kollégiumok építéséhez pénzbeli segítséget nyújtottak, vagy társadalmi munka felajánlást tettek. Egyben felkéri a Hazafias Népfront BKn-i Bizottságát, a Szakszervezetek BKn. Tanácsát és a KISZ.BKn-i Bizottságát, hogy továbbra is szervezzék a társadalmi segítségnyújtást, mozgósítsák a lakosságot és a kollektívákat az általános iskolai diákközpontok építésének elősegítésére.

- 3./ A VB. megbizza Dr.Gajdócsi István tanácselnök elvtársat, hogy forduljon kéressel Fock Jenő elvtárshoz a Kormány Elnökéhez, az OT. elnökéhez, a pénzügyminiszterhez és a művelődésügyi miniszterhez annak érdekében, hogy a népgazdaság tcherbíró képességének függvényében részben a IV. ötéves tervidőszak második felében mintegy 40-50 millió Ft -ot, de legkésőbb az V. ötéves tervidőszakban az általános iskolai diákotthoni hálózat és a körzetcsitással összefüggő tanterem-építések céljára összesen 120-130 millió Ft különkeretet biztosítson a Kormányzat a megye részére.

Határidő: 1972.május 31.

Felelős: Dr.Gajdócsi István tanácselnök.

- 4./ A VB. felhatalmazza a Terv-, Pénzügyi- és Művelődési osztályokat, hogy a 4.sz. mellékletben elfogadott fejlesztések beruházásainak előkészítést a várható ütemezésnek megfelelő időben kezdjék meg. Egyetért azzal, hogy a legtöbbször alkalmazott 260 fh. befogadóképességű kollégiumra megyei tipusterv készüljön. Az előkészítő munkáknál is lehetőség szerint társadalmi munkát kell igénybe venni. A kivitelezésnél törekedni kell a célszerű és minél kisebb költségigényű megoldásokra. Egyetért azzal, hogy a Kollégiumi alap támogatással az első diákotthon Kiskunmajsán épüljön meg 216 férőhellyel.

Határidő: folyamatos

Felelős: Tohai László, dr.Borbély Lajos, Bodor Jenő oszt.vez.

- 5./ A VB.szükségesnek tartja operatív munkabizottság létrehozását a szervezési és előkészítési munkák irányítása és koordinálása céljából. Utasítja a Megyei Tanács Művelődési, Terv, és Pénzügyi osztályainak vezetőit és felkéri a Hazafias Népfront BKM-i Bizottságának Titkárát, a Szakszervezetek BKM-i Bizottságának Vezető-Titkárát, és a KISZ.BKM-i Bizottságának első titkárát, hogy egy-egy főt jelöljenek ki az operatív munkabizottságba. E bizottság vezetője a Művelődési osztály által kijelölt képviselő legyen.

Határidő: 1972.május 31.

Felelős: Bodor Jenő, Tohai László, dr.Borbély Lajos oszt.vezetők

Kecskemét, 1972.április 18.

Bodor Jenő s.k.
művelődési oszt.vez.

Dr.Borbély Lajos s.k.
pénzügyi oszt.vez.

Tohai László s.k.
terv oszt.vez.

A körzeti iskola székhelye szerint összevontan
szükséges fejlesztés

Ahonnan a tanulók be- körzetesítésre kerülnek	Diáko.fh. szükséglet	Tanterem szükséglet	Ahová körzetesi- tünk
Ágasegyháza	50	1	
Lászlófalva	40	1	
Nyárlőrinc	80	1	
Városföld	30	1	
Kecskemét	60	1	
Jakabszállás	70	1	
	330	1	Kecskemét
Szank	80	2	Szank
Fülöpháza	100	2	
Kerekegyháza	30	1	
Kunbaracs	75	2	
	205	4	Kerekegyháza
Helvécia	35	1	
Orgovány	60	4	
	95	4	Orgovány
Lajosmizse	260	8	Lajosmizse
Lászlófalva	40	1	
Tiszaécske	90	1	
Tiszaújfalú	10	1	
	140	1	Tiszaécske
Bócsa	40	1	Bócsa
Fülöpszállás	50	1	Fülöpszállás
Balotaszállás	40	1	Kisszállás
Csolyospálos	45	1	
Kiskunmajsa	161	1	
Kömpöc	10	1	
	216	1	Kiskunmajsa
Harkakötöny	10	1	
Zsana	60	1	
Kiskunhalas	190	8	
	250	8	Kiskunhalas
Jászsztlászlo	50	3	Jászsztlászlo
Kiskunfélegyháza	204	8	
Pálmonostora	30	1	
Petőfiszállás	60	1	
Bugac	80	4	
	374	12	Kiskunfélegyháza
MINDÖSSZESEN:	2140	41	
Beruh.költség /millió Ft/	160-170	50-60	
Összes beruh.szükséglet /millió Ft./		210-230	

4.sz. melléklet.

Javaslat a diákotthon és tanterem építések megvalósításának
ütemezése

	Község, város	IV.ötéves terv		V.ötéves terv	
		diako. fh	tant. db	diako. fh	tant. db
<hr/>					
A/ <u>IV.ötéves tervben</u>					
<u>befejeződő</u>					
a/ új építés					
	I. Kiskunmajsa	216	-		
	II. Lajosmizse	260	8		
b/ meglévő épület					
felhasználás,					
ill.bővítés;					
	1. Kisszállás	40	-		
	2. Bócsa	40	-		
	3. Fülöpszállás	50	-		
	4. Jászszentlászló	50	3		
B/ <u>IV.ötéves tervben</u>					
<u>induló, de az V.</u>					
<u>ötéves tervben</u>					
<u>befejeződő:</u>					
	III. Kecskemét			260	-
	IV. Kiskunhalas			260	8
	V. Kiskunfélegyháza I.			260	12
C/ <u>V. ötéves tervben</u>					
<u>kezdődő és befe-</u>					
<u>jeződő:</u>					
a./ új építés:					
	VI. Kerekegyháza			205	4
	VII. Szank			80	2
	VIII. Tiszakécske			140	-
	IX. Orgovány			95	4
	X. Kiskunfélegyháza II.			114	-
b./	5. Kecskemét			70	-
<hr/>					
Ö s s z e s e n:		656	11	1484	30
<hr/>					

A Kollégiumi Alap Társadalmi Felügyelő Bizottságának Működési
Szabályzata

1. §.

A Hazafias Népfront Bács-Kiskun Megyei Bizottságának, a Szakszervezetek Bács-Kiskun Megyei Tanácsának és a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Bács-Kiskun Megyei Bizottságának "Felhívására" létesülő Kollégiumi Alap felhasználásának megtervezésére, a mozgalom további irányítására, a kibontakozó kezdeményezések koordinálására a "Felhívást" kibocsátó szervek Társadalmi Felügyelő Bizottság megalakítását határozták el ,

2. §.

A Kollégiumi Alap Társadalmi Felügyelő Bizottságának legfőbb feladata a külterületi, tanyai kislétszámú és részben osztott általános iskolák működési feltételeit és azok körzetesítését az állami költségvetési források mellett egyéb társadalmi erőforrásokkal is segíteni. Az e célból indult és folyó mozgalmakat a hatékonyság érdekében össze kell hangolni és az 1045/1971. (X.27.) számú kormányhatározat 1. pontjának végrehajtása érdekében működtetni ,

3. §.

A Társadalmi Felügyelő Bizottság (továbbiakban: Bizottság) tagjait a "Felhívást" kibocsátó szervek hívják meg és kérik fel közreműködésre. A Bizottság tagjai munkájukat önként vállalt társadalmi tevékenységként végzik. A bizottsági tagok száma a szükségletnek megfelelően növelhető ,

4. §.

A Bizottság az előbb vázolt cél és feladat végrehajtása érdekében közreműködik az alábbi területeken :

- 1./ Szervezi, kezdeményezi és ellenőrzi a Kollégiumi Alap mozgalmát. Nyilvántartja az Alap javára történő felajánlásokat, a befolyt anyagi támogatást és ellenőrzi annak felhasználását . A Bizottság Titkársága negyedévente tájékoztatót készít a kollégiumi alap és az általános iskolai diákotthonok építése terén elért eredményekről .

- 2./ Felméri a későbbi segítségnyújtás céljából a helyi kezde -
ményezéseket és erőforrásokat. Az eredményekről évenként
összegezést készít .
- 3./ A helyi, központi és a mozgalmi erőforrások ismeretében ü-
temtervet készít az általános iskolai diákothonok támogatá -
sára .
- 4./ A tervezet elkészülte után folyamatosan kiegészíti azt és a-
jánlást juttat el a tanyai kollégiumot létesítő illetékes területi
és helyi tanácsnak. Az ajánlás a tervezett központi és moz-
galmi segítségnyújtás formáit, módját és mértékét foglalja ma-
gába .
- 5./ Fentiek megvalósításában állandó együttműködést kell fenn -
tartani a "Felhívást" kibocsátó szervekkel, a Művelődésügyi
Minisztériummal és az érintett tanácsokkal .

5. §.

A Bizottság feladatának ellátása érdekében szükség szerint ,
de legalább évente egyszer ülésezik. A Bizottságot az elnök,
a "Felhívást" kibocsátó szervek, vagy a tagok 1/3-ának kérésé-
re hívják össze.

A Bizottságot évente tájékoztatni kell a Kollégiumi Alap javára
befolyt összegekről, a diákothonépítés alakulásáról és az idő -
szerű feladatokról .

6. §.

A folyamatos teendők ellátása érdekében a Bizottság tagjai kö-
zül elnököt, titkárt, továbbá 5 tagú Jogi Bizottságot választ. Az
Operatív Bizottság a két Felügyelői Bizottság a két Felügyelői
Bizottság között szükség szerint, de legalább évente kétszer, a
Jogi Bizottság szükség szerint ülésezik ,

7. §.

A Bizottság ülései között végzendő feladatok elvégzésére a Kol-
légiumi Alap titkárának vezetésével a Megyei Tanács VB. Műve-
lődésügyi, Pénzügyi és Tervosztályának, továbbá a Megyei KISZ
Bizottság, Hazafias Népfront és az SZMT képviselőjének részvé-
telével TITKÁRSÁGOT kell szervezni .

8. §.

A Bizottság megalakulását be kell jelenteni a központi szerveknek
is. Tevékenységéről, az eredményekről a hírközlő szerveket rend-
szeresen tájékoztatni kell .

Kecskemét, 1972. május

Kollégiumi Alap Társadalmi
Felügyelő Bizottsága

Kollégiumi Alap felügyelő Bizottságának Titkársága
K e c s k e m é t

T á j é k o z t a t ó

a kollégiumi alap helyzetéről és feladatairól

A Bács-Kiskun Megyei Hazafias Népfront Megyei Bizottsága, KISZ Bizottsága és a Szakszervezetek Megyei Tanácsa meggyénk tanyai gondjai közül a legsürgetőbbet, a tanyai iskolák körzetesítését kívánja meggyorsítani, amikor "Felhívásával" éltre hívta a Kollégiumi Alap mozgalmát.

A mozgalom alig féléves tevékenysége alatt több szemmel látható és máris érzékeltető eredményt produkált. A megye tanácsai a IV. ötéves tervre előirányzott fejlesztési alapjukból 10 milliót terveztek általános iskolai diákothoz építésére, bővítésére. Beruházás jellegű fejlesztés esetén ez mindössze 150-200 férőhelyes diákothon építését teszi lehetővé.

Bács-Kiskun megyében viszont a külterületi felső tagozatos tanulók teljes körzetesítése a bejárás mellett kb. 2100 diákothoni férőhelyet és 40 tantermet igényel. Ez folyó áron kb. 230 millió Ft.

Nyilvánvaló, hogy a tényleges helyzet és a társadalmi igény közötti különbség nagysága illuzórikussá tenné számításainkat, ha ezt csupán a IV. ötéves terv fejlesztési alap eredeti előirányzatára és a társadalmi akcióra szükítenénk. A kollégiumi alapra eddig befolyt összeg 2,6 millió Ft. Körzetesítési programunkhoz központi (állami) támogatás is szükséges. Erre azonban egyelőre nincs ígéret, reményünk is legfeljebb a IV. ötéves terv végére lehet.

A fenti helyzet és a társadalmi akció lelkesedése alapján ismét felmértük lehetőségeinket és különböző intézkedéseket tettünk.

A Felügyelő Bizottság alakuló ülése óta végzett munkáról és eredményekről az alábbi tájékoztatást adjuk:

- 1./ A Megyei Tanács VB. Terv-, Pénzügyi és Művelődésügyi Osztályai felmérést készítettek a megye körzetesítéséről és tervczeret dolgoztak ki a létesítendő általános iskolai diákothonok székhelyére és nagyságára. (1, 2, 3, sz. melléklet). A felmérés a teljes körzetesítési programot foglalja magába, aminek megvalósítását 1980-ig tervezzük.

- 2./ A tervozetből kiemeltük a IV. ötéves tervre javasolt fejlesztési programokat. (4. sz. melléklet) Jelenlegi lehetőségeink mindössze 706 diákoththoni férőhelybővítést és 11 tanterem építését teszik lehetővé .
- 3./ A Megyei Tanács VB. 12/1972. sz. határozata alapján a tanácsok költségvetési megtakarításuk és a költségvetési és fejlesztési alapjukra befolyt többletbevétel 10 %-át a kollégiumi alapra fizetik . Ez évi 6-7 millió Ft, öt év alatt 25-30 millió.
- 4./ Számításunk alapján a lakossági hozzájárulásból és társadalmi munka felajánlásból kb. 5 millió Ft-ra és 4,5 millió Ft értékű munkára számíthatunk.

Összegezve reális forrásainkat, saját erőből és a mozgalom segítségével 45-50 millió Ft-tal számolhatunk .

- 5./ Az MSZMP Megyei Bizottsága, a Megyei Tanács VB. és a KISZ Megyei Bizottsága szocialista szerződést kötött a Budapesti Műszaki Egyetemmel. Ennek lényege, hogy a BME építőtáborok szervezésével, tervezői munkával, a felszerelések átengedésével és a fizikai dolgozók gyermekeinek egyetemi előkészítésével járul hozzá a kollégiumi akcióhoz .
- 6./ Előkészítettük az 1972-re esedékes feladatok végrehajtását :
Ezek : a./ A kollégiumi akció első általános iskolai diákoththonát Kiskunmajsán építjük fel. A 216 férőhelyes diákoththon tervdokumentációját a Bács-Kiskun Megyei Tervező Vállalat készítette társadalmi munkában (kb. 550 ezer Ft értékű felajánlás).
b./ 1972. nyarán a BME KISZ Bizottsága Kiskunmajsán és Kiskunfélegyházán szervez építőtáborot.
c./ Ideiglenes jelleggel a kiskunhalasi Városi Tanács egy iskolaépületben 50 férőhelyes diákoththont létesít 1972. szeptember 1-re. Ehhez a BME felszerelés adományozásával, a helyi üzemek és az általuk lakítással járulnak hozzá.
d./ A BME és a Bács-Kiskun Megyei Tervező Vállalat szerződést kötött a lajosmizsei és a kiskunhalasi diákoththonok tervező munkáinak elkészítésére .
e./ A BME Gazdasági Hivatala eddig kb. 600 ezer Ft értékű bútort és felszerelést adományozott a megyei iskoláinak .
f./ Előkészületben van egy kiadványunk, melyben a megye körzetesítési problémáit és programját , valamint a már működő általános iskolai diákoththonait mutatjuk be .

7./ Tájékoztatjuk még a Bizottságot, hogy a tanyai iskolák villa - mosításában olyan előrehaladás van, hogy 1972. év végére a megye valamennyi tervezett tanyai iskolájában kigyullad a villany. Ezzel egyidőben a Fülöpháza IV. sz. általános iskolát bemutató, módszertani központtá fejlesztjük, ahol a tanyai pedagógusok technikai és módszertani továbbképzését, tapasztalatcseréjét tervezzük .

8./ További feladataink :

a./ A kiskunmajsai általános iskolai diákotthon építésének 1972. nyarán történő megkezdése .

b./ A felújításból és átalakításból létesülő diákotthonok előkészítése .

c./ A befizetések és felajánlások szervezése a még mozdulatlan közegekben és helyeken .

d./ Az Operatív Bizottság legközelebbi, 1972. októberi ülésének megtartása .

e./ A Kollégiumi Alap Társadalmi Felügyelő Bizottságának összehívása 1972. novemberben .

9./ Az Operatív Bizottság 1972. május 12-i ülésén elfogadta a Felügyelő Bizottság Szervezeti és Működési Szabályzatát . Azt a Bizottság tagjainak elfogadásra javasolja .

A kollégiumi akció sokasodó operatív feladatainak szervezésére az Operatív Bizottság egyetértett a Titkárság felállításával . A titkárság végzi a jövőben a Bizottság gyakorlati feladatait, Tagjai : a Kollégiumi alap titkára, a Bács-Kiskun Megyei Hazafias Népfront, KISZ, SZMT és a Megyei Tanács Terv-, Pénzügyi és Művelődésügyi Osztályának egy-egy munkatársa .

- , -

Az Operatív Bizottság fenti tájékoztatót 1972. május 12-i ülésén elfogadta és megkérte a Titkárságot, hogy a Szervezeti szabályzattal együtt a Felügyelő Bizottság tagjainak küldje meg .

Kecskemét, 1972. május 20.

Bodor Jenő s.k,
titkár

A Kollégiumi Alap elszámolása

=====

1973. november 1-én

=====

1000 Ft-ban

Befolyt az 597-500 OTP.csekk számlára

3.017,9

Befolyt az 597-041-02255 Koll.Alap számlára
Összesen:

19.931,3

22.949,2

Befizetők szerinti megoszlás:

1972.

1973.

a/ A tanácsok költségv.pénzmaradványából:

9820,8

7.999,0

b/ Vállalatok, szövetkezetek, intézmények be-
ruházási előirányzat átadása /fejl.alapról/:

Város, járás	Telajánlott összeg					Ebből befizetve	
	1972.	1973.	1974.	1975.	Cssz.	1972.	1973.
Baja	38,0	63,0	72,0	52,0	210,0	38,0	46,0
Kalocsa	160,0	40,0	40,0	40,0	280,0	160,0	25,0
Kecskemét	132,5	211,0	150,0	137,5	631,0	132,5	143,5
Kkfőlegyháza	20,0	350,0	50,0	70,0	490,0	20,0	-
Kiskunhalas	110,0	60,0	60,0	60,0	290,0	110,0	60,0
Bajai j.	39,0	20,0	20,0	20,0	99,0	39,0	20,0
Kalocsa j.	133,0	15,0	15,0	15,0	178,0	133,0	15,0
Kecskeméti j.	141,0	121,0	163,0	164,0	589,0	126,0	21,0
Kiskőrösi j.	106,5	74,0	74,0	74,0	328,5	96,5	45,0
Kkhalasi j.	213,8	164,9	305,3	335,9	1019,9	209,9	70,0
Összesen:	1093,8	1123,9	949,3	948,4	4115,4	1064,1	445,5

c/ Lakossági pénzküldemények, vállalatok, szövetkezetek,
intézmények nem fejl.alap befizetései:

3.619,8

1973. november 1-ig diákotthon építésre befiz. Összesen: 22.949,2

=====

Bács-Kiskun megyei Tanács VB. Tervosztály

T á j é k o z t a t á s

a Kollégiumi Alap bevételeiről és felhasználásáról
1974.dec.31-i állapotnak megfelelően

Kollégiumi Alapra befolyt összes befizetés	42,352.174 Ft.
Kollégiumi Alapról történt összes kifizetés	<u>32.246.400 Ft.</u>
Rendelkezésre áll 1974. dec.31-én: ,	10,105.774 Ft.

A bevétel megoszlása források szerint:

Tanácsok kvetési pénzmaradványának 10 %-a	30,647.000 Ft.
Művelődésügyi Minisztérium támogatása	4,800.000 Ft.
Vállalatok, gazdaságok, szövetkezetek befizetései	2,953.482 Ft.
Lakossági egyéni és dolgozó kollektívák befizetései	<u>3,951.692 Ft.</u>
Összesen:	<u>42,352.174 Ft.</u>

/ Ebből 1974. évi bevétel: tanácsi kvetés	10,823.000
vállalati, stb.	964.882
lakossági	<u>17.167</u>
Összesen:	11,805.049 Ft/

A felhasználás részletezése:

1972-ben Kiskunhalas VT-nak 50 fh.kialakításhoz	300.000 Ft.
1972-73-ban Kiskunmajsa NKT-nak 216 fh.diákotthonra	6,000.000 Ft.
- " - iskola korszerűsítésre	455.400 Ft.
1972-73-ban Ákfélegyháza VT-nak 152 fh.diákotthonra	5,000.000 Ft.
1973-ban Kecskemét VZ-nak Zója u.őo.kialakításra	524.000 Ft.
1973-74-ben Lajosmizse NKT-nak 272 fh.diákotthonra	10,067.000 Ft.
1974-ben Bócsai 40 fh. diákotthonra	3,400.000 Ft.
1974-ben Kisszállás KT-nak 60 fh.-es diákotthonra	2,500.000 Ft.
1974-ben Kiskunhalas VT-nak 192 fh-es diákotthonra	<u>4,000.000 Ft.</u>
Összesen:	<u>32,246.400 Ft.</u>

1975. évi várható bevétel:

1974.évi pénzmaradvány	10,1 milli6 Ft.
tanácsi költségvetésből	11,0 "
vállalati, stb.befizetés	1,0 "
Okt.Min.támogatása	<u>1,2 "</u>
Összesen:	23,3 milli6 Ft.

1975. évi tervezett kiadás:

Kecskemét Zója u.	2,0 milli6 Ft.	/bef.1975./
Lajosmizse	9,0 "	/bef.1976./
Bócsa	0,2 "	/bef.1975./
Kisszállás	2,0 "	/bef.1975./
Kiskunhalas	<u>8,5 "</u>	/bef.1976./
Összesen:	21,7 milli6 Ft.	

Kecskemét, 1975. február 5.

Szigeti Péter s.k.
osztályvezető

F e l j e g y z é s

a budapesti Műszaki Egyetem és a Bács-Kiskun Megyei Tanács
Végrehajtó Bizottsága között létrejött szocialista
szerződés eddigi eredményeiről

A budapesti Műszaki Egyetem /továbbiakban BME/ a szocialista szerződésnek megfelelően sokrétűen segíti megyénket, ezenbelül is a hátrányos helyzetű tanulók érdekében tett erőfeszítéseinket.

- 1/ Első jelentős megmozdulás az 1972. évi nyári építőtábor volt. Kiskunmajsán a 216 fh-es általános iskolai kollégium építésén 3 turnusban összesen 350 fő vett részt. Az alapozási munkákat igen jó kivitelben végezték el. Az általuk előállított termelési érték, mintegy 700.000 Ft. Építőtábor dolgozott még Kiskunfélegyházán is.
- 2/ A BME Magasépítési Tanszék tervező kollektívája társadalmi munkában vállalta a lajosmizsei 26, fh-es általános iskolai kollégium tervezését. A terv néhány hét múlva elkészül.
- 3/ A BME vállalta továbbá a kiskunhalasi 50 fh-es tanyái kollégium berendezése egy részének, továbbá a kiskunmajsai kollégium csaknem teljes berendezése biztosítását, könyvjóváírással. A berendezés egy részét már elszállítottuk.
Az eddig juttatott berendezések értéke, közel 800.000 Ft.
- 4/ A BME közreműködésével a tanyák mostoha körülményeit és a fejlődés útját bemutató kiadványt elkészítettük.
- 5/ Bócsára a meglévő általános iskola bővítéseként 42 fh-es tanyái kollégium tervét készítette el a BME társadalmi munkában. Az építkezés rövidesen megkezdődik.
- 6/ A garai általános iskolai diákokthoznak 6.000 Ft értékben könyveket adományoztak.

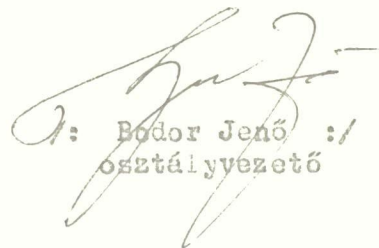
- 7/ Kunszentmiklóson klubhelyiséget alakítottak ki és rendeztek be alig néhány nap alatt, ugyancsak társadalmi munkában.
- 8/ Kollégiumi építkezéseinkhez 1973. év végén 4 helyen terveztünk építőtáborot: Baján, Kecskeméten, Lajosmizsén és Kiskunfélegyházán. Valamennyi táborot 1973. június 1-én kívánjuk nyitni.
- 9/ A BME KISZ-szervezet és a Bács-Kiskun Megyei Tanács VB.közötti létrejött szocialista szerződés értelmében az egyetem a fizikai dolgozók tehetséges gyermekeit felkészíti az eredményesebb felvételi vizsgára és általában a felsőfoku tanulmányokra.
- A levelezők egyetemi előkészítője 1972. őszétől 51 tanulóval, a halatonlellel előkészítő a Megyei Tanács üldöljében 1973. április 9-14-ig a műszaki pályákra irányuló tanulóknak 83 fővel realizálódott.
- Nyáron augusztus 13.és 25.között ugyancsak a műszaki pályára irányuló III.osztályos tanulók részére / 150 fő / előkészítő előadásokat tart a BME.

A BME és a Megyei Tanács VB.közötti szocialista szerződés további lehetőségei, formái

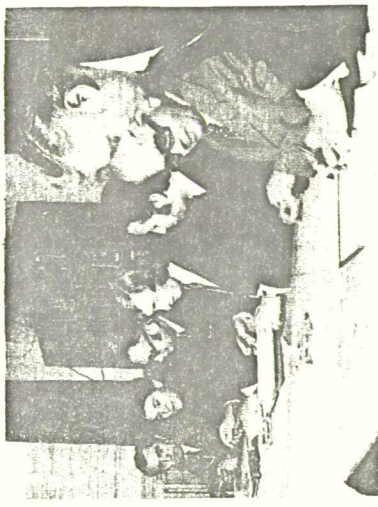
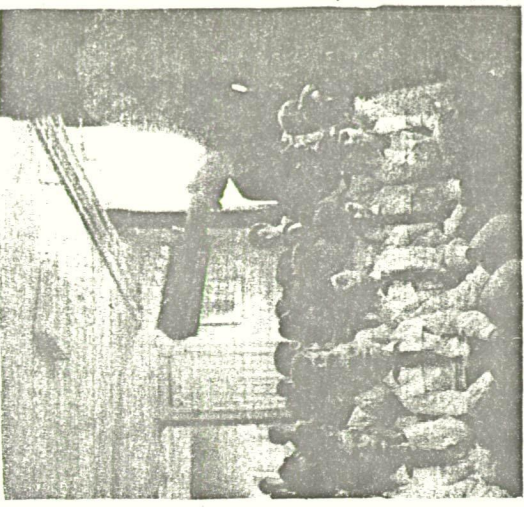
- 1/ A BME diplomázó fiataljai diplomaterveik készítésénél és a téma megválasztásánál legyenek különös tekintettel Bács-Kiskun megye tervszükségletére. Olyan témákat keressenek, melyek Bács-Kiskun megye egyes ágazatainál szükségesek és felhasználhatók.
- 2/ Igen fontosnak itéljük a szakmunkások és levelező haligatók előkészítését, szakmai felkészültségük további emelését a BME színvonalas előadásai segítségével.
- 3/ Nagy jelentőséget tulajdonítunk az V.ötéves terv előkészítő-tervező munkájának. Szeretnénk, ha ebben a BME a legmesszebbmenő segítséget tudná nyújtani, természetesen díjazás ellenében.

- 4/ Kivánatosnak látszik, hogy megalakuljon a Műszaki Egyetemen a Bács-Kiskun megyei fiatalok klubja. Ezzel kapcsolataink még gyümölcsözőbbekké válhatnak.
- 5/ A tanyai kollégiumi építési akcióban való további részvételben az eddigiekhez hasonlóan azután is kérjük a budapesti Műszaki Egyetem sokoldalu segítségét.

K e c s k e m é t , 1973. május 19.

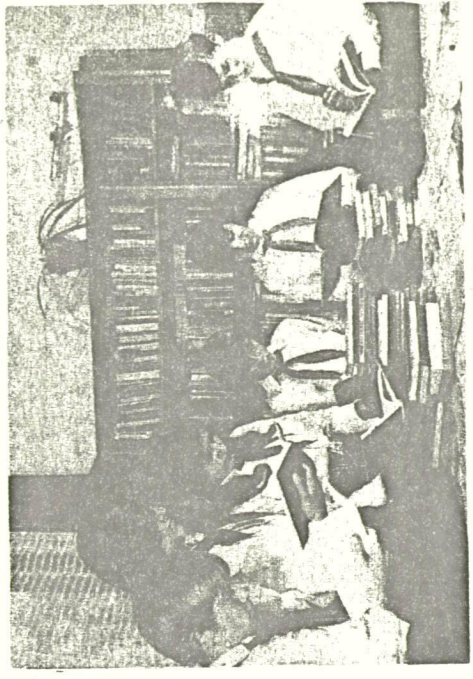

A: Bodor Jenő :/
osztályvezető

● Szövegség, tartós együttműködésre. A műszaki főiskola, a kollégium, a közéleti tanács, a diákotthon vezetői, a megyei tanács képviselője az okmányok aláírásának pillanatában.

● Veszélyben a katicabogár...

● Mit kaptunk a főiskolásoktól?

Heltai Nándor

sódik a közreműködésünkkel el-
ültetett, elindított gondolat, ak-
ció.

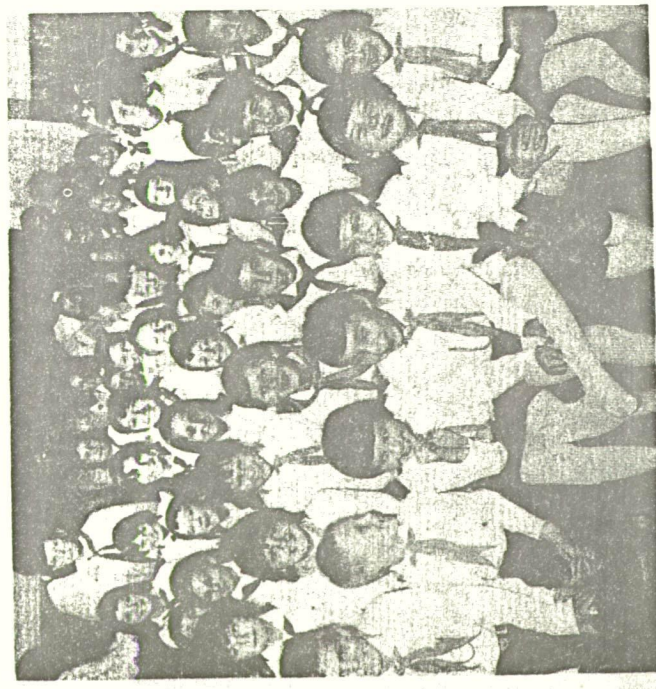
Ha időről időre visszamennénk
a bábáskodásunkkal létrejött in-
tézmenybe, épületbe, láthatnánk:
nem rossz helyre tettük a pénzt,
nem hiába fáradoztunk. Tudo-
mást szerezhetnénk a további
szükségletekről, a segítségnyújtás
újabb lehetőségeiről. A kap-
csolatok fonala a legtöbbször
megszakad...

Erdemes lenne összehívni pél-
dául az Izsáki Általános Iskolai
Diákotthonba, akik valamit tet-
tek a kollégiumért. Sokan lenné-
nek. Sokan gyönyörködnek a
testileg-szellemileg szépen, gyors-
san gyarapodó gyermekekben, ál-
lapítanak meg, hogy hivatott pe-
dagógusok, igazi nevelők foglal-
koznak a kisebbekkel-nagyobbak-
kal. Nekik köszönhető, hogy a
diákok valóban második otthon-
nuknak érzik a korszerűen fel-
szerelt intézményt.

Az állam és a társadalom se-
gítségét a tanítók, tanárok, diá-
kok csak alapnak tekintik a har-
monikus kollégiumi lét kiala-
kításához. Maguk is tesznek az
izsáki diákotthon jó híréért.

Molnár Sándor nevelő akkor a
legboldogabb, ha a barkácsszak-
körben taníthatja a nagyobbak-
kat. Taníthatja? Közösen játsza-
nak, szórakoznak, ügyesednek
és gyarapodnak, szellemileg is.
A szakör tagjai álmukból fel-
keltve is lerajzolnak — például
— Petőfi Sándor szülőházát, hi-
szen aprólekos gonddal készítet-
ték el makettjét. Izsákok úgy is-
merik, mint a tenyerüket. Ország-
gos első helyezést értek el a
nagy-közösség kicsinyített másával.

A pedagógusokat nem veti föl a
pénz. Molnár Sándor mégsem
cserélné el a mű elkészültekor
érzett örömet, tanítványai bold-
ogságát tízezer forintnyi juta-
lommal.

A KOLLÉGIUMI AKCIÓ NEM KAMPÁNY

Jó dolguk van az izsáki kollégistáknak

A tanyai gyerekeknek készítek
pénzen kívül mily sok önkéntes
segítségnek köszönhetik létüket.
Építéséhez, környezetének méltó
kialakításához még egy borsodi
üzemről is kaptak másutt besze-
rezhetetlen anyagot, filléreikért.
Örömtől fosztjuk meg ma-
gunkat, ha nem követjük figye-
lemmel, hogy milyen szépen erő-

Bács-Kiskun Megyei Tanács V.B.
Művelődésügyi Osztálya
Kecskemét

Kecskemét, 1979. szeptember 20.
SZIGORUAN BIZALMAS!
Készült: 21 példányban
T-126/2
Látta: Katanincs Sándor elvtárs

T Á J É K O Z T A T Ó

a tanyai kollégiumok helyzetéről

=====

Az MSZMP X. kongresszusa határozatban foglalt állást az állami oktatás egész rendszerének megvizsgálásáról és továbbfejlesztésének szükségességéről. Megoldandó problémát jelentett a tanyai iskolák felső tagozatos tanulóinak osztott iskolai és szakrendszerű oktatása.

E feladatok megoldása érdekében bontakozott ki megyénkben a tanyai kollégiumi akció. Jelentésünkben az akció eredményéről és a tanyai kollégiumok helyzetéről adunk tájékoztatást.

I.

A tanyai kollégiumi akció indulása és eredményei

1971. szeptemberében az országgyűlési képviselők megyei csoportjának ülésén a témával foglalkozva kezdeményezték a tanyai iskolák, a körzetesítés társadalmi segítését. A kibontakozó mozgalom koordinálására, a felajánlások és a kollégiumi alapra befizetett összegek ésszerű felhasználásának segítésére 1971. december 16-án Társadalmi Felügyelő Bizottság alakult.

A Társadalmi Felügyelő Bizottság az akkor kerekén 10.000 Bács-Kiskun megyei kisiskolás tanyai gyerek sorsát meghatározó körzetesítési, kollégiumi fejlesztési programot dolgozott ki. A program a tanyai felső tagozatos tanulók körzetesítését, a szakrendszerű oktatás teljessé tételét tartalmazta. A megvalósítást a bizottság a IV. és az V. ötéves tervre ütemezte. A javaslatot a Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága is magáévá tette és a program megvalósítását saját eszközeivel is támogatta.

A kollégiumi alap számlára a vállalati, tanácsi és egyéni befizetésből már 1972-ben 14 millió Ft gyűlt össze, 1976-ra ez meghaladta a 65 milliót. A Megyei Tanács úgy határozott, hogy a IV. ötéves terv időszakára a pénzmaradványok és a többletbevételek 10 %-át erre a számlára teszi. A döntést a megye valamennyi tanácsa magáévá tette. Az alapra befizetett 65,5 millió Ft megoszlása a következő volt:

- Tanácsok, vállalatok pénzmaradványából	43 millió Ft
- Vállalatok, szervezetek befizetéséből	18 millió Ft
- Egyéni és kollektív befizetésekből	4,5 millió Ft

A pénzbefizetés mellett nagyértékű társadalmi munkát is végeztek az intézmények, vállalatok és brigádok. Így például a tervező munkában a budapesti Műszaki Egyetem KISZ Bizottsága, ill. Magasépítési Tanszéke, a BÁCSTERV, az építésben a BÁCSEP, a KUNÉP és a kiskunfélegyházi Lenin TSz végeztek kiemelkedő munkát.

Közel 200 vállalat, intézmény, szocialista brigád, szervezet és kisiparos dolgozott még az épülő kollégiumokon, vagy ajándékozott felszerelést, berendezést a már működőkhöz. /TV-t, stúdió berendezést, könyvtárat/

A Társadalmi Felügyelő Bizottság évente ülésezett, ahol értékelte a mozgalom eredményeit és állást foglalt a további feladatokra vonatkozóan. Egyes esetekben korrekciót javasolt a korábbi tervekben. /pl. az iskolabuszok beállítása/

Az 1976-ban tartott Társadalmi Felügyelő Bizottsági ülésén összegeztük a mozgalom addig elért eredményeit. 1971-től megépült 6 új kollégium, átalakítottunk, bővítettünk 4 kollégiumot összesen 1.173 férőhellyel. A bizottság ekkor úgy foglalt állást, hogy a további két új kollégium /Tiszakécske, Kiskunfélegyháza/ megépítése a tanácsok fejlesztési alapjából fedezhető. A társadalmi segítségnek a jövőben főként a pedagógiai és a napi működéshez nyújtott támogatásban kell megerősödni. Ezzel gyakorlatilag a Társadalmi Felügyelő Bizottság is teljesítette az 5 évvel korábban vállalt feladatát.

A IV. és az V. ötéves terv során tehát megközelítettük a szakrendszerű oktatás teljessé tételét. /1978-ban 97,8 %/ A két ötéves tervben létrehozott új diákotthoni fejlesztéssel megduplázódott a férőhelyek száma. Általános iskolásaink 3,7 %-a most kollégiumban lakik. Külterületen, osztatlan általános iskolába jár még 1.067 alsó tagozatos és 139 felső tagozatos tanuló. A VI. ötéves tervre húzódik a kiskunfélegyházi 120 személyes diákotthon építése.

II.

Általános iskolai diákotthonaink munkája

1/ A diákotthonok tárgyi feltételei

A tanyai kollégiumi akció indulásáig a megyében működő 15 általános iskolai diákotthonból mindössze kettő épült újonnan, a többit régi épületből alakították át erre a célra. A régi diákotthonok zöme csak az alapfeltételeket /étkezés, szállás/ biztosította. Az akció során eddig létesített 7 új kollégium és az átalakított 4-ből 3 teljes egészében megfelel rendelkezésének. Ezekben az alapellátás mellett a szabadidő eltöltésének /könyvtár, klub, sport stb./ feltételei is adóttak.

A 20 diákotthon felszereltségi és ellátottsági színvonala egyrészt az előbbiből adódóan, másrészt a bútorzat állapotától és a férőhely nagyságától is eltérő. Egyes helyeken a viszonylag kis terület miatt zsúfoltság /Kecel, Kunszentmiklós/, másrészt az elhasználódott bútorzat miatt az otthonosság hiányzik. /Jánoshalma, Csárvoly, Hercegszántó/

Az általános iskolai diákotthonok többsége ma is élő kapcsolatot tart a létesítés, az akció során közreműködő üzemek egy részével. Főleg a székhelyen működők az "Egy üzem - egy iskola" mozgalomban tartják fenn kapcsolataikat.

A diákotthonok költségvetési ellátottsága lehetővé teszi a mai igényeknek megfelelő, egészséges életmódra nevelés feltételeit.

2/ A személyi ellátottság helyzete

Jelenleg a megye diákotthonaiban a személyi ellátottság megfelelő. Az összes foglalkoztatott dolgozó létszáma 405, amelyből a főfoglalkozású nevelők és gyermekfelügyelők száma 141. A pedagógiai képesítéssel rendelkezők száma az összlétszám 73 %-át teszi ki. A szakképzettek aránya a megyei átlagnál /96 %/ alacsonyabb. Ez magyarázható az általános pedagógushiánnyal, a kollégiumi nevelői munka nehézségeivel /éjszakai ügyelet, osztott munkaidő/, valamint a nagymértékű fluktuációval. A technikai dolgozók száma megfelelő /263/. Az alsós tanulók létszámnövekedése miatt kevés a gyermekfelügyelők száma /20/.

3/ Pedagógiai munka

A diákotthonok pedagógiai munkájában jelentős javulás tapasztalható. Minden diákotthon legfontosabb tevékenységének tekintik a hátrányos helyzetű volt tanyai tanulók felzárkóztatását. A tanulók 97 %-a eredményesen sajátítja el a tananyagot, csupán 2 %-a nem végzi el az általános iskola 8. osztályát. A végzett diákotthoni tanulók 92,7 %-a továbbtanul.

Az utóbbi időben megállapítható, hogy a nevelők biztosították a tanulók másnapi felkészülésének zavartalanságát, helyes időbeosztásra nevelték őket. A diákotthoni tanulók neveltségi szintje igen jó. Nevelési eredmény nemcsak a rendszeres életmód kialakításában, hanem a közösségi élet fejlődésében is tapasztalható. Nagy szerepet tulajdonítunk az egyre erősödő otthontanácsok, a fejlődő önkormányzat munkájának.

Kiemelten szerepel a feladatok között a munkára nevelés. Az önkiszolgáló munkákban a rendszeresség tapasztalható. A tanulók részt vesznek a rend, a tisztaság fenntartásában, a környezet szebbé tételében, a fizikai munkák végzésében /javítási munkálatok, közhasznú társadalmi munka/.

A szabadidő helyes eltöltésére a diákotthon belső adottságai mellett /könyvtár, klubszoba, szakkör, barkácműhely/ a közművelődési intézményekben adódó lehetőségeket felhasználják /könyvtárak, zenei rendezvények rendszeres látogatása/.

Az iskola és a diákotthon kapcsolatában az utóbbi években javulás tapasztalható, de ezt még összeforrottabbá lehet tenni. Fontos, hogy mindkét területen dolgozó pedagógusok közösen találják meg a teendőket a nevelés-oktatás új tervébe foglalt célok, feladatok megvalósításában.

Jelentős mértékben javult az úttörőmunka. Megtaláljuk a diákotthonok képviselőit a csapattanácsokban, egyre gyakrabban színhelye a diákotthon az úttörő és kisdobos foglalkozásoknak.

4/ Új jelenségek a diákotthonokban

Az általános iskolai diákotthonokat az ötvenes évek végétől a szakrendszerű oktatás fejlesztése érdekében szerveztük. Ennek aránya 1960-ban 80 %, 1972-ben 90 %, 1978-ban 97,8. A kiskunfélegyházi és Kecskemét-környéki tanyai iskolák körzetesítésével a következő években befejezzük a szakrendszerű oktatás teljessé tételét.

Új nevelési feladatot jelent azonban az alsó tagozatos tanulók arányának növekedése. A 39,5 %-os I-IV. osztályos kisgyerek nevelési feladatai jelentősen eltérnek a kamaszkorúak nevelésétől.

Bár a diákotthonok kihasználtsági foka jó /96,4 %/, jelentős az évközben onnan kiköltözők aránya is. A múlt tanévben 108 tanuló /58 felsős, 50 alsós/ költözött ki a kollégiumból. Ennek okait a család életviszonyainak megváltozásában, egyes kollégiumok zsúfoltságában, olykor az anomáliás gyermekek előfordulásában találjuk meg.

Az üres férőhelyek ezen túl egyre több helyen a külterületek elnéptelenedéséből is fakadnak. Ilyen okok miatt szűnt meg az 1960-as években szervezett diákotthon Martán /1975-ben/, Dúsnokon /1976-ban/ és Garán /1979-ben/. Ezek most óvodai, vagy napközi célt szolgálnak.

Az általános iskolai diákotthonokban egyre több a veszélyeztetett környezetből beiskolázott, egyes helyeken pedig a még képezhető szellemi fogyatékos gyerek. Ezek intézményes nevelése egyre feszítőbb társadalmi gond. A speciális nevelési feltételek viszont diákotthonainkban nincsenek meg.

Főleg a régi, eredetileg nem diákotthonnak épült intézményeinkben gondot jelent az otthonosság, a közegészségügyi és az iskolaegészségügyi feltételek hiánya.

5/ További feladatok

Tovább kell javítanunk az iskolák és a diákotthonok együttműködését, az ott folyó nevelő-oktató munka összhangját, a diákotthonok működési feltételeit, a hátrányos helyzetből eredő különbségek csökkentését és a továbbtanulásra felkészítő pedagógiai tevékenységet.

Egyes települések és a megye speciális igényei alapján meg kell vizsgálnunk, hogy a külterületi tanulólétszám csökkenése milyen mértékben teszi lehetővé a nevelési, egészségügyi, vagy társadalmi helyzeténél fogva rászoruló tanulók intézeti elhelyezését. /pl. cigányok, veszélyeztetettek, szellemi fogyatékosok/ az általános iskolai diákotthonokban.

Kérjük a Végrehajtó Bizottságot, hogy tájékoztatónkat fogadja el.
K e c s k e m é t , 1979. szeptember 20.

F e l j e g y z é s

a Bács-Kiskun Megyei általános iskolai diákotthonok 1979/80. tanévi helyzetéről

Az általános iskolai diákotthonok száma jelenleg 19. 1979 szeptemberében megszűnt a garai diákotthon elnéptelenedés miatt. Az iskolával közös igazgatású diákotthont napközivé alakították át.

A férőhelyek száma: 2168, betöltött férőhelyszám: 2060. / kihasználtság: 95 %-os / A statisztika betöltetlen férőhelyeket mutat ki, ugyanakkor diákotthonaink elég zsufoltak, a férőhelyszám meghatározása nem minden esetben egyezik a férőhely-normával. A diákotthonokban elhelyezett tanulók száma 1946 általános, valamint 114 középiskolás tanuló. Az általános iskolások 3,2 %-a lakik diákotthonban. Megnövekedett /és tovább gyarapszik/ az alsótagozatosok száma: 780, az összlétszám 40 %-a /az 1978/79-es tanévben ez az arány 39,5 % volt/

Az intézményhálózatra a minőségi fejlődés a jellemző, sokirányú pedagógiai munkája eredményes, noha ezek az eredmények igen nagy erőfeszítéseket kívánnak tanulóktól, pedagógustól egyaránt.

A fejlődés azonban nem mondható egyenletesnek, és nem minden vonatkozásban jelentkezik. Több régi és új keletkezésű probléma vár megoldásra. Tanévi ellenőrzések során /13 intézményben ellenőriztek szakfelügyelőink/ megállapítást nyert, hogy a tárgyi feltételek vonatkozásában igen eltérő a helyzet. Az új épületekben, néhány éve működő diákotthonok lényegesen jobb feltételek között dolgoznak. A hálótermek valamennyi intézményben zsufoltak, zsufoltságukat növeli az a kényszermegoldás, amikor tanulószobává kell átalakítani. Valójában az otthon céljára épült intézményekben is gondot okoz, hogy a létszámhoz viszonyítva rendkívül kevés a tanulók száma.

Egyéb szabadidős tevékenységek céljára létrehozott helyiségeket /könyvtár, olvasószoba, játéktér, klubhelyiség, ebédlő/ is tanulószobaként használják délután, mert csak így tudják biztosítani a zavartalan tanulmányi munkát. Gondot okoz az a körülmény, hogy az otthonok helyiségeiben - elsősorban a tanulószobákban - délelőtti tanítás folyik, ez a jelenség kezd általánossá válni a megnövekedett tanulólétszám miatt. Így az intézmények sokat veszítenek otthonosságukból.

A tárgyi ellátottság színvonalában nagyok a különbségek, és lassú a fejlődés, amely függvénye a községi tanácsok anyagi helyzetének, pénzügyi gazdálkodásának, de nagyon sok esetben a diákotthon igazgató igényességét vagy igénytelenségét tükrözi. Gondolok itt a butorzat folyamatos karbantartásának hiányára, az évenkénti meszelés, nagytakarítás, elmulasztására, a rendszeres melegvíz ellátás hiányára, ami csak a vezetékek meghibásodásából származik és a fürdőszoba emiatt nem használható rendeltetésének megfelelően, nem tudják biztosítani a gyerekek rendszeres fürdését, zuhanyozását. /A diákotthonok 1/4 részében találkoztunk az utóbbi jelenséggel/ A szabadidő hasznos eltöltéséhez rendelkezésre áll a könyvtár, amely szabadpolcos rendszerével megfelelően szolgálná a tanulók ismereteinek bővítését, de kevés a kötetek száma, a nevelői és tanulói könyvtár nincs elkülönítve, zsufolt, nem áttekinthető.

Audiovizuális eszközök valamennyi otthonban biztosítottak, ezeket rendeltetésszerűen használják.

119 főfoglalkozású nevelő /ebből 9 igazgató, 14 igazgatóhelyettes, 96 nevelőtanár / látja el a nevelő-oktató munkát. A nevelőtanárok közül 38 tanári, 62 tanítói képesítésű, pedagógiai képesítés nélkül 19 fő dolgozik; 15,9 % - 1978/79-es tanévhez viszonyítva / 16,5 % / arányuk csökkent ugyan, de a jelenlegi is igen magas.

A diákotthoni nevelőmunka folyamatosságában gondot okoz a nagymérvű fluktuáció, hivatkoznak a magas kötelező óraszámra, az éjszakai ügyeleti pótlékot alacsonynak ítélik, valamint az osztott munkaidő nehézségeire. A másik kedvezőtlen jelenség a kis létszámú gyermekfelügyelői gárda, számuk: 21, ebből 18-nak semmiféle pedagógiai képesítés nincs. A gyermekfelügyelői ellátottság igen szélsőséges, hiszen a 40-45 fős otthonokban ugyanugy 1 főt foglalkoztatnak, mint a 200 fős intézményekben. Az alsótagozatosok megnövekedett létszáma miatt az elmúlt tanévben hiányuk egyed diákotthonokban igen nyugtalanítóvá vált /Kiskunhalas, Kiskunmajsa /.

Pedagógiai munka - az intézmények nevelőmunkájának hatékonysága -

Az új dokumentumok középpontba állítják a neveléscentrikus gondolkodásmódot. Otthonainkban jellegüknél fogva a nevelésközpontosság dominál. Nagyon lényeges ez, ha figyelembe vesszük, hogy a hátrányos helyzet mellett 10 diákotthonban a gyermekek 40 %-a veszélyeztetett körülmények között él, s ebből nagy részüknél fennáll a többszörös veszélyeztetettség ténye is. Jól látják feladatukat a nevelők, együttműködve az iskolai gyermekvédelmi felelősökkel, sok esetben még a szülő felelősségét is átvállalva törődnek a veszélyeztetett gyermekekkel. Diákotthoni gyermekek hátrányos helyzete a nevelés és a tanulmányi munka területén egyaránt megmutatkozik. Fontos feladatnak tekintették a felzárkóztatást. Alapvető követelmény a tanulás feltételeinek maximális megteremtése. Intenzív pedagógiai segítség irányult a napi feladatok maradéktalan elvégzésére, a napi tananyag elmélyítésére, valamint az alapkészségek pótlására és gyakorlására. / helyesírás, számtan, olvasás /

A tanulási idő védelme mindenütt biztosított. A szakkörökbe járó tanulóknál elvétele fordult elő, hogy nem érkeztek meg a tanulmányi munka kezdetére. Helyesen történik az önellenőrzés szokássá alakítása, az életkori sajátosságoknak megfelelő önállóságra nevelés. A bukási százalékkal kapcsolatban az 1979/80-as tanév I.félévét illetően vannak tapasztalataim, 2,5 % - 13 %-os arány is megtalálható. Csávoly kivételével nem számottevő a bukott tanulók száma. A felső tagozatosok elsősorban oroszból, matematikából és történelemből kaptak elégtelen osztályzatot. Mindhárom tantárgy a legnehezebben tanult és legtöbb időt igénylő tárgyak. Több helyen kialakult a differenciált foglalkozás és az egyéni korrepetálás rendszere, de ebben a kívánt szintet még nem érik el, holott a hátrányok felszámolásának, a képességek kifejlesztésének feltételei ezek.

Még mindig nem biztosítottak elegendő szaktanári korrepetálást. Ha a hiányok pótlása, a készségfejlesztés nem rendszeresen, hanem alkalmasszerűen történik, eredménye a tanulók iskolai teljesítményében sem mutatkozik. A felzárkóztatás több lehetőségét alkalmazó diákotthonokban - Lajosmizse, Kiskunhalas, Kiskunfélegyháza, Hercegszántó - jóval alacsonyabb a bukási százalék.

Az elmúlt tanévre vonatkozóan kiemelt feladat volt az iskolák - diákotthonok kapcsolatrendszerének fejlesztése. A két intézmény pedagógiai egységének fogyatékoságát jelzi a bukások aránya.

Az önálló igazgatású diákotthonokban az egyik legfontosabb vezetői feladat az iskolával való jó kapcsolat kiépítése, illetve továbbfejlesztése. A két intézmény munkatervében rögzítik az együttműködés formáit, intézményvezetői szinten megbeszélik a nevelő-oktató munka tapasztalatait általában havonként, de a kapcsolat egyoldalú, a kezdeményezésben a diákotthon igazgatójára a vezető szerep. Az iskolák igazgatói kevés helyen ismerik a diákotthonos tanulókat. Megismerésükhöz szükséges az igazgató részéről a rendszeres hospitálás és a folyamatos mérés. Életelőzményeik, fejlődésük ismeretében utmutatásokat tudna adni az osztályokban tanító nevelőknek.

Az iskolával közös igazgatású diákotthonokban vagy igazgatóhelyettesi, vagy diákotthonvezetői beosztásban a tanácskozások gyakoribbak, rendszeresebbek. Az osztályfőnöki és csoportnevelői kapcsolatok nagyon heterogén képet mutatnak. Minden diákotthonban akad példamutató, jó együttműködés és szakos munkakapcsolat, amelynek eredményei jól mérhetők a tanulók tantárgyi eredményeiben és neveltségi szintjében. Legtöbbször az a helyzet, hogy csak a diákotthonos nevelők végzik rendszeresen a hospitálásokat a tanítási órákon, az iskolai nevelők nem tekintik az együttműködést annyira szívügyüknek. Igazgatói feladat a jó együttműködés megszervezése, kidolgozása. A csoportvezető nevelőket, osztályfőnököket arra kell inspirálniuk, hogy kölcsönösen tanulmányozzák egymás munkatervét, dolgozzák ki látogatási terveiket, beszéljék meg a különböző nevelési helyzetből adódó feladatokat, vegyenek részt egymás rendezvényein, értekezletein. Az egyes szaktárgyak tanulását legeredményesebben biztosító módszerek kidolgozásán iskolai és a diákotthoni nevelők együtt munkálkodjanak, elsősorban a szaktanári tapasztalatokra épüljenek a diákotthoni tanulók segítségének formái, módszerei.

A diákotthonban élő gyermekek tagjai az iskolákban működő uttörőcsapatoknak. Az otthonban folyó mozgalmi munka tartalmát ugyanazok a célok és feladatok határozzák meg, mint az iskolai uttörőcsapatét.

Fontos, hogy a nevelőmunka minden mozzanatában szoros együttműködés legyen az iskola csapatvezetője és a diákotthon igazgatója, illetve a csapatvezetőség és az otthonok nevelőtestületei között. Az éves feladatokat közösen kell kialakítani, végrehajtani és értékelni. Ehhez a tevékenységhez használják fel a

Magyar Uttörők Szövetsége Országos Tanácsa által közelmúltban kiadott módszertani utmutatót a diákotthonok uttörő tevékenységéhez.

Az otthonok szervezeti életében jelentős szerepet töltött be az önkormányzat, az otthontanács. Tervezi, szervezi, irányítja a tanulmányi munkában, a szabadidőben jelentkező feladatokat. A diákotthon csoportfelelős tanulója összekötő kapocs az osztályfőnök és a csoportvezető nevelő között. Az uttörőmunkát a csoportvezető nevelők is támogatták, elősegítették, sőt ellenőrizték. Figyelemmel kísérték, segítették a versenyekre való felkészülést.

Említésre méltó otthonaink sporttevékenysége.

Udvari sportpálya van Kiskunhalason, Hercegszántón, Bácsalmáson a közeli park nyújt ilyen feltételeket. A különböző sporttevékenységekben a gyermekek 80 %-a részt vett. Megyeszerte megszervezték a szomszédos diákotthonok találkozóit.

A kulturális munka terén a kisebb diákotthonok is szép eredményeket értek el - közülük a hercegszántói bábcsoport bemutatóját a megyei bábos találkozón is megnézhették.

Az erkölcsi beszélgetések, politikai, sportvetélkedők, TV-híradó és tudományos adások lehetőségeit jól kihasználják az intézmények nevelői és állítják a világnézeti nevelés szolgálatába a tananyagban rejlő lehetőségekkel együtt.

Feladatok:

- az iskolák - diákotthonok tartalmi kapcsolatában tapasztalható előrelépés fokozása;
- szorosabb együttműködésre van szükség az iskolai és a diákotthoni nevelők, valamint az uttörőcsapat vezetői között;
- a nevelők pedagógiai képesítésének megszerzésével törekedni kell a nevelőtestület stabilizálására;
- az alapkészségek fejlesztése /a felzárkóztatás érdekében/;
- a gyermekfelügyelők létszámának növelése - bérezésükben munkájuk megbecsülésének érvényre juttatása.

K e c s k e m é t , 1980. október hó

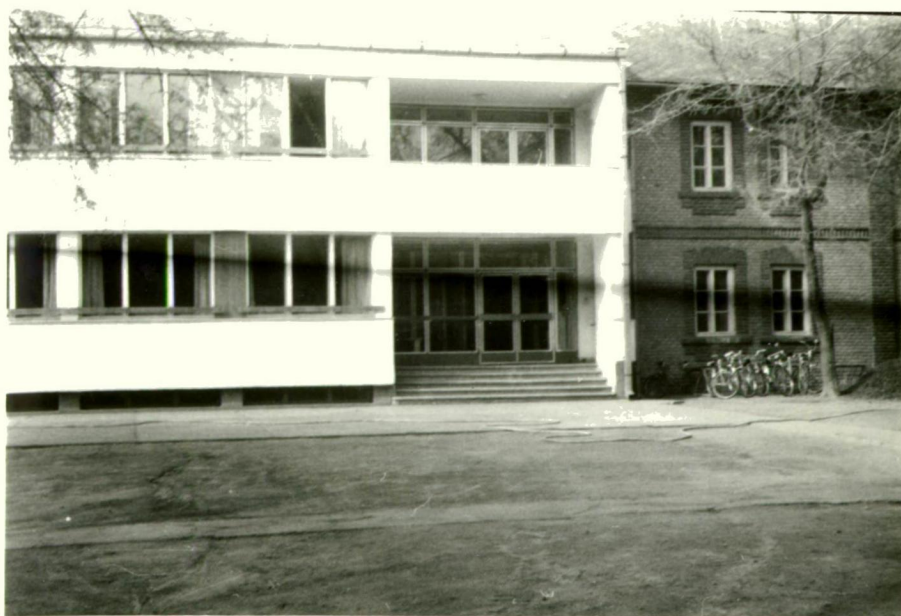
Dr. Farkas Józsefné
/: Dr. Farkas Józsefné :/
megyei tanulm. felügy.

Felújítással, bővitéssel létesült diákotthonok

Tompai Diákotthon 1963

Kisszállási Diákotthon 1964

A kissezállási iskola és diákotthon parkja

Csávolyi Diákotthon 1964

A csávolyi diákotthon udvara

Bácsalmás 1965

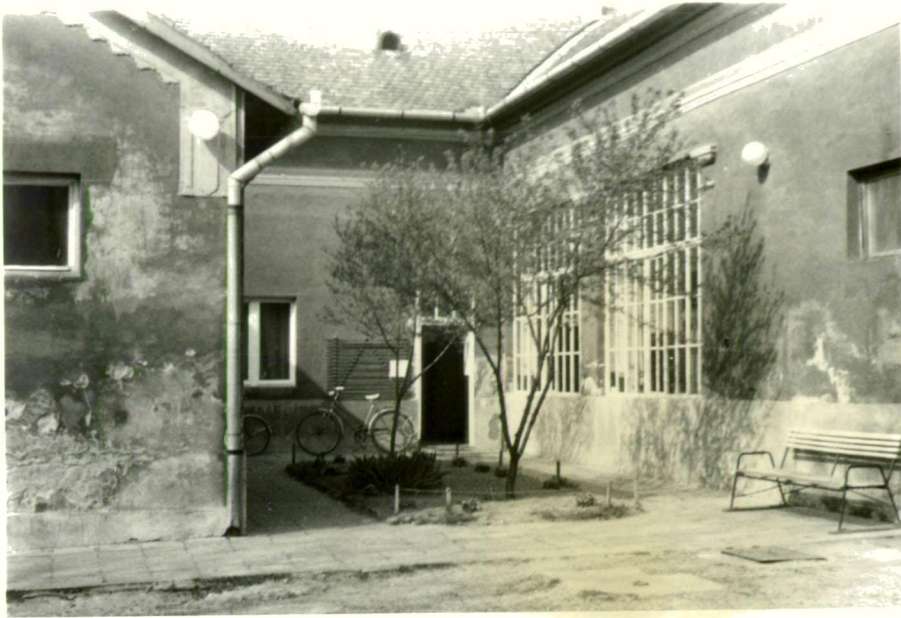

Szabadszállás 1969

Kecel 1970

A keceli Diákotthon udvara

Kiskunfélegyházi Diákotthon 1975

Új építésű diákotthonok

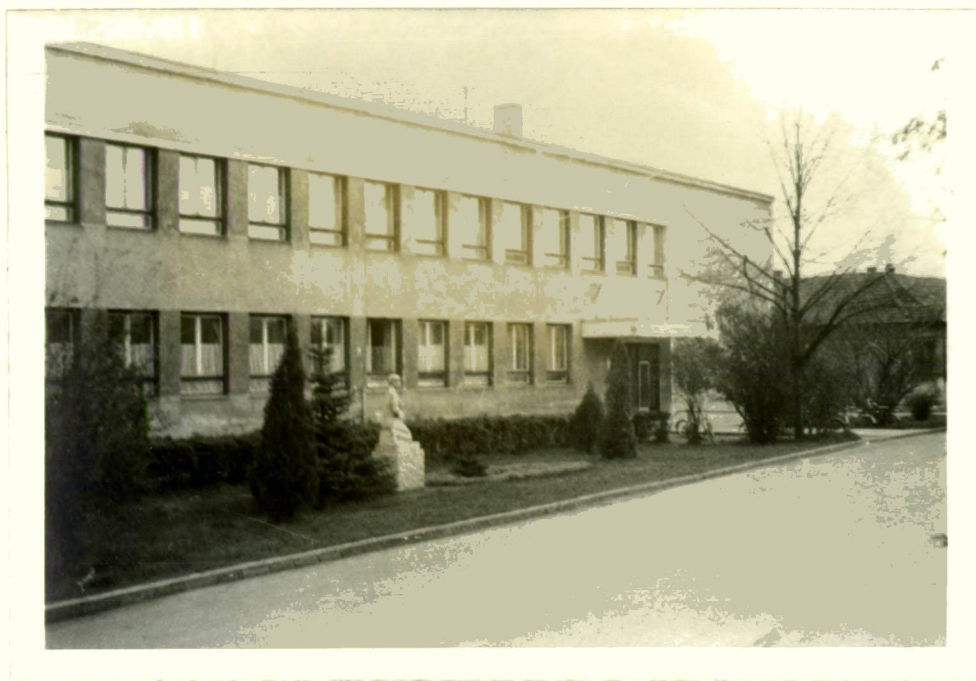

Hercegszántói Diákotthon 1968

A hercegszántói iskola és diákotthon sportudvara

Jánoshalmi Diákotthon 1968

A jánoshalmi diákotthon autóbusza

Izsáki Diákotthon 1969

Lajosmizsei Diákotthon 1976

Soltvadkerti Diákotthon 1971

A soltvadkerti iskola és diákotthon autóbúsa

Kiskunhalasi Diákotthon 1975

A kiskunhalasi diákotthon udvara

Bócsai Diákotthon 1976

A bócsai iskola és diákotthon udvara

Kiskunmajsai Ortutay Gyula Diákotthon 1976

A kiskunmajsai Ortutay Gyula diákotthon játszótère

A diákotthonok életéből

A csávolyi honismereti szakkör tagjai

"Főzőcske, de okosan" Csávolyon

Hercegszántói bábozók

A jánoshalmi bábosok szereplése

Kézilabdamező Soltvadkertben

A kiskunhalasi fiúk iskola utáni "kikapcsolódása"

"Silencium" a kisszállási hétköziben

"Sportos" szabadidő Kisszálláson

Karácsonyi ünnepély Félegyházán

Ebédelés a kiskúnfélegyházi Diákotthonban